

Kálvin János

Jakab apostol levelének magyarázata

Rövid összefoglalás	3
1. fejezet.....	4
2. fejezet.....	16
3. fejezet.....	25
4. fejezet.....	31
5. fejezet.....	38

Rövid összefoglalás

Jeromos és Eusebius írásaiból úgy tűnik, hogy ezt a levelet sok gyülekezet nem minden ellenállás nélkül fogadta el formálisan. Manapság is sokan vannak, akik nem úgy vélik, hogy jogosult a tekintélyre. Én azonban hajlok az ellenkezés nélkül való elfogadására, mivel nem látok igazságos okot az elvetésére. Mert ami a második fejezetben össze nem egyeztethetőnek tűnik az ingyenes megigazulás tantételével, azt a maga helyén könnyedén meg fogjuk magyarázni. Jóllehet fukarabbnak tűnik Krisztus kegyelmének hirdetésében, mint ami egy apostolhoz illik, nem biztos, hogy mindenkiről ugyanazokat kell állítani. Salamon írásai nagymértékben különböznek Dávidétól, míg az előző a külső ember formálására és a polgári élet szabályainak tanítására összpontosított, utóbbi folyamatosan Isten lelki imádatáról, a lelkiismeret békességéről, Isten könyörületéről és az üdvösség ingyenes ígértéről beszélt. Ez a különbözőség azonban nem vezethet minket arra, hogy az egyiket elfogadjuk, a másikat pedig elítéljük. Sőt, maguk az evangélisták között is oly nagy különbségek vannak Krisztus hatalmának bemutatásában, hogy Jánossal összevetve a másik három alig mutat szikrákat abból a teljes világosságból, mely olyan szembevetően jelenik meg benne, s mégis, mindegyiküket egyformán ajánljuk.

Elegendő az emberekkel úgy elfogadtatni ezt a levelet, hogy nem tartalmaz semmi méltatlant Krisztus apostolához. Sőt, tele van útmutatásokkal különféle témákban, melyek haszna kiterjed a keresztyén élet minden területére; mert benne jelentős szakaszokat találunk a béketűrésről, az imádkozásról Istenhez, a mennyei igazság kiválóságáról és gyümölcseről, az alázatosságról, a szent kötelezettségekről, a nyelv féken tartásáról, a békesség műveléséről, a vágyak visszafogásáról, a világ megvetéséről, s hasonló dolgokról, melyeket külön-külön tárgyalunk a saját helyükön.

Ami a szerzőt illeti azonban, itt kissé több okunk van kételkedni. Az valóban bizonyos, hogy nem Zebedeus fia volt, mert Heródes őt az Úr feltámadása után nem sokkal kivégeztette. Az ókoriak majdnem egyhangúan azt vallják, hogy egyike volt a tanítványoknak, Obliasnak hívták, s Krisztus rokona volt, akit megtettek a jeruzsálemi gyülekezet vezetőjének; s azt feltételezték, hogy Ő az, akit Pál Péterrel és Jánossal együtt említ, mint tartópilléreket. „És elismervén a nékem adatott kegyelmet, Jakab és Kéfás, meg János, kik oszlopokul tekintetnek, bajtársi jobbjukat nyújták nékem és Barnabásnak, hogy mi a pogányok között, ők pedig a körülmetélés között prédikáljunk”, Gal2:9. De az, hogy az egyik tanítvány a tartópillérek egyikeként említett és így felmagasztaltatott a többi apostol fölé, nem tűnik számomra valószínűnek. Ezért én inkább arra a feltevésre hajlok, hogy akiről Pál beszél, az nem volt más, mint Alfeus fia. Nem tagadom, hogy egy másik volt a jeruzsálemi gyülekezet vezetője, s az illető valóban a tanítványok sorából származott, mert az apostolok nem kötődtek egyetlen konkrét helyszínhez sem. De hogy a kettő közül melyik volt ennek a levélnek a szerzője, azt nem tudom megmondani. Az, hogy Oblias nagy tekintélynek örvendett a zsidók között, még abból is kiténik, hogy mikor kegyetlenül halálra adatott az istentelen főpapok csoportja által, Flavius Josephus nem vonakodott a város lerombolását részben az ő halála ténye következményének tulajdonítani.

1. fejezet

1. Jakab, Istennek és az Úr Jézus Krisztusnak szolgálja, az elszórtan levő tizenkét nemzetségnek; üdvözetemet.
2. Teljes örömmel tartásatok, atyámfiai, mikor különféle kísértésekbe estek,
3. Tudván, hogy a ti hiteteknek megpróbáltatása kitartást szerez.
4. A kitartásban pedig tökéletes cselekedet legyen, hogy tökéletesek és épek legyetek minden fogatkozás nélkül.

1. *A tizenkét nemzetségnek.* Mikor a nemzetségeket (törzseket) szétszórták, Asszíria királya különböző helyeken telepítette le azokat. Azután, ahogyan ez rendszerint történik a királyságokban lezajló forradalmak során (ami akkor is bekövetkezett), nagyon valószínű, hogy ide-oda mozogtak. S a zsidók szétszóródtak a világ majdnem mindegyik szegletébe. Ezért írt azoknak és buzdította őket, akikhez személyesen nem szólhatott, mivel szanaszét szóródva messzire kerültek. De hogy nem Krisztus kegyelméről és a Belé vetett hitről beszél nekik, ennek oka látszólag az, hogy olyanokhoz szól, akiket már mások megfelelően tanítottak, így nem annyira a tantételre, mint a buzdítás ösztökélésére van szükségük.¹

2. *Teljes öröm.* Az első buzdítás az, hogy a próbákat vidám elmével hordozzák el. Abban az időben különösen fontos volt a zsidók buzdítása, akik telis-tele voltak problémákkal. Mert már nemzetük neve is oly rossz hírű volt, hogy gyűlölték és utálták őket, akármerre mentek; keresztyén mivoltuk pedig még nyomorultabbakká tette őket, mivel még a saját nemzetük is a leggonoszabb ellenségeknek tekintette őket. Ugyanakkor ez a vigasztalás nemcsak egy időre szólt, hanem mindig is hasznos a hívők számára, akiknek az élete a földön állandó háborúskodás közepette telik.

De hogy jobban érthessük, mit ért alatta, kétségtelenül úgy kell vennünk a *kísértések*, vagy próbák szót, mint ami magában foglal minden kedvezőtlen dolgot: s azért ez a nevük, mert ezek a mi Isten iránti engedelmisségünk próbái. Ő azt parancsolja a híveknek, hogy örvendezzenek, miközben megpróbáltatnak ezek által; s ne csak akkor, mikor az egyik kísértésbe esnek, hanem mikor sokba, nemcsak egyfajta, hanem sokfajta. S kétségtelen, hogy mivel ezek testünk megsanyargatására szolgálnak, mivelhogy a test vétkei folyamatosan felszöknek bennünk, ezért gyakran kell ismétlődniük. Egyébként, minthogy a különféle fertőzések alatt munkálkodunk, nem csoda, hogy különféle gyógyszerek alkalmazásával gyógyítjuk ezeket.

Az Úr tehát különféle módon sanyargat minket, mivel a becsvágy, a kapzsiság, az irigység, a falánkság, a mértéktelenség, a világ túlzott szeretete és a számtalan vágy, melyekkel meg vagyunk kötözve, nem gyógyítható egy és ugyanazon orvossággal.

Mikor azt parancsolja nekünk, hogy *teljes örömmel tartásunk*, ez ugyanaz, mintha azt mondaná, hogy a kísértéseket nyereségnek kell vélni, az öröm alkalmainak kell tartani. Egyszóval úgy érti, hogy semmi sincs a megpróbáltatásokban, aminek meg kellene zavarni az örömről. S így nemcsak azt parancsolja, hogy hideg fejjel és kiegyensúlyozott elmével viseljük a megpróbáltatásainkat, hanem azt is megmutatja nekünk, hogy ez egy ok, amely miatt a hívőnek örvendeznie kell, mikor a megpróbáltatások nyomása rá nehezedik.

Való igaz, hogy természetünk összes érzéke úgy formáltatott, hogy minden megpróbáltatás bánatot és szomorúságot vált ki belőlünk; s közülünk senki sem képes elvonni magát ettől a természettől, hogy ne legyen bánatos és szomorú, valahányszor csak gonoszságot érez. Ez azonban nem gátolja meg

¹ Az üdvözlés különleges, de ugyanolyan formájú, mint az apostolok által (akik közül Jakab volt az egyik) Antiókhia és a jeruzsálemi gyülekezetnek küldött levelek: „Megírván azok keze által ezeket: Az apostolok, a vének, és az atyafiak az Antiókhiaiban, Síríában és Czilicziában levő, a pogányok közül való atyafiaknak üdvözlésüket!”, Csel15:23. Ez tehát apostoli, bár a pogány szerzők által általánosan használt formulából vették át. Lásd Csel23:26. János a Jn2:10-ben és a Jn2:11-ben χαίρειν ígét hasonló értelemben használja, s ennek helyes jelentése örvendezni. Főnévi igenévként a λέγω-t, jelentése mondani, vagy parancsolni, János beszúrja elé, és nyilvánvalóan így is érti. Ezért az üdvözlés fordítható így is: „Jakab, Istennek és az Úr Jézus Krisztusnak szolgálja örömet mond (vagy küld, vagy kíván) a szétszórtan levő tizenkét nemzetségnek”.

Volt *keleti* és *nyugati* szétszórattatás, ez első az asszíriai és a babiloni fogság idején, a második pedig a görög hatalom felemelkedése idején, mely Nagy Sándor nevéhez fűződik. Mivel ez a levél görögül íródott, kétség sem fér hozzá, hogy főleg azoknak szólt, akik a későbbi szétszórattatásban éltek. Ám a keleti szétszórattatás haszna hamarosan megnyilvánult, mivel az Újszövetség *legelső* változata ezen a nyelven, azaz szír nyelven íródott, s ez a második század elején történt.

Isten gyermekeit abban, hogy felülkerekedjenek a Lélek vezetésével a testi szomorúságok fölé. Ezért van az, hogy a baj közepette sem szűnnek meg örvenezeni.

3. *Tudván, hogy... a megpróbáltatás.* Most már látjuk, miért nevezi a nehézségeket *megpróbáltatásoknak*, vagy kísértéseknek, merthogy ezek a hitünk próbára tételét szolgálják. S van itt egy, az utolsó mondatot megerősítő ok. Mert másrésről megfogalmazható az ellenvetés: „Hogyan lehetséges, hogy édesnek ítéljük, amit keserűnek érzékelünk?” Ezután mutatja meg ugyanis a hatást, aminek örveneoznünk kell a megpróbáltatásokban, hogy nagyra értékelendő gyümölcsöt, nevezetesen kitartást hoznak létre. Ha tehát Isten biztosítja ezt a mi üdvösségünkre, akkor ezzel az örvenezés egyik lehetőségét teremti meg a számunkra. Péter hasonló érvet használ az első levelének kezdetén: „a ti kipróbált hitetek, a mi sokkal becsesebb a veszendő, de tűz által kipróbált aranyból”, stb. Mi természetesen félünk a betegségektől, a szűkségtől, a száműzetéstől, a börtöntől, a szemrehányástól és a haláltól, mivel mindezeket gonoszoknak tartjuk; de mikor megértjük, hogy ezek Isten jóindulatán át üdvösségünk segítségévé és támogatóivá válnak, akkor hálátlanság zúgolódni, s nem szántsándékkal alávetetni az atyai bánásmódnak.

Pál mondja a Rm5:3-ban, hogy dicsekednünk kell a megpróbáltatásokban; Jakab pedig azt mondja itt, hogy örveneoznünk kell ezekben. „Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk a háborúságokban is”, mondja Pál, „tudván, hogy a háborúság békességes türelést nemz”. Ami közvetlenül ez után következik, az látszólag ellentmond Jakab szavainak: mert ő a harmadik helyen említi a megpróbáltatást, mint a béketűrés következményét, ami itt viszont az első helyen áll, mintha ez lenne az ok. A megoldás azonban nyilvánvaló: a szónak ott aktív, míg itt passzív jelentése van. A megpróbáltatás, vagy nehézség hozza létre Jakab szerint a békességes türelést, ami nem más, mint az elme állhatatossága a gonosz elhordozása során. Pál azonban úgy érti, hogy miközben eltűrvén legyőzzük a gonoszt, megtapasztaljuk, hogy Istennek mekkora segítése áll rendelkezésre a szűkségben; mert akkor Isten igazsága a maga valóságában jelentetik ki nekünk. Ezért van az, hogy több reményt merünk táplálni a jövőbeni eseményeket illetően, mert Istennek a tapasztalat által megismert igazságát teljesebb mértékben hisszük. Ezért tanítja Pál, hogy az efféle megpróbáltatás által, azaz az isteni kegyelem efféle megtapasztalása által létrejön a reménység, s nemcsak elkezdődik a reménység, de növekszik és meg is erősítetik. Mindkettő azonban azt jelenti, hogy a megpróbáltatás az eszköz, mely által létrejön a békességes türelés.

Sőt, az emberek elméje nem úgy van megformálva a természet által, hogy maguk a nehézségek türelést hozzanak létre benne. Pál és Péter azonban nem annyira az ember természetét, mint inkább Isten gondviselését veszik figyelembe, melyen keresztül történik az meg, hogy a hívő tűrni tanul a nehézségekből: az istentelenek ez által egyre jobban és jobban provokálnak az örülésig, amint ezt a fáraó példája is bizonyítja.²

4. *A kitartásban pedig tökéletes cselekedet legyen.* A bátorság és buzgalom gyakran lánggra kapnak bennünk, majd hamar elűlnék, így az illetőnek szűksége van kitartásra. „Az igazi türelés”, mondja, „az, amelyik végig kitart”. A *cselekedet* itt ugyanis nemcsak az egyik harcban való győzelemre vonatkozik, hanem az egész életen át tartó kitartásra. Az illető tökéletessége vonatkoztatható a lélek ama komolyságára, hogy az embereknek akarattal és nem színleléssel kell magukat alávetniük Istennek; de mivel a *cselekedet* szó is hozzátétetett, én jobban szeretem az állhatatossággal magyarázni. Mert mint láttuk, sokan vannak, akik először hősi nagyságot mutatnak, de röviddel utána elfáradnak és elbágyadnak. Ezért szólítja fel azokat, akik *tökéletesek* és *épek*³ szeretnének lenni, hogy tartsanak ki mindvégig. De hogy mit ért ez alatt a két szó alatt, azt utólag magyarázza meg azokról, akik nem buknak el, vagy nem fáradnak el, mert azok, akik legyőzetnek a türelés vonatkozásában, lassanként szűkségszerűen meggyengülnek, és végül teljesen elbuknak.

5. Ha pedig valakinek közületek nincsen bölcsessége, kérje Istentől, a ki mindenkinek készségesen és szemrehányás nélkül adja; és megadatik neki.

6. De kérje hittel, semmit sem kételkedvén: mert a ki kételkedik, hasonlatos a tenger habjához, a melyet a szél hajt és ide s tova hány.

² A Jakab által használt szó a δοξίμω, a megpróbáltatás, a próbára tétel cselekedete, Pál pedig a δοξίμην szót, a próba, a megtapasztalás eredményét használja. Így Jakab a megpróbáltatásról, míg Pál az ennek során szerzett tapasztalatról beszél.

³ „Tökéletes, τέλειοι”, felnőtt, érett; „ép, ὁλόκληροι”, teljes, hiányzó részek nélküli. Az első a kegyelem tökéletességére vonatkozik, második pedig a teljességére: nincs semmiféle még hiányzó kegyelem. Olyanoknak kellett lenniük, mint a teljesen felnőtt embereknek, megnyomorítás, vagy megcsonkítás nélkül, minden testrészükből épeknek.

7. Mert ne vélje az ilyen ember, hogy kaphat valamit az Úrtól;

8. A kétszívű, a minden útjában állhatatlan ember.

5. *Ha pedig valakinek közületek nincsen bölcsessége.* Mivel értelmünk és érzéseink idegenkednek attól a gondolattól, hogy képesek vagyunk boldognak lenni a gonoszságok közepette, arra szólít fel, hogy kérjünk meg az Urat, adjon bölcsességet. Mert a bölcsesség itt, s én csak az igazságszavak tartalmára szorítkozom, olyan, mintha ezt mondta volna: „Ha ez a tantétel magasabban van, mint ahová az elméitek képesek felhatolni, kérjétek meg az Urat, hogy világosítson meg benneteket az Ő Lelke által, mert csak egyedül ez a vigasztalás képes csillapítani a gonoszságok minden keserűségét, miszerint ami keserű a testnek, üdvös a számunkra. Így szükségszerűen legyőz minket a türelmetlenség, hacsak meg nem tart a vigasztalásnak eme formája”. Mivel látjuk, hogy az Úr nem követel tőlünk olyasmit, ami erőnket meghaladja, hanem készen áll arra, hogy megsegítsen, amennyiben megkérjük erre, tanuljuk meg hát, hogy ha valamit kér tőlünk, akkor Tőle kérjük az erőt annak végrehajtásához.

Jóllehet ezen a helyen bölcs dolog lehet Istennek alávetettni a gonoszságokkal szembeni kitartásban azzal a jogos meggyőződéssel, hogy Ő úgy rendel minden dolgot, hogy a mi üdvösségünket segítsék elő, a mondat mégis alkalmazható a helyes tudás mindenféle fajtájára.

De miért mondja azt, hogy *valakinek*, mintha nem mindegyikük akarná a bölcsességet? Erre azt válaszolom, hogy természetüknél fogva valamennyien nélkülözik azt, de egyesek megkapták a bölcsesség lelkének ajándékát, míg mások nem. Így aztán nem mindenki fejlődött addig, hogy örvendezett volna a megpróbáltatások során, csak néhányan, akiknek ez megadatott. Jakab tehát ezekre az esetekre utal, s emlékezteti azokat, akik még nem voltak teljesen meggyőződve arról, hogy a kereszttel által az ő üdvösségüket is előmozdította az Úr, hogy kérniük kell: ruháztassanak fel bölcsességgel. S még sincs semmi kétség, a szükség juttatja eszünkbe ugyanazt a dolgot kérni; mert még az is, aki a legnagyobb fejlődést mutatja, még nagyon messze van a céltól. Ám a bölcsesség növelését kérni más, mint első alkalommal magát a bölcsességet kérni.

Mikor arra szólít fel, hogy *Istentől kérjük*, ezzel azt sugallja, hogy egyedül Ő képes meggyógyítani a betegségeiket és enyhíteni a szükségleteinket.

Aki mindenkinek készségesen adja. A mindenkinek alatt mindazokat érti, akik kérnek: mert azok, akik nem keresnek orvosságot a szükségükre, megérdemlik, hogy azokban senyvedjenek. Ugyanakkor ez az egyetemes kijelentés mely által közölünk kivétel nélkül mindenki fel van rá szólítva, hogy kérjen, nagyon fontos, ezért egyetlen embernek sem volna szabad megfosztania magát ettől a hatalmas kiváltságtól.

Ugyanezen okból szerepel az azonnal ezután következő ígéret is, mert ahogyan ezzel a paranccsal azt mutatja meg, ami mindenkinek a kötelessége, úgy bizonygatja, hogy nem hiába fogják tenni, amit parancsol, annak alapján, amit Krisztus mondott:

„Zörgessetek, és megnyitvatik néktek”, Mt7:7, Lk11:9

A *készségesen*, vagy szabadon szó a serénységet jelöli az adományozásban. Így Pál a Róma 12:8-ban követeli a diakónusok egyszerűségét. S a 2Kor8-9-ben, ahol mikor a könyörületeségről, vagy szeretetről beszél, ugyanazt a szót ismétli többször egymás után. A jelentése tehát az, hogy Isten annyira hajlik és annyira készen áll adni, hogy senkit sem utasít el, illetve nem állít dölyfösen félre, nem viselkedik úgy, mint a zsugoriak és kapzsiak, akik vagy takarékosan, zárt marokkal adnak, de csak keveset, vagy csak egy részét adják oda annak, amit át kellene adniuk, vagy hosszan vitatkoznak önmagukkal, hogy adjanak-e, vagy sem.⁴

És szemrehányás nélkül. Ez azért adatik hozzá, nehogy valaki attól féljen, hogy túl gyakran jön Istenhez. Azok, akik a legbőkezűbbek az emberek között, mikor valaki túl gyakran kér tőlük, megemlítik korábbi nagylelkű cselekedeteiket, s így mentegetik magukat a jövőre nézve. Ezért a halandó embert, legyen bármennyire nyílt markú, szégyellünk kifárasztani azzal, hogy túl gyakran kérünk tőle. Jakab

⁴ Az *ἀπλως* szó szerinti jelentése egyszerűen mindennemű keveredés nélkül, az *ἀπλότης* főnév ama komolyság értelmében szerepel, melyben nincs képmutatás, vagy csalás (2Kor1:12), illetve a szabadság értelmében, vagy annak a hajlamnak az értelmében, mely mentes a kapzsiságtól, vagy főséviségtől, nincs benne zsugoriság (2Kor8:2). Nyilvánvaló ez utóbbi a jelentése ezen a helyen, így a „készségesen” szerintünk a legjobb szó.

azonban eszünkbe juttatja, hogy semmi ehhez hasonló sincsen Istenben, mert Ő mindig készen áll új áldásokat adni az előzőkhöz anélkül, hogy végét vetné, vagy korlátozná azokat.

6. *De kérje hittel.* Itt először az imádkozás helyes módját mutatja meg nekünk, mert ahogyan az Ige nélkül nem imádkozhatunk, mondhatni, mintegy bevezetésképpen, úgy hinnünk kell, mielőtt imádkozni kezdenénk, mert az imával arról teszünk bizonyosságot, hogy reméljük Istentől megkapni azt a kegyelmet, amit megígért. Azaz bárki, akinek nincs hite az ígéretekben, képmutató módon imádkozik. Így azt is megtanuljuk, hogy milyen az igazi hit: Jakab számára, miután felszólított minket, hogy hittel kérjünk, hozzáteszi ezt a magyarázatot, *semmit sem kételkedvén*. Tehát a hit az, ami Isten ígéreteire hagyatkozik, s biztossá tesz bennünket abban, hogy megkapjuk, amit kérünk. Ebből következik, hogy kapcsolódik az Isten irántunk való szeretetéről való meggyőződéshez és bizonyossághoz. A διακρίνεσθαι, amit használ, helyesen azt jelenti, hogy megvizsgálni a kérdés mindkét oldalát a védőügyvédekhez hasonlóan. Ő azt szeretné, ha annyira biztosak lennénk abban, amit Isten egyszer megígért, hogy semmi kétségünk sem lenne afelől, hogy meghallgattatunk-e, vagy sem.

Aki kételkedik. Ezzel a hasonlósággal szembeötlő módon fejezi ki, miképpen bünteti Isten a hitetlenségét azoknak, akik kételkednek az Ő ígéreteiben, mert például a saját türelmetlenségük miatt belsőleg kínozzák magukat. Ugyanis soha sincs nyugalom a lelkeink számára, kivéve az Isten igazságára támaszkodót. Végül arra a következtetésre jut, hogy az ilyenek méltatlanok rá, hogy bármit is kapjanak az Úrtól.

Ez egy figyelemreméltó igeszakasz, mely alkalmas arra, hogy cáfolja azt az istentelen dogmát, amit orákulumként kezelnek az egész pápaságon belül, ami kimondja, hogy kételkedve kell imádkoznunk, bizonytalansággal a sikerünket illetően. Az alapelv az, valljuk, hogy a mi imáinkat az Úr nem hallgatja meg, hacsak nem vagyunk arról meggyőződve, hogy kapni fogunk. Tényleg nem lehet másként, mint hogy testünk tökéletlenségein keresztül ide-oda kell hányódnunk a különféle kísértések között, melyek, mint motorok használatosak a meggyőződésünk megingatására. Így senki sincs, aki ne ingadozna és reszketne testének érzései miatt, de az efféle kísértéseket végül le kell győzni hit által. A helyzet ugyanaz, mint annak a fának az esetében, melynek hosszú, erős gyökerei vannak: való igaz, hogy ez is ingadozik a szélben, de nem szakad ki gyökereitől, éppen ellenkezőleg: szilárdan megmarad a maga helyén.

8. *A kétszívű ember*, vagy kettős elméjű ember. Ezt a mondatot önmagában is olvashatjuk úgy, mint ami a képmutatókról beszél. Számomra azonban inkább az előző tantétel végkövetkeztetésének tűnik; s ezért itt van egy hallgatólagos ellentét Isten korábban említett egyszerűsége, vagy bőkezűsége, valamint az ember kettős elméjűsége között. Mert ahogyan Isten kinyújtott kézzel ad nekünk, úgy tartozik ránk viszonzásképpen, hogy megnyissuk szívünk ajtaját. Ezután azt mondja, hogy a hitetlenek a kínos meghátrálásaikkal *instabilak*, mivel soha nem szilárdak, vagy állandók, hanem egyszer a testi meggyőződéstől duzzadnak, máskor meg a kétségbeesés mélységeibe süllyednek.⁵

9. Dicsekedjék pedig az alacsony sorsú atyafi az ő nagyságával;

10. A gazdag pedig az ő alacsonyságával: mert elmúlik, mint a fűnek virága.

11. Mert felkél a nap az ő hévségével, és megszáritja a fűvet; és annak virága elhull, és ábrázatának kedvessége elvész: így hervad el a gazdag is az ő útiban.

9. *Az alacsony sorsú atyafi.* Ahogy Pál, arra buzdítván a szolgálókat, hogy engedelmesen viseljék sorsukat, azt a vigasztalást tárja eléjük, hogy ők Isten szabadosai, akiket az Ő kegyelme szabadított meg a Sátán legnyomorúságosabb igájából, s eszünkbe juttatja, hogy ők Isten szolgálói, úgy Jakab is ugyanazon a módon szólítja fel az alacsonyabb sorsúakat annak dicsőítésére, hogy Isten örökbe fogadta őket a gyermekeiként, valamint a gazdagokat arra, hogy mivel ugyanazok közé a körülmények közé szállítottak alá, a világ hiábavalósága nyilvánvalóvá tétetett a számukra. Ezért az elsőket arra inti, hogy elégedjenek meg szerény és alacsony állapotukkal; a gazdagoknak pedig megtiltja, hogy dicsekedjenek. Mivel összehasonlíthatatlanul a legnagyobb méltóság bevezettetni az angyalok társaságába, sőt, Krisztus társává válni, az, aki Istennek ezt a kegyét helyesen értékeli, minden más dolgot értéktelennek fog tartani. Akkor sem a szegénység, sem a lenézettség, sem a mezítelenség, sem az éhség, vagy szomjúság nem izgatja

⁵ „A kétszívű”, vagy kettős lelkületű ember, δίψυχος, itt kétségtelenül azt az embert jelenti, aki a hit és a hitetlenség között ingadozik, mivel az igeszakasz alanya a hit. Mikor ismét megjelenik a Jak4:8-ban, ott az Isten és a világ közötti ingadozást jelenti.

annyira az elméjét, mint mikor ezzel a vigasztalással támogatja magát: „Mivel az Úr nekem adományozta a legfőbb dolgot, illik, hogy türelemmel viseljem a többi dolog elvesztését, melyek alacsonyabb rendűek”.

Íme, így kell egy alacsonyabb sorsú testvérnek dicsőíteni a felemeltetését, vagy felmagasztaltatását, mert ha őt Isten befogadta, akkor elegendő vigasztalása van egyedül ebben a befogadásban, így nem kell túlzottan szomorkodnia az élet kevésbé jómódú állapota miatt.

10. *A gazdag pedig az ő alacsonyságával*, vagy az ő alacsonyságában. A részlegest említette az egyetemes helyett, mert ez az intés mindenkre vonatkozik, aki kiemelkedő tiszteletnek, vagy méltóságnak, vagy bármi más külsőségnek örvend. Arra szólítja fel őket, hogy alacsonyságukban, vagy kicsiségükben dicsekedjenek azok gögősségének elnyomása érdekében, akik rendszerint felfuvalkodtak a gazdagság következtében. Ezt azonban *alacsonyságnak* nevezi, mert Isten kijelentett országának a világ megvetésére kell minket vezetnie, mivel tudjuk, hogy minden dolog, amit előzőleg roppantul csodáltunk, vagy semmi, vagy nagyon kicsiny dolog. Mert Krisztus, Aki a csecsemőkön kívül senkinek sem tanítója, a tanításával megfeddi a test minden gögősségét. Annál kevésbé szabad a világ hiábavaló örömének meghódítani a gazdagokat, nekik rá kell szokniuk arra, hogy testi kitűnőségük letörésével büszkélkedjenek.⁶

11. *Mint a fűnek virága*. Ha bárki azt mondaná, hogy Jakab Ézsaiás szavaira céloz, én nem tiltakoznék túlságosan, de azt nem ismerhetem el, hogy a próféta bizonyágtételét idézi, aki nemcsak ennek az életnek a dolgairól beszél, hanem az egész emberről, testről és lélekről egyaránt; itt azonban a gazdagság, vagy a vagyon pompájáról van szó. S a jelentése az, hogy büszkélkedni a gazdagságban ostobaság és esztelenség, mivel egy pillanat alatt elmúlik. A filozófusok ugyanezt tanítják, ám a dal süket fülekre talál, míg a füleket az Úr meg nem nyitja, hogy meghallják a mennyei királyság örökkévalóságával kapcsolatos igazságot. Ezért említi az *atyafit*, jelezvén, hogy nincs helye ennek az igazságnak, amíg be nem fogadtatunk Isten gyermekeinek sorába.

Jóllehet az elfogadott olvasat az év ταῖς πορείαις, én mégis egyetértek Erasmusszal, s az utolsó szót πορίαις-nak olvasom a kettős magánhangzó nélkül, „az ő gazdagságában”, vagy „az ő gazdagságával”, s én az utóbbit részesítem előnyben.⁷

12. Boldog ember az, a ki a kísértésben kitart; mert minekutána megpróbáltatott, elveszi az életnek koronáját, a mit az Úr ígért az őt szeretőknek.

13. Senki se mondja, mikor kísértetik: Az Istentől kísértetem: mert az Isten gonoszsággal nem kísérthető, ő maga pedig senkit sem kísért.

14. Hanem mindenki kísértetik, a mikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága.

15. Azután a kívánság megfogánván, bűnt szül; a bűn pedig teljességre jutván halált nemz.

12. *Boldog ember az*. A vigasztalással csillapította azok szomorúságát, akikkel zordul bántak ebben a világban, majd ismét megalázta a nagyok arroganciáját. Most levonja a következtetést, hogy boldogok azok, akik nagylelkűen kitartanak a bajokban és egyéb próbákban oly módon, hogy azok fölé emelkednek. A kísértés szót csakugyan lehet másképpen is értelmezni, még akár a vágyak fullánkjaiként is, melyek belülről bántják a lelket, de itt, úgy vélem, a javasolt jelentés az elme állhatatossága a szűnni nem akaró nehézségek során. Az viszont látszólagos ellentmondás, hogy nem azok boldogok, akik minden dologhoz hozzájutnak a kívánságaiknak megfelelően, hanem azok, akiket nem győznek le a gonoszságok.

Mert minekutána megpróbáltatott. Megadja az előző mondat okát: a harcot a korona követi. Ha tehát a fő boldogságunk az, hogy megkoronáztatunk Isten országában, ebből az következik, hogy a küzdelmek, melyekben az Úr próbára tesz minket a boldogságunk támogatói és segítői. Azaz, az érv a végéről, vagy az okozat felől hangzik el: ezért jutunk arra a következtetésre, hogy a hívőknek oly sok gonoszságban van részük ebből a célból, hogy kegyességük és engedelmességük megmutatkozhasson, s így végtére felkészülhessenek az élet koronájának átvételére.

⁶ Macknight és mások véleménye, miszerint itt az utalás arra az alacsonyságra történik, amibe a gazdagok az üldöztetés következtében kerültek, nem illik össze az igeszakasszal, mert az apostol ezután az ember életének rövidségéről és bizonytalanságáról beszél, s nem a vagyon elenyésző természetéről, mely a legideálisabb lenne, ha a gazdagok vigasztalását tartaná szem előtt a vagyonuk elvesztésének okából. A keresztyén állapot volt az „alacsonyság” a világ értékítélete szerint.

⁷ A bevett szöveget tekintik a legjobb olvasatnak, a másik csak nagyon kevés másolatban található meg.

Azok azonban abszurd módon gondolkodnak, akik ebből arra következtetnek, hogy a küzdelem által érdemlik ki a koronát. Mivel Isten azt kegyelmesen nekünk rendelte, így a mi küzdelemünk pusztán csak alkalmassá tesz minket annak átvételére.

Hozzáteszi, hogy ez *meg van ígérve* az Istent *szeretőknek*. Ezzel nem azt mondja ki, hogy az ember szeretete az oka a korona megszerzésének (mert azt Isten már korábban nekünk adta az ő kegyes szeretete által), hanem csak azt jelzi, hogy egyedül az Őt szerető választottakat fogadta el Isten. Ezután arra emlékeztet minket, hogy a minden kísértés felett győzedelmeskedők azok, akik szeretik Istent, és hogy ne veszítsük el a bátorságunkat, mikor megpróbáltatunk, mert nem más ok, mint a világ szeretete kerekedik felül bennünk.

13. *Senki se mondja, mikor kísértetik.* Itt kétség sem férhet ahhoz, hogy másfajta kísértésről beszél. Az teljességgel nyilvánvaló, hogy a mostanáig emlegetett külső kísértések Isten által érnek el hozzánk. Ezen a módon kísértette meg Isten Ábrahámot (1Móz22:1), s kísért meg naponta minket is, azaz teszi próbára, hogy milyenek vagyunk olyan helyzetekkel, melyek által a mi szívünk megismertetik. De kimutatni azt, hogy mi van elrejtve a szívünkben nagyon más, mint a szívünk belsőleges kecsegtetése bűnös vágyak által.

Ezek után itt a belső kísértésekről értekezik, melyek nem mások, mint a bűnre csábító, szertelen vágyak. Jogosan tagadja, hogy ezeknek Isten volna a szerzője, mert ezek természetünk romlottságából származnak.

Ez a figyelmeztetés nagyon szükséges, mert semmi sem közönségesebb az emberek között, mint az általuk elkövetett gonoszságok szégyenének másokra tolása, s különösen akkor látszanak megszabadulni, mikor Magára Istenre hárítják azt át. Ezt az első embertől eredő kibúvót állandóan utánozzuk. Ezen okból szólít fel Jakab a saját vétkeink elismerésére, s nem az Isten bevonására úgy, mintha Ő kényszerített volna minket arra, hogy vétkezzünk.

A Szentírás egész tantétele azonban látszólag ellentmondásban áll ezzel az igazsággal, mert azt tanítja, hogy az Isten által megvakított emberek, akik átadattak méltatlan gondolkodásra, a szennyes és szégyenteljes cselekedetekre. Erre én azt válaszolom, hogy Jakab valószínűleg azon okból kényszerült tagadni, hogy mi Isten által kísértetünk, hogy az istentelenek annak érdekében, hogy mentséget alakítsanak ki, felfegyverkezték magukat a Szentírás bizonyosságával. Van azonban itt két megjegyzendő dolog: mikor a Szentírás a vakságot, vagy a szív keménységét Istennek tulajdonítja, akkor nem tulajdonítja Neki ennek a vakságnak a kezdetét, s nem teszi Őt meg a bűn szerzőjévé, mintha Neki tulajdonítaná a szégyent, s Jakab csak ezt a két dolgot fejtegeti.

A Szentírás azt állítja, hogy az elvetettek átadatnak a romlott vágyaknak, de vajon azért történik ez, mert az Úr lezülleszti, vagy megrontja a szíveiket? Semmiképpen sem: az ő szívük azért van alávetve a romlott vágyaknak, mert ők már romlottak és erkölcstelenek. Mivel azonban Isten vakít, vagy keményít meg, vajon nem Ő a szerzője, vagy elősegítője a bűnnek? Sőt, inkább ezen a módon bünteti a bűnt, s adja meg méltó jutalmát az istentelennek, aki elutasította, hogy alávesse magát az Ő Lelke uralmának (Rm2:6). Ebből következik, hogy a bűn eredete nem Istenben van és semmiféle szégyen sem hárítható Rá, mintha örömet lelné a gonoszságokban (1Móz6:6)

A jelentése ennek a szakasznak az, hogy hiába próbál meg kibúvót keresni az az ember, aki megkísérli bűneinek szégyenét Istenre hárítani, mert minden gonoszság semmi más forrásból, csakis az ember bűnös vágyaiból fakad. S valóban tény, hogy semmi más módon nem vezetettünk felre, csakis mikor mindenkinek a saját hajlama válik a vezetőjévé és a felbujtójává. De hogy Isten senkit sem kísért, azt ezzel bizonyítja: mert Ő *gonoszsággal nem kísérthető*.⁸ Mert a gonosz az, aki minket bűnre csábít, s azon okból, hogy őt mindenestül égeti a bűn elkövetésének örült vágya. Isten azonban nem kívánja azt, ami bűnös, Ő tehát nem a bűn elkövetésének szerzője bennünk.

14. *Amikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága.* Mivel a bűnre való hajlam és felindultság belsőlegesek, hasztalan próbál a bűnös okot keresni rájuk külső ösztönzés következtében. Ugyanakkor a

⁸ Szó szerint „a gonoszság által kísérthetetlen”, azaz nem képes kísértetni, vagy elcsábítani a gonoszság, a romlott és bűnös dolgok által. Ő olyannyira tiszta, hogy semmiféle gonosz hajlam sem befolyásolja, azaz semmiféle gonosz kísértésnek sem alanya. Ebből következik, hogy Ő nem kísért és nem csábít senki emberfiát azzal, ami bűnös. Mivel Ő Maga a gonoszság által támadhatatlan, ő sem csábíthat másokat arra, ami gonosz. S mivel Isten nem kísérthető annak megtételével, ami gonosz, Ő sem kísérthet másokat azzal, hogy vétkezzenek. A szavak így fordíthatók: 13. „Senki se mondja, mikor csábítatik 'Isten által csábítatom', mert Isten nem képes elcsábulni a gonoszság által, s Ő Maga sem csábít senkit”.

kívánság eme két hatását meg kell említeni – hogy csapdába ejt a csábításával, és hogy lerombol minket: a kettő közül bármelyik elégséges, hogy vétessé tegyen minket.⁹

15. *Azután a kívánság megfogánván.* Először *kívánságnak* nevezi, ami nem valamiféle gonosz hajlam, vagy vágyakozás, de minden gonosz hajlam forrása, mely által, amint megmutatja, megfogannak a bűn sejtjei, melyek végül bűnökben törnek a felszínre. Helytelennek, és a Szentírással ellentétesnek látszik azonban a *bűn* szót a külső cselekedetekre korlátozni, mintha maga a kívánság nem volna bűn, s mintha a romlott vágyak, melyek titokban és visszafojtottan maradnak, nem volnának szintén megannyi bűn. De mivel a szó használata változó, semmi ésszerűtlen sincs abban, ha itt ugyanúgy, mint sok más helyen, a tényleges bűnök jelölésére használjuk.

A pápisták pedig tudatlanul kapaszkodnak ebben az igeversbe, s próbálják meg bebizonyítani, hogy az erkölcstelen, igen, a szennyes, bűnös és legutálatosabb vágyak nem bűnök azzal, hogy itt nincs egyértelműség, mert Jakab nem mutatja meg, hogy mikor a bűn kezd megszületni, akkor az már ugyanúgy bűn Isten szemében, mint mikor felszínre tör. Jakab innen fokozatosan halad tovább és mutatja meg, hogy a bűn vége az örök halál, s hogy a bűn a romlott vágyakból fakad, s hogy ezeknek a romlott vágyaknak, vagy hajlamoknak a gyökere a kívánságban van. Ebből következik, hogy az emberek szedik le a gyümölcsöket az örök kárhozatban, azokat a gyümölcsöket, melyeket maguknak szereztek.

A teljességre jutott bűn alatt tehát én nem a bűn valamely elkövetett cselekedetét értem, hanem a vétkezés teljes menetét. Mert bár a halált bármelyik bűn kiérdemli, mégis azt mondják, hogy az istentelen és bűnös élet jutalma. Innen származik a szenilitása azoknak a megzavarodottaknak, akik arra következtetnek ezekből a szavakból, hogy a bűn nem erkölcsi mindaddig, amíg felszínre nem tör, ahogyan mondják, egy örökkévaló cselekedetben. S ez nem is az, amiről Jakab beszél, mert az ő szándéka mindössze annyi volt, hogy azt tanítsa: a saját pusztulásunk gyökere bennünk rejlik.

16. Ne tévelyegjetelek szeretett atyámfiai!

17. Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való, és a világosságok Atyjától száll alá, a kinél nincs változás, vagy változásnak árnyéka.

18. Az ő akarata szült minket az igazságnak ígéje által, hogy az ő teremtményeinek valami zsenigje legyünk.

16. *Ne tévelyegjetelek.* Ez egy érv az ellenkezőjéből: mivel Isten minden jónak a forrása, ezért abszurdum Őt feltételezni a gonoszság szerzőjének. Helyesen a jó cselekvése illik hozzá, s felel meg a természetének, s Tőle származik minden jó dolgunk. Úgyhogy bármi gonoszat tesz, az nem egyezik az Ő természetével. De ahogyan az időnként megtörténik, az, aki egész életén át jól viselkedik, de néhány dologban elbukik, ezt azzal a gyanúval fogadja, hogy Isten ugyanolyan változékony, mint az emberek. Ha azonban Isten minden dologban és mindig Önmagához hasonló, akkor ebből következik, hogy a jó cselekvése az Ő állandó tevékenysége.

Ez a gondolkodás messze áll Platonétól, aki azt vallotta, hogy semmiféle csapás sem jön Istentől az emberre, mert Ő jó, bár az igaz, hogy az emberek bűneit Istennek meg kell büntetnie, mégsem jogos azonban vele kapcsolatosan azt a büntetést, amit igazságosan szab ki, a gonoszságok közé sorolni. Platon tényleg tudatlan volt: de Jakab, meghagyván Istennek a büntetés jogát és hivatalát, csak a szégyent veszi le Róla. Ez az igeszakasz azt tanítja nekünk, hogy ránk olyan befolyással kellene lennie Isten megszámlálhatatlan áldásainak, amit naponta kapunk az Ő kezéből, hogy semmi másról ne gondolkodjunk, csak az Ő dicsőségéről, s bármitől, ami az elménkben felbukkan, vagy másoktól hallunk, és nem illeszkedik az Ő dicséretéhez, undorodjunk.

Istent a *világosságok Atyjának* nevezi, minden kíválság és a legmagasabb méltóság birtokosának. S mikor azonnal hozzáteszi, hogy benne *a változásnak semmiféle árnyéka sincs*, folytatja a metaforát, hogy Isten fényességét nehogy a Napéhoz hasonlítsuk, melynek kisugárzása látható a számunkra.¹⁰

⁹ A szavak nagyon szemléletesek „Mert bárki, aki kísértetik (vagy csábítatik) a saját vágya által, először elvonattatik (attól, ami jó), majd a horogra akad (vagy csapdába kerül)”.

Az illető először elvonattatik a kötelességtől, majd megfogattatik valamivel, ami kellemes és tetszetős, mint a csali, de halálos horoggal a belsejében.

¹⁰ Ezt a verset azzal összefüggésben kell vennünk, ami az előzőekben hangzott el. Mikor említi a „minden tökéletes ajándékot”, ez ellentétben áll azzal a gonoszsággal, melyről azt mondja, hogy nem Isten a szerzője. Lásd Mt7:11. S a „minden tökéletes ajándék”, amit a δῶνμα jelent, utal annak a gonoszságnak a kijavítására, mely magából az emberből ered. S az

18. *Az ő akarata.* Most Isten jóságának speciális bizonyítékát hozza elő, amit már említett, nevezetesen hogy Ő szült minket újjá az örökéletre. Ezt a felbecsülhetetlen hasznot minden hívő érzi önmagában. Ezután az Isten jóságának, melyet a tapasztalatok által ismertünk meg, el kellene távolítania minden, Ővele kapcsolatos ellenvéleményt.

Mikor azt mondja, hogy Isten *a saját akaratából*, vagy a saját jószántából *szült újjá* minket, ezzel azt jelzi, hogy nem készítette őt más ok, mivel Isten akaratát és tanácsvégzését gyakran állítják szembe az emberek érdemeivel. Tényleg, milyen nagy dolog lenne azt mondani, hogy Isten nem kényszerült erre? Ám ő ennél többet értet meg velünk, nevezetesen hogy Isten az Ő saját jóakaratainak megfelelően szült minket újjá, így Önmaga volt ennek oka. Ebből következik, hogy Isten számára a jó cselekvése a természetes.

Ez az igeszakasz azt is tanítja nekünk, hogy a világ megalapítása előtti kiválasztásunk ingyenes (kegyelemből való) volt, így egyedül Isten kegyelme által világosítottunk meg az igazság megismerésének vonatkozásában, így elhívásunk megfelel a kiválasztásunknak. A Szentírás bemutatja, hogy Isten már a születésünk előtt kegyelmesen kiválasztott minket. Jakab azonban itt valamennyivel többet is kifejez, nevezetesen hogy megkapjuk az örökbefogadással járó jogokat is, mivel Isten kegyelmesen el is hív minket, Ef1:4-5. Továbbá innen tanuljuk meg azt is, Isten sajátos hivatala a mi lelki újjászülésünk, s mikor ugyanezt a dolgot az evangélium szolgálóinak is tulajdonítják, az nem mást jelent, mint hogy Isten rajtuk keresztül munkálkodik, így rajtuk keresztül is megy végbe, mindazonáltal azonban mégiscsak Ő egyedül viszi végbe ezt a munkát.

Az *újjászült* szó azt jelenti, hogy új emberekké válunk, tehát letesszük régi természetünket, mikor megkapjuk Istentől a hatékony elhívást. Hozzáteszi, hogy miképpen szül minket Isten újjá, nevezetesen *az igazságnak igéje által*, hogy tudhassuk: Isten országába semmiféle másik ajtón keresztül nem léphetünk be.

Hogy az ő teremtményeinek valami zsengeje legyünk. A τινά, „valami” szó jelentése hasonló, mintha azt mondaná, hogy mi bizonyos módon vagyunk első zsengek. Ezt azonban nem szabad a hívők közül néhányra korlátozni, hanem valamennyiükre egyetemesen vonatkozik. Mert ahogyan az ember kiemelkedik az összes teremtmény közül, úgy választ ki az Úr egyeseket a teljes tömegeből és választja el őket szent áldozatként Önmaga számára.¹¹ Nem köznemesség az, amibe Isten felmagasztalja a gyermekeit. Miután Isten képmása megújítatuk bennük, joggal nevezhetők első zsengeként kiválóknak.

19. Azért, szeretett atyámfiai, legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra.

20. Mert ember haragja Isten igazságát nem munkálja.

21. Elvetvén azért minden undokságot és a gonoszságnak sokaságát, szelídséggel fogadjátok a beoltott ígét, a mely megtarthatja a ti lelkeiteket.

19. *Legyen minden ember.* Ha ez egy általános mondat lenne, a következtetés túl messzire menő volna, de mivel rögtön hozzátesz egy mondatot az igazság ígétjéről illetően az utolsó igeversben, nincs kétségem afelől, hogy ezt az intést főleg a szóban forgó témára vonatkoztatja. Elénk tárva ily módon Isten jóságát, megmutatja nekünk, hogyan készülhetünk fel annak az áldásnak az átvételére, amit nekünk juttat. S ez a tantétel nagyon hasznos, mert a lelki nemzés nem a pillanat műve. Mivel az óember egyes maradványai mindvégig bennünk élnek, egész életünk során végig szükségszerűen folytatnunk kell a megújulást, míg csak el nem vettetik a test: mert romlottságunk, vagy önteltségünk, vagy lustaságunk

ajándékot azért nevezi tökéletesnek, mert nincs meg benne a gonoszság keveréke, amiről mindvégig tagadja, hogy Isten lenne a szerzője. Azután az igevers vége összefüggésben áll az elejével. Istent a „világosságok Atyjának” nevezi. A világosság a Szentírás nyelvezetén főleg két dolgot jelent, az igazság, az isteni bölcsesség és a szentség fényét. Isten az atya, a szülője, az eredete, a forrása ezeknek a fényeknek. Ezért tőle száll alá minden jó, hasznos, szükséges ajándék, hogy megszabadítsa az embereket a gonoszságtól, a tudatlanságtól és megcsalattatástól, valamint minden tökéletes ajándék, hogy megszabadítsa az embereket gonosz vágyaiktól, s szentté és boldoggá tegye őket. S hogy megmutassa, Isten mindig ugyanolyan, hozzáteszi: „a kinél nincs változás, vagy változásnak árnyéka (illetve a legcsekélyebb látszat árnyéka)”, azaz, Aki soha nem változik meg az emberekkel való bánásmódját illetően, s nem mutatja bármely változás jelét, Aki minden jó szerzője és adományozója, de nem szerzője a gonoszságnak, azaz a bűnnek.

¹¹ Az első zsenge a soron következő aratás része és záloga, s a metafora fenntartása végett úgy kell tekintenünk itt a „teremtményeket”, mint akik között ott vannak minden jövőző kor üdvözültjei is. Ezért azok véleményét kell előnyben részesíteni, akik az első megtérteket, akik zsidók voltak, első zsengeknek tekintik.

hatalmas akadályokat jelentenek Isten számára a tökéletesítésünk munkájában. Ezért mikor Jakab arra szólít fel, hogy gyorsak legyünk a hallásra, úgy ajánlja a serénységet, mintha ezt mondaná: „Mikor Isten ilyen szabadon és kedvesen mutatja be Magát neked, neked is taníthatóvá kell tenned magad, nehogy a lassúságod miatt elálljon attól, hogy hozzád szóljon”.

Mivelhogy azonban mi nem hallgatjuk nyugodtan a hozzánk szóló Istent, mikor saját magunk előtt nagyon bölcsenek látszunk, hanem sietségünkkel félbeszakítjuk Őt, mikor megszólít minket, az apostol azt követeli tőlünk, hogy hallgassunk, legyünk *késedelmese* a szólásra. S kétségtelen, hogy senki nem lehet Isten igazi tanítványa, aki nem hallgatja Őt csendben. Nem követeli azonban a pitagoraszis iskola hallgatását, hogy nem volna helyénvaló kérdezni, mikor bármi szükségeset szeretnénk megtanulni, hanem csak azt akarja tőlünk, hogy serénységünket ellensúlyozzuk és tartsuk kordában, hogy nehogy, amiképpen ez rendszerint megtörténik, oktanul félbeszakítsuk Istent, s hogy mikor megnyitja szent ajkait, mi is nyissuk meg a szívünket és a füleinket, s ne gátoljuk meg Őt abban, hogy beszéljen.

Késedelmes a haragra. A harag is, gondolom, annak a hallgatásnak a szemszögéből ítéltetik meg, amit Isten követel, hogy megadjunk Neki, mintha a zűrzavar gerjesztése zavarta és fenyegette volna, mert Isten nem hallható, csak mikor az elme nyugodt és higgadt. Ezért, teszi hozzá, amíg a harag viseli a kalapot, nincs helye Isten igazságának. Röviden, amíg a vita hevét nem száműzzük, soha nem fogjuk észlelni Isten iránt azt a hűvös csendet, melyről épp az imént beszélt.

21. *Elvetvén azért.* Annak elmondásával zárja, hogy az élet Igéjét miképpen kell befogadni. S először azt adja tudtunkra, hogy nem fogadhatjuk be helyesen, hacsak be nem ültetjük, vagy meg nem gyökerezik bennünk. Mert a beültetett Ige befogadásának kifejezését így kell megmagyarázni: „befogadni azt, ami valójában beültetett”. Ugyanis a magra céloz, amit gyakorta elszórnak és elföldelnek, s nem pusztán befogadtatik a nyirkos földbe, vagy a növényekre, melyeket ha csak a földre vetnek, vagy halott fára fektetnek, hamarosan elszáradnak. Így tehát szükséges, hogy élő beültetés legyen, ami által az Ige olyanná válik, mintha egyesülne a szívünkkel.

Egyidejűleg azonban megmutatja ennek a befogadásnak az útját és módját, nevezetesen, a *szelidséget*. Ez alatt az alázatot és a tanulásra hajlandó elme készségét érti, olyanét, amit Ézsaiás is emleget:

„Kicsodán nyugszik meg az én Lelkem, ha nem az alázatoson és szelíden?” (Ézs57:15)

Ezért ez legalábbis eddig a mértékig haszon Isten iskolájában, mivel százból talán egy tagadja meg a saját lelkének csökönységét és engedelmeskedik szelíden Istennek, hanem majdnem valamennyien önteltek és konokok. Ám ha vágyunk arra, hogy Isten élő ültetvénye legyünk, meg kell fékeznünk büszke szíveinket, alázatosoknak kell lennünk, munkálkodnunk kell azon, hogy olyanok legyünk, mint a bárányok, úgyhogy elszenvedjük magunkat a mi Pásztorunk által uralva és irányítva.

Az emberek azonban soha nem szelídülnék meg ezen a módon, hogy nyugodt és szelíd szívük legyen, csak mikor megtisztíttatnak romlott testi tulajdonságaiktól, ezért szólít fel minket, hogy *vessünk el minden undokságot és a gonoszságnak sokaságát*. S így Jakab a mezőgazdaságtól kölcsönzött hasonlatot, mert szükséges volt a számára megfigyelni ezt a sorrendet: a káros gyomok kiszaggatásával kell kezdeni. S mivel mindenkihez szól, ebből arra következtethetünk, hogy ezek a természetünk belső gonoszságai, melyek valamennyiünkhöz hozzátapadnak, és, mivel a hívőkhöz szól, ezzel azt mutatja meg, hogy ők sem tisztulnak meg teljesen ezektől soha ebben az életben, mert állandóan újra kicsíráznak, következésképpen követeli, hogy állandó figyelmet fordítsunk ezek gyökerestül való kiirtására. Mivel Isten Igéje egy különösen szent dolog, ahhoz, hogy befogadhassuk, el kell vetnünk a mocskos dolgokat, melyektől beszennyeződünk.

A κακία szó alatt ő a képmutatást és a makacsságot, valamint a tiltott vágyakat, vagy gerjedelmeket érti. Nem meglepődve annak megadásával, hogy a gonoszság trónja az ember lelkében van, azt tanítja nekünk, hogy olyannyira túláradozik az ott lakozó gonoszság, hogy túlcsozódik, vagy mondhatni rakássá növekszik, s kétségtelen, hogy bárki is vizsgálja meg jól önmagát, úgy találja majd, hogy a belsejében ott van a gonoszságok vele született káosza.¹²

¹² Ami ezt az igeszakaszt elégtelenné teszi, az a περισσεία szónak adott jelentés, melyet egyesek „feleslegességnek”, mások „többletnek” fordítanak. A περισσεύω ige nemcsak azt jelenti, hogy bőségben van, hanem azt is, hogy maradványnak lenni, megmaradni, maradéknak lenni. Lásd Mt14:20, Lk9:17. A származéka pedig, a περισσεύμα szó maradvány, vagy maradék értelemben használatos, Mk8:8, s ugyanez a szó használatos a Septagintában a תר' helyén, aminek jelentése maradvány,

Amely megtarthatja. Az égis magasztalhatjuk a mennyei igazságot, hogy biztos üdvösséghez juthatunk rajta keresztül, s ez azért van hozzátéve, hogy megtanulhassuk úgy keresni, szeretni és magasztalni az Igét, mint páratlan kincset. Így tehát éles ösztöke a tétlenségünk megfenyítésére, mikor azt mondja, hogy az Ige, amit oly hanyagul szoktunk hallgatni, az eszköze az üdvösségünknek, bár ebből a célból nem tulajdonítatik üdvözítő erő az Igének, mintha az üdvösséget az Ige külsőleges hallása közvetítené, vagy mintha az üdvözítés hivatala elvétetett volna Istentől és máshová adatott volna oda. Jakab ugyanis arról az Igéről beszél, ami hit által behatol az emberek szívébe, s csak azt közli, hogy Isten, az üdvösség szerzője, az evangéliuma által adja az át.

22. Az ígének pedig megtartói legyetek és ne csak hallgatói, megcsalván magatokat.

23. Mert ha valaki hallgatója az ígének és nem megtartója, az ilyen hasonlatos ahhoz az emberhez, a ki tükörben nézi az ő természet szerinti ábrázatát:

24. Mert megnézte magát és elment, és azonnal elfelejtette, milyen volt.

25. De a ki belenéz a szabadság tökéletes törvényébe és megmarad a mellett, az nem feledékeny hallgató, sőt cselekedet követője lévén, az boldog lesz az ő cselekedetében.

26. Ha valaki istentisztlőnek látszik köztetek, de nem zabolázza meg nyelvét, sőt megcsalja a maga szívét, annak az istentisztelete hiábavaló.

27. Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és az Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságukban, és szeplő nélkül megtartani magát e világtól.

22. Az ígének pedig megtartói legyetek. A megtartó itt nem ugyanaz, aki a R,2:13-ban, aki eleget tett Isten törvényének és minden részében betöltötte azt, hanem a megtartó itt az, aki szívből átöleli Isten Igéjét és életével tesz bizonyosságot arról, hogy valóban hisz, Krisztus mondásának megfelelően:

„Boldogok a kik hallgatják az Istennek beszédét, és megtartják azt”, Lk11:28.

mert a gyümölcsök által megmutatja, mi ez a beültetés, még mielőtt szóba kerülne. Továbbá azt is észre kell vennünk, hogy a hitre is kitér Jakab, annak minden munkájával egyetemben, de különösen a hitre, mert ez az a fő tevékenység, amit Isten követel tőlünk. Az egésznek a jelentősége az, hogy nekünk munkálkodnunk kell ahhoz, hogy az Úr Igéje gyökeret verjen bennünk, hogy azután később gyümölcsözzhessünk.¹³

23. Hasonlatos ahhoz az emberhez. A mennyei tanítás tényleg tükör, melyben Isten megjelenik a szemünk előtt, de úgy, hogy mi elváltozhassunk az Ő képmására, ahogyan Pál mondja a 2Kor3:18-ban. Itt azonban a külső szempillantásról beszél, nem arról az élénk és hatékony meditációról, ami behatol a szívbe. Ez meglepő összehasonlítás, mely által röviden azt közli, hogy a tanítás, melyet pusztán csak hallgatnak, de nem vesznek át belsőleg, semmit sem használ, mert kisvártatva elenyésczik.

25. A szabadság tökéletes törvénye. Miután beszélt az üres spekulációkról, most rátér arra az áthatoló ösztönös megérzésre, mely által elváltozunk Isten képmására. S mivel a zsidókkal van dolga, így a számukra ismerős *törvény* szót használja, mint ami magában foglalja Isten teljes igazságát.

De hogy miért nevezi *tökéletes törvénynek*, s a *szabadság* törvényének, a fordítók nem voltak képesek megérteni, mert nem vették észre, hogy itt egy ellentét búvik meg, mely a Szentírás egyéb helyeiről szedegethető össze. Mindaddig, amíg a törvényt külső emberi hang prédikálja, s nincs bevésve Isten ujjával és Lelkével a szívbe, addig mindössze halott betű, azaz élettelen dolog. Nem csoda tehát, hogy a törvény tökéletlennek ítéltetett, s a rabszolgaság törvénye, mert ahogyan Pál tanítja a Gal4:24.ben, Krisztustól elválasztva ítéletre nemz és amint ugyanazt a Rm8:13-ban is megmutatja, nem tehet mást, mint bátortalansággal és félelemmel tölt el minket. Az újjászületés Lelke azonban, Aki beírja azt a bensőnkbe, elhossa az örökbefogadás kegyelmét is. Ez tehát ugyanaz, mintha Jakab ezt mondta volna: „A

maradék, vagy ami marad, Préd6:8. Legyen itt ez a jelentése, s akkor értelme nemcsak világossá, hanem nagyon is szembeötlővé válik. Jakab azokhoz szól, akik keresztyének, s arra buzdítja őket, hogy vessenek el minden tisztátalanságot és a bűnösség, vagy gonoszság minden maradványát, amint azt a *χαῖα* szó helyesebben jelenti, Lásd Csel8:22, 1Pt2:16. A „minden tisztátalanság”, vagy undokság jelenti a mindenféle tisztátalanságot, mely a buja és testi élvezetekből ered; s „a gonoszság maradványát” gondolatban és cselekedetben, mely a legalkalmasabban következik

¹³ Kálvin nem veszi figyelembe az utolsó mondatot: „megcsalván magatokat”. A melléknévi igenév a hamis gondolkodás által való megcsalattatást jelenti, fordítható úgy, ahogyan Doddridge teszi: „hamisan érvelve, megcsalván magatokat”.

törvény tanítása ne vezessen benneteket többé a szolgaságra, hanem éppen ellenkezőleg, a szabadságra vezessen; többé ne legyen csak az iskolamesteretek, hanem a tökéletességre vezessen benneteket; őszinte jóindulattal kell fogadnotok, hogy istenes és szent életre juthassatok”.

Sőt, mivel az Ószövetség egyik áldása az, hogy Isten törvénye megújít minket, amint az kiderül a Jer31:35-ből, és más igeszakaszokból, ebből az következik, hogy nem vehető át mindaddig, míg Krisztushoz nem jövünk. S kétségtelen, hogy egyedül Ő a törvény vége és tökéletessége, s Jakab hozzáteszi elválaszthatatlan kísérőként a *szabadság* szót, mivel Krisztus Lelke soha nem csak újjászül valakit, hanem bizonyossággá és mennyei örökbefogadásunk zálogává is lesz, s így megszabadítja szívünket a félelemtől és reszketéstől.

És megmarad mellette. Ez az istenismeretben való szilárd kitartás, s mikor hozzáteszi, hogy *az boldog lesz az ő cselekedetében*, vagy munkájában, azt érti alatta, hogy az áldottság a cselekvésben keresendő, nem a hüvös hallgatásban.¹⁴

26. *Istentisztelőnek látszik.* Most azokban is, akik azzal dicsekedtek, hogy ők a törvény megtartói, megfeddi azt a bűnt, mely alatt a képmutatók rendszerint tevékenykednek, nevezetesen a nyelv zabolátlanságát az ócsárlásban. Előtte kitért a nyelv megtartóztatásának kötelezettségére, de más célból: ott az Isten előtti hallgatásra szólított fel, hogy alkalmasabbakká válhassunk a tanulásra. Most már dologról beszél, arról, hogy a hívőknek nem szabad a nyelvüket gonosz beszédekre használni.

Valóban szükséges ennek a bűnnek a megrovása, mikor a téma a törvény megtartása volt, mert azok, akik elvetették a nagyobb bűnöket, különösen ki vannak téve ennek a fertőzésnek. Az aki sem házasságtörő, sem tolvaj, sem részeges, hanem épp ellenkezőleg, a szentség bizonyos külső nézetéből csillogónak tűnik, mások rágalalmazásával emelkedik ki a buzgóság látszatával, de valójában a rágalmazás testi vágyán keresztül.

A szándék itt Isten valódi imádói és ama képmutatók elkülönítése volt, akiket a farizeusi büszkeség duzzaszt, akik mások hibáiból keresik a maguk dicsőségét. *Ha valaki*, mondja *istentisztelőnek látszik*, azaz, szentséget mutat, közben azonban azzal hízeleg magának, hogy gonoszságokat hord össze másokról, abból nyilvánvaló, hogy nem igazán szolgálja Istent. Mert azt kimondván, hogy az ő vallásossága (istentisztelete) hiábavaló, nemcsak azt közli, hogy egyéb érdemeit is tönkreteszi a gonosz beszéd szennyfoltja, hanem arra is következtet, hogy a látszólagos vallásos buzgósága nem őszinte.

Megcsalja a maga szívét. Nem értek egyet Erasmus verziójával, mely szerint „Szívének tévelygésével lakol”, mert az apostol annak az arroganciának a forrására mutat rá, melynek a képmutatók a rabjai, s melyen keresztül, a mértéktelen ön-szeretetettől elvakultan sokkal jobbnak hiszik magukat, mint amilyenek valójában. Ezért nem is kétséges, hogy ez a rágalmazás betegsége, mivel amint Aesopus mondja a tanító meséjében, a háttérben lógó tarisznya nem látszik. Jakab tehát, a következményt, azaz a gonosz beszéd vágyát eltörölendő, joggal tette hozzá az okot, mármint hogy a képmutatók mértéktelen módon hízelegnek önmaguknak. Ők ugyanis ott állnak készen a megbocsátásra, ahol saját magukról kellene elismerniük, hogy megbocsátásra van szükségük. Ezért teszik őket a hízelgések, melyekkel a saját bűneikként önmagukat csapják be, mások oly kevély cenzoraivá.

27. *Tiszta istentisztelet.* Ahogyan elhalad azok mellett a dolgok mellett, melyek a vallásban a legnagyobb horderejűek, nem határozza meg általánosságban, mi a vallás, hanem arra emlékeztet minket, hogy a vallás azok nélkül a dolgok nélkül, melyeket említ, semmi. Mint mikor egy borissza és falánk azzal dicsekszik, hogy mértékletes, másvalaki pedig azt veti ellenébe, hogy a mértékletes ember az, aki nem veti bele magát az ivásba és evésbe mértéktelenül: az ő célja nem a mértékletesség egészének kifejezése, hanem csak egy dologra utal, mely a szóban forgó témához kapcsolódik. Azok ugyanis hiábavalóan vallásosak, akikről beszél, mert nagyrészt jelentéktelen színlelők.

Jakab ezután azt tanítja, hogy a vallást nem a ceremóniák pompájával kell megítélni, hanem léteznek fontos kötelezettségek, melyeket Isten szolgáinak el kell látniuk.

Meglátogatni a nyomorúságban annyit jelent, mint segítő kezet nyújtani a szenvedők helyzetének megkönnyítése végett. S mivel sokan vannak mások is, akik vonatkozásában az Úr felszólít minket, hogy segítsük őket, az özvegyek és árvák említésével csak az egész egyik részéről szól. Kétségtelen azonban, hogy az egyik konkrétan javasolt dolog örve alatt a szeretet összes cselekedetét ajánlja, mintha csak azt

¹⁴ Fordítható így is: „Az illető áldott lesz a megcselekedésében, (vagy a megcselekedése által)”, azaz a munkálkodásban. A szabadság törvényének megcselekedése, amit az evangélium előír, áldottá, vagy boldoggá teszi az embert

mondta volna: „Aki vallásosnak tartja magát, az önmegtagadással és a mások iránti könyörülettel és nagylelkűséggel bizonyítsa be magáról, hogy az”.

S mivel hozzáteszi, hogy *az Isten előtt*, ezzel azt jelzi, hogy noha szükségszerűen másként látszik azok számára, akiket félrevezettek a külső maszkok, nekünk azonban azt kell keresnünk, ami örömet okoz Neki. *Isten és Atya* alatt nekünk azt az Istent kell értenünk, Aki Atya.

2. fejezet

1. Atyámfia ne legyen személyválogatás a ti hitetekben, a mely van a dicsőség Urában, a mi Jézus Krisztusunkban.

2. Mert ha a ti gyülekezetetekbe bemegy egy aranygyűrűs férfiú fényes ruhában, bemegy pedig egy szegény is szennyes ruhában;

3. És rátekinttek arra, a kin a fényes ruha van, és azt mondjátok néki: Te ülj ide szépen; és a szegénynek ezt mondjátok: Te állj ott, vagy ülj ide az én zsámolyom mellé:

4. Nem mondtatok-é ellent magatoknak, és nem lettetek-é gonosz gondolkozású bírakká?

Ez a feddés első ránézésre keménynek és ésszerűtlennek tűnik, mert az udvariasság egyik nem elhanyagolandó kötelezettsége tisztelni azokat, akik a világban magas rangra jutottak. Továbbá, ha a személyek tisztelése helytelen, akkor a szolgákat fel kell szabadítani minden alávetettség alól, mert a szabadságot és a szolgaságot Pál az élet állapotainak tekintette. Ugyanezt kell gondolnunk a közigazgatási tisztviselőkről is. Ám ezeknek a kérdéseknek a megoldása nem túl nehéz, ha nem választjuk szét azt, amit Jakab ír. Ő ugyanis nem egyszerűen helyteleníti a gazdagnak adott tiszteletet, hanem azt mondja, hogy ezt nem szabad a szegény lenézésével, vagy megszegényítésével megadni, s ez akkor válik világosabbá, mikor továbblép és a szeretet uralmáról beszél.

Emlékezzünk hát arra, hogy a személyek itt megrótt tisztelése az, mely által a gazdag olyannyira felmagasztaltatik, hogy ez a szegénynek rosszul esik, s azt is világosan megmutatja a szövegösszefüggés által, továbbá bizonyosan becsvágy az a tisztelet, s teljesen hiábavaló, mely a gazdagok felé a szegények megalázásával irányul. Ahhoz sem fér kétség, hogy a becsvágy és a hiábavalóság uralkodik ott, ahol egyedül az evilági álarcok örvendenek nagy megbecsülésnek. Emlékeznünk kell arra az igazságra, hogy azok számítanak Isten országának örökösei közé, akik figyelmen kívül hagyják a semmirekellőket, és tisztelik az Istent félőket. (Zsolt15:4)

Itt tehát az ellentétes bűn van megróva, azaz mikor egyedül a gazdagság iránti tiszteletből tisztel valaki gonoszokat, s ahogyan mondtuk, lebecsüli a jókat. Ha tehát így olvasnád: „Vétkezik, aki tiszteli a gazdagokat”, a mondat abszurdum lenne, de ha emígy: „Vétkezik az, aki egyedül a gazdagot tiszteli és megveti a szegényt, lenézve őt”, kegyes és igaz tanítás lenne.

1. *Ne legyen személyválogatás a ti hitetekben.* Ezalatt azt érti, hogy a személyválogatás nem egyeztethető össze a Krisztusba vetett hittel, ezek tehát nem egyesíthetők, s joggal van ez így, mert hit által egyesülünk egy testté, melyben Krisztusé az elsőség. Mikor tehát a világ pompája olyannyira elsődlegessé válik, hogy azt is elfedi, hogy Krisztus micsoda, nyilvánvaló, hogy annak a hitnek nagyon csekély az életerejé.

A τῆς δόξης „a nagyrabecsülés számlájára” (*ex opinione*) fordításával én Erasmust követtem: az öreg fordító nem hibáztatható, mert „dicsőségnek” fordította, ugyanis a szó mindkettőt jelenti, s illően alkalmazható Krisztusra, mégpedig az igeszakasz értelme szerint. Mert olyan nagy Krisztus fényessége, hogy könnyedén kioltja a világ összes dicsőségét, ha valóban belesüt a szemünkbe. Ebből következik, hogy Krisztust alábecsüljük, mikor a világi dicsőség bámulata ragad meg minket. Ám a másik magyarázat is nagyon alkalmas, mikor a gazdagok, vagy a tiszteletreméltók becsült értéke elvakítja szemeinket, az igazság, melynek egyedül kellene uralkodnia, elnyomattatik. *Illendően ülni* azt jelenti, tiszteletre méltóan ülni.

4. *Nem mondtatok-é ellent magatoknak?* vagy ítéltetek-e meg önmagatokban? Ez olvasható kijelentően, valamint kérdezően, de az értelme ugyanaz lesz, mert Jakab azt a hibát nagyítja fel, hogy örömeiket lelték ekkora gonoszágban és belemérültek abba. Ha kérdő módban olvassuk, a jelentése ez: „Vajon a saját lelkiismeretek nem vádol benneteket úgy, hogy nincs szükségetek más bíróra?” Ha a kijelentő módú olvasat részesítendő előnyben, akkor ugyanaz, mintha ezt mondta volna: „Az a gonoszság is megtörténik, hogy nem gondoljátok, hogy vétkeztek, s nem tudjátok, hogy a gondolataitok olyan rosszak, mint amilyenek”.¹⁵

¹⁵ Általánosságban kérdő mondatnak tekintik: „Vajon, különbséget téve közöttetek (vagy, önmagatokban), nem váltok-e gonoszakat gondoló bírakká?” szó szerint „gonosz gondolkozású bírakká”, s ez, mondják, a birtokos eset. Vagy, a szavak

5. Halljátok meg szeretett atyámfiai, avagy nem az Isten választotta-é ki e világ szegényeit, hogy gazdagok legyenek hitben, és örökösei az országnak, a melyet azoknak ígért, a kik őt szeretik?

6. Ti pedig meggyaláztátok a szegényt. Avagy nem a gazdagok hatalmaskodnak-é rajtatok, és nem ők hurczolnak-é titeket a törvény elé?

7. Nem ők káromolják-é azt a szép nevet, a melyről neveztetek?

5. *Halljátok meg, szeretett atyámfiai.* Most kettős érvet bizonyít, miszerint oktanul jártak el, mikor a gazdag kedvéért lenézték a szegényt: először is, nem illő és gyalázatos dolog levetni azokat, akiket az Isten felemel, s megvetően bánni azokkal, akiket Ő tisztel. S mivel Isten tiszteli a szegényeket, így mindenki, aki eltaszítja őket, Isten rendjét forgatja ki. A másik érv a közös tapasztalatból adódik: mivel a gazdagok legnagyobbbrészt kellemetlenkednek a jónak és az ártatlannak, nagyon ésszerűtlen a rosszaknak ekkora jutalmat adni, mint az ők teszik, mármint hogy a gazdagokat jobban el kell fogadnunk, mint a szegényeket, akik többet használnak nekünk, mint amennyit ártanak. Most nézzük meg, hogy miképpen folytatja Jakab ebben a két pontban.

Avagy nem az Isten választotta-e ki a világ szegényeit? Nem teljes mértékben egyedül, de velük akarta kezdeni, hogy letörhesse a gazdagok büszkeségét. Ez ugyanaz, amit Pál is mond, hogy Isten nem a sok nemest, a sok erőst választotta ki a világban, hanem azokat, akik gyengék, hogy megszégyeníthesse az erőseket (1Kor1:27). Röviden, jóllehet Isten a kegyelmét a szegényekkel egyetemben a gazdagokra is árasztja, mégis, az Ő akarata inkább emezeket, mintsem amazokat részesíti előnyben, hogy az erősek megtanulhassák, hogy ne hízelegjenek önmaguknak, s hogy a közönségesek és alacsony rendűek Isten kegyelmének tulajdoníthassák azt, amiben vannak, s hogy mindkettő megtanulhassa a szerénységet és alázatosságot.

A gazdagok a hitben nem azok, akik a hit nagyságában bővülködnek, hanem azok, akiket az Isten meggazdagított az Ő Lelke különböző ajándékaival. Amit hit által veszünk át. Mert kétségtelen, hogy mivel az Úr mindenkivel nagylelkűen bánik, mindenki a saját hite mértékének megfelelően részesül az Ő ajándékaiból. Ezért hát, amennyiben üresek, vagy szűkölködők vagyunk, az a hitünk elégtelenségét bizonyítja, ha ugyanis megnöveljük a hit mélységét, Isten mindig készen áll azt megtölteni.

Azt mondja, hogy az ország azoknak *ígért meg*, akik őt szeretik: ez nem azt jelenti, hogy az ígélet a szeretet függvénye, hanem arra emlékeztet minket, hogy Isten az örökélet reménységére hívott el minket, ezzel a feltétellel és erre a végre, hogy szerethessük. Tehát itt a végre, s nem pedig a kezdetre mutat rá.

6. *Avagy nem a gazdagok.* Látszólag a bosszúra bujtogatja őket, felhozván a gazdagok igazságtalan uralmát annak érdekében, hogy akikkel igazságtalanul bántak, megfizethessenek ezért: de mégis mindenhol arra vagyunk felszólítva, hogy tegyünk jót azokkal, akik bántanak minket. Jakab témája azonban más volt: ő csak azt akarta megmutatni, hogy nélkülözték a józan ész, vagy ítélőképességet azok, akik a becsvágyon át tisztelték hóhéraikat, egyidejűleg a saját barátaikat sebesítették meg, legalábbis azokat, akikről soha semmi rosszat sem szenvedtek el. Ebből ugyanis jobban kiviláglott a hiábavalóságuk, hogy nem a jóindulat vezérelte őket, csak csodálták a gazdagokat, mert gazdagok, sőt, rabszolgai módon hízelegtek bárkinek, akivel csak találkoztak, a saját kárukra, igazságtalanul és durván.

Igazából vannak jóindulatú és igazságos gazdagok is, akik minden igazságtalanságot gyűlölnék, de csak nagyon kevés ilyen embert találhatunk. Jakab tehát azt említi meg, ami a legnagyobbbrészt történik, s amit a napi tapasztalat bizonyít. Mivelhogy az emberek rendszerint abban gyakorolják a hatalmukat, ami rossz, ezért megtörténik, hogy minél nagyobb hatalma van valakinek, annál rosszabb és igazságtalanabb az embertársaihoz. A gazdagoknak egyre gondosabbaknak kellene lenniük, nehogy elkapjanak bármilyen fertőzést, ami mindenütt uralkodik a saját társadalmi osztályukból származók között.

fordíthatók így is: „a gonosz (vagy hamis) gondolkodás bírává?”, vagy ahogyan Béza fordítja a mondatot: „hamisan gondolkodó bírakká váltok”, arra a következtetésre jutván, hogy a gazdag ember jó és a szegény ember gonosz.

Béza és mások azt mondják, hogy a διακρίνομαι soha nem jelenti azt, hogy megítéltetni, vagy elítéltetni, hanem megkülönböztetni, elkülöníteni, különbséget tenni, valamint vitatkozni és kételkedni. A különbség itt a bemutatott személyek vonatkozásában tétetett, s ezt a különbséget önmagukban, a saját elméjükben tették, bár a romlott, vagy hamis gondolkodáson át, melyet a magukévá tettek. Az viszont meglátszik, hogy ezek az előnyben részesítéseket nem az Egyház tagjai iránt mutatták, hanem ama idegenek iránt, akik véletlenül a gyülekezeteikbe jöttek.

7. *Szép, vagy jó név.* Nem kétlem, hogy itt Istennek és Krisztusnak a nevére utal. S azt mondja, hogy *amelyről*, vagy amely által *neveztetettek*, nem az imában, ahogyan a Szentírás időnként nevezni szokta, hanem nyilatkozat által: ahogyan az atya nevééről mondja, hogy a leszármazott neveztetik (1Móz48:18), vagy ahogyan a feleség az ura nevééről neveztetik (Ézs3:28). Ez tehát ugyanaz, mintha azt mondta volna: „A jó név az, melyben megdicsőültök, vagy amelyről megtiszteltetésnek veszitek, ha neveznek, de akik büszkén megrágalmazzák Isten dicsőségét, milyen méltatlanok arra, hogy a keresztyén névvel tiszteljék meg őket!”

8. Ha ellenben megtartjátok a királyi törvényt az Írás szerint: Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat, jól cselekesztek.

9. De ha személyválogatók vagytok, vétkeztek, elmarasztaltatva a törvény által, mint annak megrontói.

10. Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is, de vét egy ellen, az egésznek megrontásában bűnös.

11. Mert a ki ezt mondotta: Ne paráználkodjál, ezt is mondotta: Ne ölj. És ha nem paráználkodik, de ölsz, törvénszegővé lettél.

Most egy világosabb magyarázat következik, ugyanis határozottan rámutat az utolsó feddés okára: ők ugyanis szolgálatkészen figyeltek a gazdagra, de nem szeretetből, hanem épp ellenkezőleg, a kegyei elnyerésére irányuló hiábavaló vágyakozásból. Mindezt azzal az elvárással, mely elejét vette a mentségnek a másik oldalon: mert tiltakozhattak volna és mondhatták volna, hogy azt nem szabad megszegyeníteni, aki alázatosan aláveti magát az erre nem méltónak. Jakab valóban elismeri, hogy ez igaz, de megmutatja, hogy erre hamisan tartottak igényt, mivel hűbéreskü jellegű alávetetést mutattak, nem a felebarátjaik iránti szeretetből, hanem személyválogatásból.

Az első mellékmondatban igaznak és dicséretre méltónak ismeri el a szeretet kötelezettségeit, melyeket felebarátainknak teszünk meg. A másodikban tagadja, hogy a becsvágyó személyválogatást effélének kellene tekinteni, mert az nagymértékben eltér a törvény által előírtaktól. S ennek a válasznak a sarokvasa a „felebarát” és a „személyválogatás” szavakon fordul el, mintha azt mondta volna: „Ha azt állítjátok, hogy van abban valamiféle szeretet, amit csináltok, ez könnyen cáfolható, mert Isten arra szólít fel minket, hogy szeressük felebarátainkat, nem pedig arra, hogy személyválogatók legyünk”. Azonkívül a „felebarát” szó az egész emberiséget magában foglalja, az a személy tehát, aki azt állítja, hogy a saját szeszélyének megfelelően csak nagyon kevés embert kell tisztelni, a többi pedig figyelmen kívül kell hagyni, nem Isten törvényét tartja meg, hanem utat enged a saját szíve romlott kívánságainak. Isten kifejezetten ajánlja nekünk az idegeneket és az ellenségeket, és mindenkit, még a legmegvetendőbbeket is. Ezzel a tantétellel a személyválogatás teljességgel ellentétes. Ezért állítja joggal Jakab, hogy a személyválogatás nem egyeztethető össze a szeretettel.

8. *Ha ellenben megtartjátok a királyi törvényt.* A törvényt itt egyszerűen életszabálynak tekintem, s *megtartani*, vagy végrehajtani annyi, mint betartani azt a szív valódi teljességével, s ahogyan mondják, minden teketória nélkül (*rotunde*), s az efféle betartást szembeállítja a törvény részleges betartásával. Tényleg *királyi törvénynek* mondják, mert ez a királyi mód, vagy út, ami tiszta, egyenes, és vízszintes, ami közvetve szembe van állítva a szinuszos kilengésekkel és kanyarokkal.

Az apostol azonban céloz, azt hiszem, a rabszolgai engedelmességre, melyet a gazdagok iránt tanúsítottak, mikor pedig őszintén szolgálván a felebarátait, nemcsak szabad emberek, de királyok is lehetnének.

Mikor másodjára azt mondja, hogy azok, akik személyválogatók, *elmarasztaltattak*, vagy megrovattak a törvény által, mégpedig a helyes értelemben vett törvény által. Mivel ugyanis Isten arra szólít fel minket, hogy minden halandót öleljünk a keblünkre, mindenki, kevés kivételtől eltekintve, akik elvetik a többieket, megszegik Isten parancsát, s felforgatják az Ő rendjét, következésképpen joggal neveztetnek a törvény megszegőinek.

10. *Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is.* Egyedül azt érti alatta, hogy Istent nem tiszteljük a kivételekkel, s Ő nem fogja megengedni nekünk, hogy kivágjuk a törvényéből azt, ami kevésbé van az ínyünkre. Első ránézésre ez a mondat keménynek tűnhet egyeseknek, mintha az apostol eltűrte volna a sztoikusok paradoxonját, mely minden bűnt egyenlővé tesz, s mintha azt állította volna,

hogy az, aki egy dologban vétkezik, ugyanúgy büntetendő, mint akinek egész élete bűnös és gonosz volt. A szövegösszefüggésből azonban nyilvánvaló, hogy semmi ilyesmire nem gondolt.

Nekünk ugyanis mindig észre kell vennünk annak okát, amiért bármit mondanak. Az apostol tagadja, hogy szeretjük felebarátainkat, ha becsvágy okából egyeseket kiválasztunk közülük, a többit pedig elvetjük. Ezt azzal bizonyítja, hogy nem engedelmesség Istennek az, mikor nem egyformán bánunk mindenkivel az Ő parancsának megfelelően. S azután, mivel Isten uralma nyilvánvaló, teljes, vagy tökéletes, így ügyelnünk kell a teljességre, közülünk senkinek sem szabad vakmerően szétválasztani azt, amit Ő egybekötött. Legyen tehát egység, ha helyesen akarunk engedelmeskedni Istennek. Mert ha például lenne egy bíró, aki tíz tolvajt megbüntetne, de egyet büntetés nélkül hagyna, azzal elárulná elméje alattomoságát, így ugyanis kimutatná, hogy a bűn helyett az emberekre haragszik, hisz amit elítél az egyikben, azt felmenti a másikban.

Most tehát már értjük Jakab szándékát, miszerint ha kivágjuk Isten törvényéből azt, amivel kevésbé értünk egyet, hiába tartjuk be a törvény többi részét, mégis az egész ellen vétkezünk, mert egyetlen konkrét dologgal az egész törvényt megszegjük. S jóllehet a szóban forgó témára alkalmazza azt, ami elhangzott, mégis, általános alapelvből veszi azt – nevezetesen, hogy Isten előírt nekünk egy életszabályt, amit számunkra törvényellenes megcsonkítani. Mert nem a törvény valamelyik részéről mondatott meg, hogy „ez az út, ezen járjatok”, s jutalom sem ígértetik, csak az egyetemes engedelmességnek.

Ostobák tehát azok a tanítók, akik részleges igazságosságot követelnek, elnevezvén azt dicséretre méltónak, mert ez az igeszakasz és még sok másik világosan megmutatják, hogy nincs megigazulás csak a törvénynek való tökéletes engedelmisségben.

10. *Mert aki ezt mondotta*, vagy *Aki mondotta*. Ez az előző vers bizonyítéka, mert a Törvényadóra kell inkább odafigyelni, semmint az egyes előírásokra külön-külön. Isten igazságossága, mint láthatatlan test, benne foglaltatik a törvényben. Bárki tehát, aki megszegi a törvény akár egyetlen paragrafusát is, megsemmisíti, már amennyire képes rá, Isten igazságosságát. Sőt, ahogyan Isten akarata egy dologban próbára teszi az engedelmisségünket, úgy minden dologban meg fogja ezt tenni. Ezért mindenki törvényszegő, aki a törvény bármely parancsolatát megszegi az általa elmondottak alapján.

„Átkozott, aki meg nem tartja e törvénynek ígét.” 5Móz27:26

Továbbá azt is látjuk, hogy a törvényszegő és a mindenben vétkes ugyanazt jelenti Jakab számára.

12. Úgy szóljatok és úgy cselekedjete, mint a kiket a szabadság törvénye fog megítélni.

13. Mert az ítélet irgalmatlan az iránt, a ki nem cselekszik irgalmasságot; és dicsekedik az irgalmasság az ítélet ellen.

12. *Úgy szóljatok*. Egyesek ezt úgy magyarázták, hogy mivel túl sokat hízelegtek önmaguknak, joggal idéztettek be a megfelelő bíróságra, mert az emberek felmentik magukat a saját elképzeléseiknek megfelelően, kivonván magukat ezzel az isteni törvény ítélete alól. Ezután arra figyelmeztet, hogy minden cselekedetről és szóról számot kell majd adni, mert Isten a világot a saját törvénye alapján fogja megítélni. Mivel azonban egy efféle kijelentés szélsőséges félelmet kelthet bennük, hogy helyesbítsék, vagy enyhítsék, amit szigorúak gondolhatnak, hozzáteszi, hogy *a szabadság törvénye*. Hisz tudjuk, mit mond Pál:

„Mert a kik törvény cselekedeteiből vannak, átok alatt vannak”, Gal3:10.

Ezért a törvény ítélete önmagában a kárhoztatás az örök halálra, de a *szabadság* szó alatt azt érti, hogy mi megszabadultunk a törvény szigorától.

Ez a jelentés nem teljességgel alkalmatlan, bár ha valaki egy kicsit jobban megvizsgálja a rögtön utána következőket, rájön, hogy Jakab másra gondolt abban az értelemben, mintha azt mondta volna: „Hacsak nem akarok a törvény szigora alá kerülni, lágyabbaknak kell lennetek embertársaitokkal, mert a szabadság törvénye ugyanaz, mint Isten kegyelme, ami megszabadít minket a törvény átkától”. S így ezt a verset azzal együtt kell olvasni, ami következik, ahol a gyengeségek elhordozásának kötelezettségéről beszél. S kétségtelen, hogy az egész szakaszt helyesen ekként olvashatjuk: „Mivel közülünk senki sem

képes megállni Isten előtt, hacsak meg nem szabadultunk a törvény szigorától, ezért úgy kell fellépünk, hogy túl nagy szigorúsággal ki ne zárjuk Isten megbocsátását, vagy kegyelmét, melyre valamennyiünknek szükségünk van”.

13. *Mert az ítélet irgalmatlan.* Ez az utolsó vers alkalmazása a szóban forgó témára, amely teljes mértékben megerősíti az általam említett második magyarázatot: megmutatja ugyanis, hogy mivel egyedül Isten kegyelme által állunk meg, nekünk is azt kell mutatni azok iránt, akiket Maga az Úr ajánl a figyelmünkbe. Ez a kegyesség és jóindulat ténylegesen egyes számú parancsolata, hogy Isten megígéri, könyörületes lesz irántunk, ha mi is így viseltetünk embertársaink iránt. Nem mintha a mi a felebarátaink iránti tanúsított könyörületünk, legyen az bármilyen nagy is, kiérdemelné Isten kegyelmét, hanem hogy Isten azt akarja azoktól, akiket örökbefogadott, mivelhogy Ő kegyes és elnéző Atyjuk, hogy hordozzák és mutassák az Ő képmását a Földön, Krisztus szavainak megfelelően:

„Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas”, Lk6:36.

Másrésről észre kell vennünk, hogy nem említhetett volna nekik semmi komolyabbat, vagy félelmetesebbet, mint Isten ítéletét. Ebből következik, hogy valamennyien nyomorultak és elveszettek, akik nem futnak a megbocsátás menedékebe.

És dicsekedik az irgalmasság. Mintha azt mondaná: „Isten kegyelme az egyedüli, ami megszabadít minket az ítélet félelmétől és rettegésétől”. A *dicsekedik*, vagy dicsőít szót a győztesnek lenni, vagy győzedelmeskedni értelemben használja, mert a kárhoztató ítélet az egész világ fölött ott lóg, s semmi más, csak a kegyelem hozhat enyhülést.

Nehézkes és erőltetett azok magyarázata, akik a kegyelmet itt személyekkel helyettesítik, mert az emberekről helyesen nem mondható, hogy dicsekednek, vagy győzedelmeskednek Isten ítéletével szemben, mert csak maga a kegyelem győzedelmeskedik bizonyos értelemben, s tart egyedül féken, mikor az ítélet komolysága meghátrál. Ugyanakkor nem tagadom, hogy ebből fakad a dicsekvésbe vetett bizonyosság, azaz amikor a hívők tudják, hogy Isten haragja bizonyos értelemben megadja magát a kegyelemnek, tehát az utóbbi azt a megkönnyebbülést nyújtja nekik, hogy az előbbi nem győzi le őket.

14. Mi a haszna, atyámfiak, ha valaki azt mondja, hogy hite van, cselekedetei pedig nincsenek? Avagy megtarthatja-e őt a hit?

15. Ha pedig az atyafiak, férfiak vagy nők, mezítelenek, és szűkölködnek mindennapi eledel nélkül,

16. És azt mondja nékik valaki ti közületek: Menjetek el békességgel, melegedjete meg és lakjatok jól; de nem adjátok meg nékik, a mikre szüksége van a testnek; mi annak a haszna?

17. Azonképen a hit is, ha cselekedetei nincsenek, megholt ő magában.

14. *Mi a haszna.* Azzal folytatja, hogy a kegyelmet dicséri. S ahogyan fenyegetett azzal, hogy Isten komoly, valamint félelmetes Bíránk lesz, hacsak nem leszünk jóságosak és könyörületesek felebarátaink iránt, mivel a képmutatók ennek ellentmondtak, és azt állították, hogy a hit elegendő a számunkra, mert benne rejlik az emberek üdvössége, most ezt a hiábavaló dicsekvést kárhoztatja. Az elmondottak lényege tehát az, hogy a hit szeretet nélkül semmit sem használ, következésképpen teljességgel halott.

Itt azonban felmerül egy kérdés. Elkülöníthető-e a hit a szeretettől? Valóban igaz, hogy ennek az igeszakasznak a kifejtése hozta létre a szofistáknak a kialakulatlan és a kialakult hit közötti általános megkülönböztetését, efféle dologról azonban Jakab nem tudott semmit, ugyanis az első szavakból úgy tűnik, hogy a hit hamis gyakorlásáról beszél. Nem úgy kezdi ugyanis, hogy „Ha valakinek hite van”, hanem úgy, hogy „Ha valaki azt mondja, hogy hite van”, amivel természetesen azt közli, hogy a képmutatók annak a hitnek az üres nevével dicsekednek, ami valójában nem áll a rendelkezésükre.

Az, hogy *hitnek* nevezi, engedmény, amint a retorikusok mondják, mert mikor egy dologról beszélünk, nem árt, sőt néha hasznos, ha megengedjük az ellenfélnek, amit követel, mert abban a pillanatban, hogy maga a dolog ismertté válik, könnyedén elvehető tőle. Jakab tehát, mivel meg volt győződve arról, hogy a képmutatók hamis kifogással fedezték el magukat, nem volt hajlandó vitát nyitni egy szóról, vagy egy kifejezésről. Emlékezzünk azonban arra, hogy nem a saját elméjének benyomása

alapján beszél, mikor a hitet említi, hanem épp ellenkezőleg, azokkal vitatkozik, akik hamis látszatot keltettek a hitet illetően, melyet teljes mértékben nélkülöztek.

Megtarthatja-e őt a hit? Ez ugyanaz, mint amit mondott, hogy nem lesz üdvösségünk Isten rideg és pusztaság ismerete által, amit mindenki a legigazabbnak vall meg: az üdvösség a hit által ugyanis azon okból jön el hozzánk, mert Istennel kapcsol össze minket. S nem jön semmi más módon, csak úgy, hogy Krisztus testével egyesít, így a Lelkén át élve Ő egyben kormányoz is minket. Semmi ilyesmi dolog sincs a hit halott képmásában. Nem csoda, hogy Jakab tagadja az ehhez kapcsolódó üdvösséget.¹⁶

15. *Ha pedig az atyafiak*, vagy Mert ha az atyafiak. Abból vesz egy példát, ami a témájához kapcsolódott, mert arra buzdította őket, hogy gyakorolják a szeretet kötelezettségeit. Ha valaki ezzel szemben azzal dicsekedett, hogy megelégedett a cselekedetek nélküli hittel, ezt az árnyékhitet azzal hasonlítja össze, mint mikor valaki arra szólítja fel az éhező embert, hogy lakjon jól, de anélkül, hogy élelmet adna neki, aminek híjával van az illető. Az tehát, aki elküldi a szegény embert szavakkal, de nem kínál neki segítséget, azzal kigúnyolja őt, pontosan úgy, mint akik a cselekedetek, és mindenféle vallásos kötelezettség nélküli hitet agyalnak ki maguknak, és ezzel játszadoznak Istennel.¹⁷

17. *Megholt ő magában.* Azt mondja, hogy a hit önmagában halott, azaz akkor, mikor hiányzanak mellőle a jócselekedetek. Ezért jutunk arra a következtetésre, hogy ez tényleg nem hit, mert mikor halott, nem nevezhető joggal ezen a néven. A szofisták védik ezt a kifejezést és azt mondják, hogy valamiféle hit önmagában is található: ezt a haszontalan gáncsoskodást azonban könnyű megcáfolni, mert eléggé nyilvánvaló, hogy az apostol abból kiindulva érvel, ami lehetetlen, mint mikor Pál átoknak nevezi az angyal, ha más evangéliumot próbál hirdetni. (Gal1:8)

18. De mondhatja valaki: Néked hited van, nekem pedig cselekedeteim vannak. Mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből, és én meg fogom neked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet.

19. Te hiszed, hogy az Isten egy. Jól teszed. Az ördögök is hiszik, és rettegnek.

18. *De mondhatja valaki.* Erasmus itt két személyt mutat be, mint beszélőket, egyik, aki a cselekedetek nélküli hittel dicsekszik, míg a másik a hit nélküli cselekedetekkel, s mindkettőről azt gondolja, hogy az apostol végül megcáfolja. Ez a nézet azonban számomra túlságosan erőltetettnek tűnik. Furcsának véli, hogy az apostolnak ezt kell mondania: „Néked hited van”, mert ő nem fogad el hitet cselekedetek nélkül. Ebben azonban nagyot téved, mert nem veszi észre az iróniát ezekben a szavakban. Ezért az *ἀλλὰ* szót „sőt inkább”-nak, a *τίς* szót „bárki”-nek fordítom: Jakab célja ugyanis az volt, hogy megmutassa azok ostoba dicsekvését, akik úgy képzeltek, hogy van hitük, miközben életük azt bizonyította, hogy hitetlenek. Ő ugyanis azt közli, hogy könnyű lenne minden szent életet élő jónak levetni a képmutatókról azt a dicsekvést, amivel pöffeszkedtek.¹⁸

Mutasd meg. Jóllehet az elfogadottabb olvasat a „cselekedetek által”, a régi latin alkalmasabb, s ez a olvasat is megtalálható egyes régi görög másolatokban. Ezért vonakodtam azt nem elfogadni. Itt arra szólít fel, hogy mutassuk meg a cselekedetek nélküli hitet, következésképpen a lehetetlenségből kiindulva érvel, és bizonyítja azt, ami nem létezik. Ezért beszél ironikusan. Ha azonban bárki a másik olvasatot részesíti előnyben, ugyanoda jut: „Mutasd meg a cselekedetek által a hitedet”, mivel ez nem haszontalan

¹⁶ Mikor azt mondja: „Megtarthatja-e őt a hit?” ennek jelentése „Megtarthatja-e őt az a hit, amelyikről beszél?”, azaz a halott hit, mely nem hoz létre cselekedeteket, itt ugyanis világosan erről a hitről van szó, amint az kiderül abból, ami következik. Hogy még világosabbá tegye a jelentését, Macknight így fordítja a mondatot: „Megtarthatja-e őt ez a hit?”, azaz a hit, melynek nincsenek cselekedetei.

¹⁷ Ez szemléltetésként szerepel: ha valaki azt mondja a mezítelennek: „öltözz fel”, de nem tesz semmit, azzal nem okoz semmiféle jót, az teljességgel haszontalan, s pontosan ugyanilyen a hit is cselekedetek nélkül, olyan mintha halott lenne, s nem tud üdvözíteni.

¹⁸ Én ezt a verset így fordítanám: „Mondhatja azonban valaki: nekem van hitem. Nekem cselekedeteim is vannak: mutasd meg nekem a te hitedet, azt a cselekedetek nélkülit, s én megmutatom neked az én hitemet a cselekedeteimen keresztül”. Ez ugyanaz, mintha Jakab azt mondta volna: „Neked csak hited van, nekem a hitem mellett cselekedeteim is vannak, most hát bizonyítsd be nekem, hogy igazi hited van a hozzá kapcsolódó cselekedetek nélkül (ami lehetetlen, ezért nevezi hiábavaló embernek a Jak2:20), s én megmutatom az én hitemet a gyümölcsseiből, azaz a jócselekedeteiken keresztül”.

dolog, és szükségszerűen bizonyítandó a cselekedeteken keresztül. A jelentése tehát ez: „Amíg a te hited nem terem gyümölcsöket, tagadom, hogy lenne bármiféle hited”.¹⁹

Feltehető azonban a kérdés, hogy vajon a külső egyenesség biztos bizonyítéka a hitnek? Mert Jakab ezt mondja: „*én meg fogom néked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet*”. Erre én azt válaszolom, hogy a hitetlen időnként megtévesztő erényekben bővelkedik, s életvezetése minden büntől mentes, tiszteletreméltó; így a nyilvánvalóan kitűnő cselekedetek létezhetnek a hittől függetlenül is. Jakab sem vallja azt, hogy bárkinek, aki jónak látszik, van hite. Ez csak annyit jelent, hogy a hitnek a jócselekedetek bizonyítéka nélkül hiábavaló a színlelése, mivel a jó fa élő gyökerétől mindig származik gyümölcs.

19. *Te hiszed, hogy az Isten egy.* Ebből az egyetlen mondatból világos, hogy az egész vita nem a hitről, hanem Isten egyetemes ismeretéről folyik, ami nem képes az embert jobban Istenhez kapcsolni, mint amennyire képes a napsugár őt a mennybe felemelni. Az viszont biztos, hogy hit által kerülünk közel Istenhez. Sőt, nevetséges lenne, ha bárki azt mondaná, hogy az ördögöknek is van hitük, s Jakab ebből a szempontból többre becsüli őket, mint a képmutatókat. Az ördög *retteg*, mondja, Isten nevének említésére, mivel mikor megismeri a saját Bírójaként, félelemmel telik el Tőle. Az tehát, aki megveti a megismert Istent, ennél sokkal rosszabb.

Jól teszed. Ez enyhítési célokkal foglaltatott írásba, mintha azt mondta volna: „Nos, valóban nagy dolog az ördögök alá süllyedni!”²⁰

20. Akarod-e pedig tudni, te hiábavaló ember, hogy a hit cselekedetek nélkül megholt?

21. Avagy Ábrahám, a mi atyánk, nem cselekedetekből igazítottatott-e meg, felvívén Izsákot, az ő fiát az oltárra?

22. Látod, hogy a hit együtt munkálkodott az ő cselekedeteivel, és a cselekedetekből lett teljessé a hit;

23. És beteljesedett az Írás, a mely ezt mondja: Hitt pedig Ábrahám az Istennek, és tulajdoníttatott néki igazságul, és Isten barátjának neveztetett.

24. Látjátok tehát, hogy cselekedetekből igazul meg az ember, és nem csupán hitből.

25. Hasonlatosképen pedig a tisztátalan Ráháb is, avagy nem cselekedetekből igazítottatott é meg, a mikor a követeket házába fogadta, és más úton bocsátotta ki?

26. Mert a miképen holt a test lélek nélkül, akképen holt a hit is cselekedetek nélkül.

20. *Akarod-e pedig tudni.* Meg kell értenünk a kérdés státuszát, mert a vita itt nem a megigazulás okáról folyik, hanem csak arról, hogy mit használ a cselekedetek nélkül való hit gyakorlása, s erről milyen véleményt kell alkotnunk. Abszurd módon járnak el tehát, akik megpróbálják bebizonyítani ennek az igeszakasznak az alapján, hogy az ember a cselekedetekből igazul meg, mivelhogy Jakab semmi efféle dolgot nem értett alatta, mert a bizonyítékok, melyeket hozzáfűz, arra a kijelentésre utal, hogy semmiféle

¹⁹ Griesbach és mások a *χωρίς*-ot tekintik a helyes olvasatnak, szemben a legtöbb kézirattal, ami a Szír Bibliában, valamint a Vulgatában is megtalálható.

Ez a vers Jakab megértésének a kulcsa: a hitet a cselekedetekkel *kell bizonyítani*, akkor igazít meg helyesen a hit és a cselekedetek a valódiságát bizonyítják. Mikor azt mondja, hogy az ember a cselekedetek által igazul meg, ennek jelentése eszerint a vers szerint az, hogy az ember megigazultságát a cselekedetei bizonyítják, az ő hite következőképpen élő, s nem halott hitnek látszik. Joggal lepődhetünk meg, ahogyan Doddridge is tette, hogy bárki, aki az egész vers eme nézetét vallja, miképpen gondolhatja valaha is, hogy bármiféle ellentmondás van az itt elmondottak és Pál tanításai között. Pál arra vonatkozó tantétele, hogy az ember a hite, mégpedig a szeretet által működő élő hite s nem a cselekedetei által igazul meg, tökéletesen összhangban áll azzal, amit Jakab mond, nevezetesen hogy az ember a halott hit által nem, csak azáltal a hit által igazul meg, mely jócselekedetek létrehozásával, vagy az Istennek való engedelmisséggel bizonyítja életképességét. A Jakab által elmondottak összefoglalása az, hogy a holt hit nem igazíthat meg, csak az élő hit, s az élő hit működő hit – s ezt a tantételt Pál ugyanúgy tanította, mint Jakab.

²⁰ Az ördögök hitére való hivatkozásnak látszólag az a célja, hogy megmutassa: a jó ember hihet és retteghet, ám ha nem engedelmeskedik Istennek, és nem tesz jócselekedeteket, nincsen a hitének valódi bizonyítéka. Az engedelmes hit az, ami üdvözít minket, s nem az, amelyik pusztán csak retteget vált ki. Az előző igeverssel látszólag így kapcsolódik ez össze: Az előző versben a pusztá hittal dicsekvőt arra szólítja fel, hogy bizonyítsa be, a hite igaz, tehát üdvözítő. A felszólító ezt a cselekedeteivel bizonyítaná. Aztán ebben a versben egy próbát alkalmaz – a hit legelső cikkelyét említi: „Legyen hát, hogy ezt hiszed, azonban ez a hit mégsem fog téged megmenteni: az ördögöknek van ilyen hitük, s ahelyett, hogy üdvözülnének, retteghnek”.

hit, vagy csak a halott hit van cselekedetek nélkül. Soha senki sem fogja megérteni, mit mondott, vagy bölcsen megítélni a szavait, csak aki figyelemmel van az író céljára.

21. *Avagy Ábrahám.* A szofisták a *megigazított* szóra helyezik a hangsúlyt, majd győztesen felkiáltanak, hogy no lám, a megigazulás részben a cselekedetkből ered. Nekünk azonban a helyes értelmezést az egész igeszakasz céljának megfelelően kell felkutatnunk. Mát láttuk, hogy Jakab itt nem a megigazulás okáról beszél, vagy annak módjáról, ahogyan az emberek megszerzik a megigazulást, s ez mindenki számára világos, hanem célja csak annyi, hogy megmutassa: a jócselekedetek mindig kötődnek a hithez, s mivel kijelenti, hogy Ábrahám *a cselekedetek által igazult meg*, itt az ő megigazulásáról adott bizonyítékáról beszél.

Mikor tehát a szofisták szembeállítják Jakabot Pállal, őket félrevezeti a fogalom kétértelmű jelentése. Mikor Pál azt mondja, hogy hit által igazulunk meg, ezalatt nem mást ért, mint hogy hit által számíttatunk igaznak Isten előtt. Jakab azonban egészen mást tart szem előtt, nevezetesen annak megmutatását, hogy annak, aki hangoztatja, hogy van hite, a cselekedeteivel kell ennek a hitnek a valóságosságát bizonyítania. Kétségtelen, hogy Jakab nem akart minket itt arról az alapról tanítani, melyen üdvösségünk reménységének nyugodnia kell, arra egyedül Pál tér ki bővebben.²¹

Hogy ne essünk abba a hamis gondolkodásba, ami becsapta a szofistákat, meg kell jegyezni a *megigazított* szó kettős jelentését. Pál ezalatt az igaz mivolt kegyelmes tulajdonítását érti az Isten ítélőszéke előtt, Jakab pedig az igaz mivolt viselkedés által történő megnyilvánulását, mégpedig az emberek előtt, amint arra következtethetünk a megelőző szavakból: „Mutasd meg nékem a te hitedet”, stb. Ebben az értelemben teljes mértékben megengedjük, hogy az ember a cselekedetek által igazul meg, mint mikor valaki azt mondja, hogy az ember nagy és értékes kincsesláda megvásárlása által gazdagszik meg, mivel az előzőleg elrejtett gazdagsága, amit ily módon a kincsesládába zárt, megismertett.

22. *A cselekedetkből lett teljessé a hit.*²² Ezzel ismét azt mutatja meg, hogy a kérdés itt nem az üdvösség okára vonatkozik, hanem arra, hogy társulnak-e szükségszerűen cselekedetek a hit mellé, mert abban az értelemben mondja, hogy a cselekedetkből lett teljessé a hit, mivel nem volt tétlen. Nem azért mondja, hogy a cselekedetkből lett teljessé a hit, mert ennek következtében jutott el a saját teljességére, hanem mert ezen a módon bizonyult valódinak. A szofisták által ezekből a szavakból levont, a kialakult és kialakulatlan hit közötti hiábavaló megkülönböztetés megcáfolására nincs szükség fáradságos cáfolatokra, mert Ábrahám hite már kialakult, tehát teljességre jutott, még mielőtt a fiát feláldozta volna. S ez a cselekedete nem az utolsó, vagy végső cselekedete volt. Ezután korábbi dolgok következtek, melyek által Ábrahám a hitének növekedését bizonyította. Ezért ez nem az ő hitének teljességre jutása volt, s nem is az első alkalommal öltött formát ekkor. Jakab tehát nem más értett alatta, mint hogy hitének teljessége mutatkozott meg, mivel megteremte az engedelmesség jelentős gyümölcsét.

23. *És beteljesedett az Írás.* Azok, akik megpróbálják Jakab levelének eme részéből bebizonyítani, hogy Ábrahámnak a cselekedetei tulajdonítottak igazságul, szükségszerűen el kell ismerniük, hogy ő megrontotta a Szentírást, mert térüljenek és forduljanak bárhová, sohasem lesznek képesek az okozatot megtenni a saját maga okának. Ez az idézett igeszakasz Mózesről származik (1Móz15:6). A igazság tulajdonítása, melyről Mózes beszél, több, mint harminc évvel megelőzte azokat a cselekedeteket, melyek által Ábrahámnak meg kellett volna igazulnia. Mivel a hit tulajdonítottatott Ábrahámnak igazságul tizenöt évvel Izsák születése előtt, az ő megigazulása biztosan nem lehetséges Izsák feláldozásának cselekedete által. Úgy vélem, mindazok egy oldhatatlan csomóhoz kötődnek, akik úgy képzelik, hogy az igazság Ábrahámnak Isten előtt azért tulajdonítottatott, mert feláldozta a fiát, Izsákot, aki még m g sem született

²¹ Joggal jegyzi meg Scott, hogy ugyanez a nehézség merül fel Jakab önmagával való összehangolásánál, mint Jakab és Pál összehangolásánál. S ez a nehézség azonnal eltűnik, mikor az egész igeszakasz nézetét vesszük, és nem korlátozódunk egyetlen különálló kifejezésre.

²² Az előző mondat aligha értelmes a mi változatunkban, vagy Kálvinéban: „Látod, miképpen működött (Kálvin szerint munkálkodott) együtt a hit a cselekedeteivel?” Az ige a συνεργέω, ami helyesen azt jelenti, együtt munkálkodni, együttműködni, de jelenti az együttműködés hatásaként azt is, hogy támogatni, segíteni. „Látod miképpen segítette őt a hite a cselekedeteiben?” Schleusner ezt a magyarázó körülírást adja: „Látod, hogy Ábrahámot a hite segítette a kiemelkedő cselekedeteit végrehajtani”. Beza változata ez: „Látod, hogy a hite a cselekedeteinek asszisztense (kormányzója) volt”. Egyesek a kombinálás elképzelését adják az együttműködésnek: „Látod, hogy hite együttműködött a cselekedeteivel”, mármint a megigazulásban. Mondták, hogy ha erről a kombinációról volt szó, akkor azt is kellett volna mondani, hogy a cselekedetek együttműködtek az ő hitével, mivel a hit a Szentírás bizonyossága és a dolgok természete alapján az elsődleges és alapvető dolog, s nem lehetnek jócselekedetek hit nélkül. Azonban az első magyarázat van leginkább összhangban a szavakkal és az igeszakasz egész irányvonalával.

akkor, mikor a Szentlélek kijelentette, hogy Ábrahám megigazult. Ebből szükségszerűen következik, hogy itt valami utólagosról van szó.

Miért mondja akkor Jakab, hogy beteljesedett az Írás? Azért, mert azt akarta megmutatni, hogy miféle hit volt az, mely által Ábrahám megigazult, hogy ez nem tétlen, vagy tovatűnő hit volt, hanem ami engedelmessé tette őt Isten iránt, amiképpen azt a Zsid11:8-ban is olvassuk. A következtetésnek, melyet azonnal hozzátesz, mivelhogy ettől függ, nincs más jelentése. Az ember nem egyedül hit által igazul meg, azaz az Isten pusztá és üres ismerete által, hanem a cselekedetek által, azaz, az ő megigazult mivolta annak gyümölcseiből ismerszik meg és bizonyíttatik.

25. *Hasonlatosképen pedig a tisztátalan Ráháb is.* Furcsának tűnik, hogy összekapcsol olyanokat, akik annyira különbözőek voltak. Miért nem választott inkább valakit a nagyszámú híres-neves ősatya közül és kapcsolta őt össze Ábrahámmal? Miért részesítette előnyben a szajhát a többiekkel szemben? Nos, szándékosan fogta össze a két olyannyira különböző jellemű embert annak érdekében, hogy világosabban megmutathassa, hogy senki sem tekinthető jócselekedetek nélkül megigazultnak, bármilyen körülmények között is élt, bármely népből, osztályból, vagy társadalomból is származott. Megnevezte a pátriárkát, a messze a legkitűnőbbet valamennyi között, s most a szajha személye alatt mindazokat beveszi, akik idegenekként csatlakoztak az Egyházhoz. Bárki, aki tehát szeretne a megigazultak közé számláltatni, származzon bár a legalacsonyabb sorból, mégis, a jócselekedetek által kell megmutatnia, hogy ő valóban megigazult.

Jakab, a beszédmódjának megfelelően kijelenti, hogy Ráháb a cselekedetek által igazult meg, s a szofisták ebből arra a következtetésre jutnak, hogy a cselekedetek érdemeinek következtében nyerjük el az üdvösséget. Az apostol azonban tagadja, hogy a vita itt az üdvösség megszerzésének módszeréről folyik. Mi ténylegesen elismerjük, hogy jócselekedetek szükségesek az üdvösséghez, s csak a megigazulás adományozásának képességét vesszük el ezektől, mivel ezek nem állhatnak meg Isten ítélőszéke előtt.²³

²³ Az utolsó vers kommentár nélkül maradt. „Mert a miképen holt a test lélek nélkül, akképen holt a hit is cselekedetek nélkül”. Ennek jelentése nem az, hogy a cselekedetek azok a hit számára, ami a lélek a test számára, mert a tényekkel ellentétben, ez megtenné a cselekedeteket a hit életének, a tényekkel ellentétben, hanem azt jelenti, hogy a hit cselekedetek nélkül olyan, mint egy élet nélküli holttest.

3. fejezet

1. Atyámfiái, ne legyetek sokan tanítók, tudván azt, hogy súlyosabb ítéletünk lesz.
2. Mert mindnyájan sokképen vétkezünk. Ha valaki beszédben nem vétkezik, az tökéletes ember, képes az egész testét is megzabolázni.
3. Ímé a lovaknak szájába zabolát vetünk, hogy engedelmeskedjenek nekünk, és az ő egész testöket igazgatjuk.
4. Ímé a hajók is, noha mily nagyok, és erős szelektől hajtattak, mindazáltal igen kis kormánytól oda fordíttatnak, a hová a kormányos szándéka akarja.
5. Ezenképen a nyelv is kicsiny tag és nagy dolgokkal hányja magát...

1. *Ne legyetek sokan tanítók.* A szokásos és majdnem egyetemes értelmezése ennek az igeszakasznak az, hogy az apostol helyteleníti a tanítói hivatalra vágyást, s teszi ezt azon okból, mert veszélyes, az illetőt súlyosabb ítélet alá helyezi abban az esetben, ha vétkezik. Úgy vélik, azért mondta, hogy *Ne legyetek sokan tanítók*, mert kellett ott lenni néhánynak. Én azonban tanítóknak nem azokat tartom, akik nyilvános szolgálatot látnak el az egyházban, hanem azokat, akik felvállalták, hogy ítéletet hoznak másokról, az efféle erkölcsbírákat szokták erkölcsitanítóknak tartani. S az a beszéd mód szokásos volt mind a görögök, mind a latinok között, hogy tanítóknak nevezték azokat, akik gögösen bírálgattak másokat.

S amiért tiltotta, hogy sokan legyenek, annak oka nem volt más, minthogy sokan mindenütt önmagukban bíztak, mert mintha valamiféle belső betegsége lett volna az emberiségnek, hogy a hírnevet mások megszégyenítésével keresték. S ebben a vonatkozásban egy kettős bűn uralkodott el – bár kevesen emelkedtek ki a bölcsességükkel, mégis válogatás nélkül mindenki a tanítói hivatalba törtetett, továbbá keveseket vezéreltek a helyes érzelmek, mert a képmutatás és a becsvágy sarkallta őket, nem pedig a testvéreik üdvösségéről való gondoskodás. Ezért észre kell vennünk, hogy Jakab nem a testvéri dorgálásokat helyteleníti, amit a Lélek oly gyakran és oly nagy mennyiségben javasol nekünk, hanem a gátlástalan kárhozzátási vágyat, mely a becsvágyból és a büszkeségből fakad, mikor valaki felmagasztalja magát a felebarátja fölé, rágalmaz, ócsárol, marakodik, s gyűlölködve keresi azt, amit sötét célokra fordíthat: mert rendszerint ez történik, mikor az efféle arcátlan cenzorok szemtelenül kérkednek a mások bűneinek nyilvánosságra hozatalára irányuló tevékenységgel.

Ettől a gyalázatoságtól és zaklatástól hív minket vissza Jakab, s hozzáteszi az okát, miszerint azok, akik ilyen szigorúak másokkal szemben, súlyosabb ítélet alá fognak esni, ugyanis magára vonja a kemény törvényt az, aki a rendkívüli szigor szabálya szerint vizsgálja mások szavait és tetteit, illetve nem számíthat bocsánatra az, aki senkinek sem bocsát meg. Azt az igazságot gondosan meg kell jegyezni, hogy akik túlságosan szigorúak felebarátaik iránt, Isten szigorát vonják magukra.

2. *Mert mindnyájan sokképpen vétkezünk.* Ez vehető úgy, mintha engedmény címén mondaná, mintha ezt mondta volna: „Legyen hát, hogy meglátod, ami elítélendő a te felebarátodban, mert senki sem mentes a bűntől, de vajon azt hiszed, hogy te tökéletes vagy, pedig ezt a rágalmazó és rosszindulatú nyelvezetet használod?” Nekem azonban úgy tűnik, hogy Jakab a szelídségre int minket ezzel az érveléssel, mert mi magunk is sok tökéletlenséggel vagyunk megáldva: az ugyanis igazságtalanul jár el, aki megtagadja azt a megbocsátást, amire neki magának is szüksége van. Így beszél Pál is, mikor arra szólít fel, hogy bánjanak kedvesen, s a gyengédség lelkületével az elbukottal, mert azonnal hozzáteszi:

„ügyelvén magadra, hogy meg ne kísértessél te magad is.” Gal6:1

Mert semmi sincs, ami jobban szolgálná a rendkívüli szigor enyhítését, mint a saját tökéletlenségünk ismerete.

Ha valaki beszédben nem vétkezik. Miután azt mondta, hogy senki sincs, aki sokféleképpen ne vétkeznék, most azt mutatja meg, hogy a gonosz beszéd bűne undorítóbb, mint más bűnök: mert annak kimondásával, hogy aki a nyelvvel nem bántalmaz, az *tökéletes*, azt közli, hogy a nyelv féken tartása nagy erény, sőt egyike a fő erényeknek. Ezért a leggonoszabb módon járnak el azok, akik nagy

műgonddal vizsgálják meg minden hibát, még a legkisebbet is és mégis annyira elnézőek önmagukkal szemben.

Azután közvetve érinti a cenzorok képmutatását, mivel önmaguk vizsgálata során a fő dolgot figyelmen kívül hagyták, s ez az ő gonosz beszédük nagy fontossága volt. Azok ugyanis, akik megróttak másokat, színlelték a tökéletes szentség iránti buzgóságot, viszont a nyelvvel kellett volna kezdeniük, ha tökéletesek akartak lenni. Mivel a nyelv megzabolázásának jelét nem mutatták, hanem épp ellenkezőleg, belemartak másokba és könnyekre fakasztották őket, csak feltételezett szentséget mutattak. Ezért nyilvánvaló, hogy ők voltak mindenki között a leginkább megrovást érdemlők, mivel elhanyagolták az elsődleges erényt. Ez a kapcsolat világossá teszi számunkra, hogy az apostol mire gondolt.

3. *Íme a lovaknak szájába zabolát vetünk.* Ezzel a két összehasonlítással bizonyítja, hogy a valódi tökéletesség nagy része a nyelvben van, s hogy ez uralmat gyakorol, amint épp az imént mondotta, az egész élet felett. A nyelvet először a zablához, majd a hajó kormánylapátjához hasonlítja. Jóllehet a ló vad állat, mégis a lovasa akarata szerint fordul, mivel meg van zabolázva, nem kevésbé képes a nyelv az ember felett uralkodni. S ugyanez a helyzet a hajó kormánylapátjának tekintetében is, ami egy nagy járművet irányít és úrrá lesz a szelek heveségén. Jóllehet a nyelv kicsiny tag, mégis sok szerephez jut az ember életének szabályozásában.

És nagy dolgokkal hányja magát. A *μεγαλαυχεῖν* ige azt jelenti: valakinek a saját énjét magasztalni, vagy hencegni. Jakab azonban ebben az igeszakaszban nem annyira a kérkedést akarta megrovni, mint inkább azt megmutatni, hogy a nyelv nagy dolgok végrehajtója, mert ebben az utolsó pontban az előbbi összehasonlítást alkalmazza a témájára, s az üres dicsekvés mind a zabola, mind a kormánylapát számára alkalmatlan. Ő tehát azt érti ezalatt, hogy a nyelv nagy erővel ruháztatott fel.

Amit Erasmus *heveségnek* fordított, azt én a kormányos, vagy vezető *hajlamának* fordítottam, mert az órmű vágyat jelent. Valóban megengedem, hogy a görögök között ez azokat a vágyakat jelenti, melyek nincsenek alávetve a gondolkodásnak. Itt azonban Jakab egyszerűen csak a kormányos akaratáról beszél.

5. ... Ímé csekély tűz mily nagy erdőt felgyújt!

6. **A nyelv is tűz, a gonoszságnak összessége. Úgy van a nyelv a mi tagjaink között, hogy megszeplősíti az egész testet, és lángba borítja életünk folyását, maga is lángba borítatván a gyehennától.**

Itt most azokat a gonoszságokat magyarázza el, melyek a nyelv megtartóztatásának elhanyagolásából fakadnak, s azért, hogy tudhassuk: a nyelv képes sok jót és sok rosszat tenni. Ha mértéktartó és megfelelően szabályozott, akkor az egész élet zabolájává válik, de ha veszekedős és heves, olyan, mint a tűz, mindent megsemmisít.

Úgy mutatja be, mint kicsiny, vagy *csekély tüzet*, hogy jelezze: a nyelvnek ez a kicsisége nem lesz akadálya annak, hogy ereje messzire hasson, és széles körben ártsen.

3. Hozzáteve, hogy ez a *gonoszságnak összessége*, ez ugyanaz, mint ha a tengernek, vagy a mélységnek nevezte volna. S alkalmasan kapcsolja össze a nyelv kicsiségét a világ hatalmasságával ennek a jelentésnek megfelelően. A test csekélyke része magában rejti a gonoszság egész világát.

Úgy van a nyelv. Megmagyarázza, mit ért az *összesség* szó alatt: a nyelv fertőzése szétterjed az élet minden területére; vagy inkább azt mutatja meg, hogy mit értett a *tűz* metaforája alatt: a nyelv beszenyezi az egész embert. Ugyanakkor azonnal visszatér a tűzhöz, és azt mondja, hogy *az életünk egész folyása* tűzbe borítatik a nyelv által. S az emberi életet egy folyáshoz, vagy kerékhez hasonlítja: a *γένεσις* szót, mint korábban, az összességnek veszi (Jak1:23).

Ennek jelentése az, hogy miközben más bűnöket az életkor előrehaladta, vagy az idő múlása helyrehoz, vagy legalábbis nem veszik birtokba az egész embert, a nyelv bűnei szétterjednek és eluralkodnak az élet minden egyes területén, hacsak valaki nem akarja a *felgyújtást* egy heves impulzus jelének tekinteni, mert hevesnek nevezzük azt, ami az erőszak mellé társul. Ezért beszél Horatius a kerekekről, mert a harci szekereket a gyorsaságuk folytán a csatában heveseknek nevezi. Így a jelentés az,

hogy a nyelv olyan, mint a fékezhetetlen lovak: mert ahogy ezek hévvel húzzák a harci szekeret, úgy hajtja a nyelv az embert hanyatt-homlok előre a saját fékezhetetlensége által.²⁴

Mikor azt mondja, hogy *lángba boríttatik a gyehenna által*, ez ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy a nyelv gyalázatosága a pokoli tűz lángja.²⁵ Mert ahogyan a pogány költők elképzelték, hogy a gonoszokat a fúriák fáklyái kínozzák, úgy igaz az is, hogy a Sátán a kísértés szításával gyújtja meg minden gonoszság tűzét a világban: Jakab azonban úgy érti, hogy a Sátán által küldött tüzet a legkönnyebben a nyelv ragadja meg, mert azonnal lángra lobban. Röviden ez az, ami alkalmas a pokoli tűz átvételére, vagy táplálására és növelésére.

7. Mert minden természet, vadállatoké, madaraké, csúszómászóké és vízieké megszelídíthető és meg is szelídített az emberi természet által:

8. De a nyelvet az emberek közül senki sem szelídítheti meg; fékezhetetlen gonosz az, halálos méreggel teljes.

9. Ezzel áldjuk az Istent és Atyát, és ezzel átkozzuk az embereket, a kik az Isten hasonlatosságára teremttettek:

10. Ugyanabból a szájból jó ki áldás és átok. Atyámfiak, nem kellene ezeknek így lenni!

11. Vajjon a forrás ugyan abból a nyílásból csörgedeztet-é édest és keserűt?

12. Avagy atyámfiak, teremhet-é a fügefafa olajmagvakat, vagy a szőlőtő fügét? Azonképen egy forrás sem adhat sós és édes vizet.

Mert minden természet, vadállatoké. Ez az utolsó mellékmondat megerősítése, mert azt, hogy a Sátán a leghatékonyabban a nyelv által uralkodik, azzal bizonyítja, hogy semmilyen eszközzel sem szorítható rá a megfelelő rendre – s ezt összehasonlításokkal is erősíti. Mert azt mondja, hogy nincs egyetlen vad, vagy brutális állat sem, amit az ember a képességeivel meg ne szelídíthetne – még a halak is, melyek bizonyos értelemben másik világban élnek, vagy a madarak, melyek gyorsak és vándorolnak, illetve a csúszómászók, melyek annyira ellenségesek az emberrel szemben, időnként megszelídíttetnek. Mivel viszont a nyelv nem tartható féken, lennie kell benne a pokol valamiféle rejtett tüzeinek.

Amit a vadállatokról, a csúszómászókról és más állatokról mond, azt nem mindegyikre kell érteni: elegendő, hogy az ember ügyességének képesnek kell lennie legyőzni és megszelídíteni a legvadabbak közül is néhányat, valamint hogy néha a csúszómászók is megszelídülnek. Utal mind a jelen, mind a múlt időre: a jelen idő az erőt és a képességet, a múlt idő a gyakorlatot, vagy tapasztalatot jelzi. Ezért joggal jut arra a következtetésre, hogy a nyelv telve van halálos méreggel.

Jóllehet mindezen dolgok a legalkalmasabban utalnak elsősorban ennek az igeszakasznak a témájára – hogy azok ésszerűtlen uralmat követelnek mások felett, akik még rosszabb bűnök alatt roskadoznak, mégis érthetjük úgy, hogy itt egy egyetemes tantételt tanít, konkrétan, ha helyesen akarjuk formálni az életünket, különösen a nyelv féken tartására kell törekednünk, mert az ember egyetlen más része sem árt annyit, mint az.

9. Ezzel, vagy ez által, áldjuk az Istent. Világos bizonyítéka a halálos mérgének, hogy ilyen gyalázatos könnyedséggel képes átalakulni, mert mikor azt tettet, hogy Istent áldja, rögtön utána átkozza is Őt az Ő képmásában, az emberek átkozásán keresztül. Mivel Istent minden munkájában áldani kell, ez főleg igaz az Ő áldására az emberekben, akikből az ő képmása és dicsősége különleges módon világlik ki. Tűrhetetlen képmutatás tehát, mikor az ember ugyanazt a nyelvet használja Isten áldására és az emberek átkozására. Nem lehet Istenhez fordulni, s az ő dicséretének is szükségszerűen meg kell szűnnie ott, ahol a gonosz beszéd eluralkodik, mert az Isten nevének istentelen megszenteltségének, mikor a felebarátaink iránt csípős nyelv az Ő dicséretét színleli. Hogy tehát joggal dicsérhessük Istent, a gonosz beszédet különösen kordában kell tartanunk a felebarátaink vonatkozásában.

Azt a konkrét igazságot szintén észben kell tartanunk, hogy a komoly cenzorok, miután édes hangzatokat kínáltak Istennek dicséretül, észreveszik a saját heveségüket, amit hirtelen rázúdítanak

²⁴ „Az élet folyása”, vagy az élet kiterjedése, azaz minden, ami benne foglaltatik az életben, nyilvánvalóan ugyanazt jelenti, mint „az egész test” az előző mellékmondatban. Nincsen az igeszakasszal összeegyeztethető értelmezés abban, amit egyesek javasoltak, nevezetesen „az élet egész folyása”, mert miféle elképzelést közvetít az, ha azt mondjuk, a nyelv felgyújtja, vagy lángba borítja az élet egész folyását? Az azonban értelmes magyarázat, ha azt mondjuk, hogy a nyelv lángba borítja életünk egész folyamának gépezetét, minden, az emberhez tartozó képességet.

²⁵ „A rossz nyelv a gonosz eszköze.” - *Estius*

embertársaikra, bármiféle átkot képzeljenek is el. Legyen bárki, aki ellenkezik, és azt állítja, hogy az istenképmást az emberi természetből Ádám bűne kitörölte, nekünk viszont azt kell állítanunk, hogy noha nyomorultul eltorzult, mégis, bizonyos módon, egyes jellemzői fennmaradtak. Az igazságosság és az egyenesség, valamint a jó választásának szabadsága elvesztek, de sok kiváló képesség, melyek által felülemelkedünk az állatvilágon, megmaradtak. Az tehát, aki igazán imádja és tiszteli Istent, óvakodni fog attól, hogy becsmérlő módon beszéljen az emberekről.

11. *Vajon a forrás.* Azért hozakodik elő ezekkel az összehasonlításokkal, hogy megmutassa, az átkozódó nyelv valamiféle gyalázatos, az egész természettel ellenkező dolog, ami mindenütt felforgatja az Isten által kijelölt rendet. Isten ugyanis úgy rendezte el az egymással ellentétes dolgokat, hogy az élettelen dolgok elriasszanak minket attól a kaotikus keveredéstől, ami bizonyosan megtalálható a kettős nyelvben.

26

13. Kicsoda köztetek bölcs és okos? Mutassa meg az ő jó életéből az ő cselekedeteit bölcsességnek szelídségével.

14. Ha pedig keserű irigység és civakodás van a ti szívetekben, ne dicsekedjete és ne hazudjatok az igazság ellen.

15. Ez nem az a bölcsesség, a mely felülről jó, hanem földi, testi és ördögi.

16. Mert a hol irigység és civakodás van, ott háborúság és minden gonosz cselekedet is van.

17. A felülről való bölcsesség pedig először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelmes, irgalmassággal és jó gyümölcsökkel teljes, nem kételkedő és nem képmutató.

18. Az igazság gyümölcse pedig békességben vettetik azoknak, a kik békességesen munkálkodnak.

13. *Kicsoda köztetek bölcs és okos?* Mivelhogy a rágalmozás vágya főleg a büszkeségből fakad, s a bölcsesség hamis elképzelése legnagyobbbrészt büszkeséget szül, ezért beszél itt a bölcsességről. Szokásos dolog a képmutatóknál, hogy mások vádolásával magasztalják fel magukat és hivalkodnak, mint sok egykori filozófus esetén is, akik önmaguk számára a dicsőséget az összes többi rend keserű becsmérlésével keresték. Azt a fajta gőgösséget, amitől a rágalmozó emberek felfuvalkodtak és elvakultak, Jakab annak tagadásával rótt meg, hogy a bölcsesség ama elképzelésében, mellyel az emberek kecsegtetik magukat, bármiféle isteni dolog is lenne: épp ellenkezőleg, kijelenti, hogy ez a gonosztól származik.

Így az igeszakasz jelentése az, hogy dölyfös cenzorok, akik nagymértékben engedékenyek önmagukkal szemben, de egyidejűleg senkit sem sajnálnak, önmaguk szemében nagyon bölcsnek tűnnek, de hatalmasat tévednek, mert az Úr teljesen másra tanítja az Ő népét, nevezetesen hogy legyenek szelídek és udvariasak másokkal szemben. Tehát egyedül azok a bölcses Isten szemében, akik összekapcsolják ezt a szelídséget az őszinte beszélgetéssel, mert akik szigorúak és hajthatatlanok, bár felülemelkedhetnek sok erény tekintetében mások fölé, mégsem követik a bölcsesség helyes útját.²⁷

14. *Ha pedig keserű irigység és civakodás van a ti szívetekben.* Megmutatja a gyümölcsöket, melyeket a szelídséggel ellentétes szélsőséges szigorúság terem: a korlátlan szigorúság szükségszerűen gonosz versengést nemz, ami rögtön civakodásban tör a felszínre. Az tényleg helytelen módja a beszédnek, ami civakodással tölti el a szívet, de ez nem befolyásolja a jelentését, mert a cél annak megmutatása volt, hogy szív gonosz hajlama eme gonoszságok forrása.

Keserű irigységnek, vagy civakodásnak nevezte, mert mindaddig nem uralkodik el, amíg az elmét annyira meg nem fertőzi a gyűlölködés mérge, hogy minden dolgot keserűségbe fordít.²⁸

²⁶ Létezik a Jakab 3:12 végének másik olvasata, amit Griesbach fogadott el, bár Mil és mások elvetették: οὐτως οὐτε ἀλυχὼν γλυχὺ ποιῆσαι ὕδωρ, azaz „a sós víz nem képes édesvizet sem létrehozni”. Ezt az olvasatot támogatják a Szír Biblia és a Vulgata is, jóllehet a szavak kissé eltérőek.

²⁷ „Ki a bölcs és okos köztetek? Jó viselkedéssel mutassa meg a cselekedeteit a bölcsesség szelídségében”.

A sorrend itt megfelel a Szentírásban szokásosnak: a bölcsesség, mint okozat az első, majd az okosság az ok, illetve ami megelőzi. A következőkben a sorrend megfordul, az okosság tesz különbséget a jó és a rossz cselekedetek között, s a jókat azzal a szelídséggel kell bemutatni, amit a bölcsesség diktál.

²⁸ Hasonló szórend található itt is, mint az előző versben: a keserű irigységet a viszály küzdelme idézte elő. Létezhet irigység viszálykodás nélkül is, de rendszerint a civakodás az, ami keserűvé teszi.

Felszólít, hogy nyugodtan és szelíden viselkedjünk felebarátainkkal, hogy valóban dicsőíthessük, hogy Isten gyermekei vagyunk, ellenkező esetben kijelenti, hogy hazudunk, mikor a keresztyén nevet használjuk. Nem ok nélkül társította azonban hozzá az irigységet, sőt a *civódást*, mert a viták és veszekedések mindig a gonoszságból és az irigységből fakadnak.

15. *Ez nem az a bölcsesség, a mely felülről jó.* Mivel a képmutatók nehezen engednek, élesen megróttá gögösségüket, tagadván, hogy valódi bölcsességgel lennének megáldva, miközben szélsőséges mogorvasággal kutakodnak mások bűnei után. Velük kapcsolatban emlegetvén azonban a *bölcsesség* fogalmát, a rá alkalmazott szavakkal megmutatja ennek igazi jellegét, azt mondja, hogy ez *földi, testi és ördögi*, vagy démoni, miközben a valódi bölcsesség mennyei, lelki, isteni, mely három dolog közvetlenül ellentétes az előző hárommal. Jakab ugyanis készpénznek veszi, hogy mindaddig nem vagyunk bölcsék, míg Isten felülről meg nem világít minket az Ő Lelkén át. Persze az ember elméje felnagyíthatja magát, de minden éleselméjűsége hiábavaló lesz, végül aztán belegabalyodván a Sátán fortélyaiba, teljes mértékben eszelőssé válik.²⁹

Testi, vagy állati, ellentétben a lelkiel, mint az 1Kor2:14-ben, ahol Pál azt mondja, hogy az érzéki, vagy állati ember nem foghatja meg Isten dolgait. S az ember büszkeségét nem lehet hatékonyabban letörni, mint mikor így ítéltetik meg bármiféle bölcsesség, amivel saját magától rendelkezik Isten Lelke nélkül, sőt, mikor önmagától átmenet történik a gonoszsághoz. Mert ez ugyanaz, mintha azt mondta volna, hogy az emberek, a saját érzékeiket, vagy elméjüket, vagy érzelmeiket követvén hamarosan áldozatul esnek a Sátán csalásainak.

16. *Mert ahol irigység és civakodás van.* Ez egy, az ellentettjéből kiinduló érv, mert az irigykedés, amivel a képmutatók meg vannak fertőzve a bölcsességgel ellentétes hatást hoz létre. A bölcsesség ugyanis higgadt és nyugodt elmeállapotot követel meg, az irigykedés azonban megzavarja ezt, így önmagában felkavarodottá válik, és zabolátlan veszekedésben tör ki másokkal szemben.

Egyesek az *ἀκατασασία* szót ingatagságnak fordítják, s néha ezt is jelenti, de mivel jelenti a zendülést és a felfordulást is, a zűrzavar látszik a legalkalmasabbnak ebben az igeverben. Jakab ugyanis a léhaságnál valamivel többet akart kifejezni, nevezetesen hogy a gyűlölködő és a rágalmozó mindent zavarodottan és elhamarkodottan tesz, mintha csak le lenne maradva önmagától, s ezért teszi hozzá, hogy *minden gonosz cselekedet is van.*

17. *A felülről való bölcsesség.* Most szóba hozza a mennyei bölcsesség hatásait, melyek pontosan az ellenkezői az előző hatásoknak. Azt mondja először is, hogy *tiszta*, mely kifejezéssel kizárja a képmutatást és a becsvágyat.³⁰ Másodsorban *békeszeretőnek* nevezi, jelezvén, hogy nem viszálykodó. Harmadjára *méltányosnak*, vagy emberbarátinak nevezi, hogy megtudjuk, hogy távol áll a túlzott szigorúságtól, ami semmit sem tűr el a felebarátainkban. Aztán *engedelmesnek*, vagy engedelkenynek nevezi, mely alatt azt érti, hogy nagymértékben különbözik a büszkeségtől és a gyűlölködéstől. Végül azt mondja róla, hogy *irgalmassággal és jó gyümölcsökkel teljes*, miközben a képmutatás könyörtelen és hajthatatlan. A *jó gyümölcsök* szóval rendszerint mindazon szolgálatokra utal, amit jóindulatú emberek a felebarátaik javára végeznek, mintha azt mondta volna, hogy jóindulattal teljes. Ebből következik, hogy hazudnak azok, akik kegyetlen szigorúságukban dicsőülnek meg.

S jóllehet kellőképpen elítélte a képmutatást, mikor azt mondta, hogy ez a bölcsesség *tiszta*, vagy őszinte, ezt még világossá teszi ugyanennek a dolognak a megisméklésével a végén. Ezért arra emlékeztet minket, hogy nem más okból vagyunk mértéktelenül mogorvák, vagy szigorúak, hanem mert túlságosan kíméljük önmagunkat, és szemet hunyunk a saját tulajdon bűneink felett.

De amit mond, a *megkülönböztetés nélkül* (sine dijudicatione), furcsának tűnik, mert Isten Lelke nem veszi el a jó és a rossz közötti különbséget, s nem is tesz minket oly érzéketlenné az értékítélet tekintetében, hogy dicsőítenénk a bűnt, erénynek tekintvén azt. Erre én azt válaszolom, hogy Jakab itt a

²⁹ Scott úgy véli, hogy ezt a bölcsességet azért nevezték „földinek”, mert földi megkülönböztetéseket keresett és földi eredetű volt, - „testinek”, vagy inkább „természetinek”, amint a szót az 1Kor2:14-ben fordítják, azért, mert olyan alkotóelemek eredménye volt, melyek a *természeti* embert mozgatták, például az irigység és a becsvágy, - és „ördöginek” azért, mert először a gonosztól származott, s tartalmazta az ő büszkeségének, becsvágyának, gonoszságának és hamisságának a képmását.

A „testi” kifejezésből egyesek arra következtettek, hogy itt a testiségre, a testi vágyak kielégítésére történik utalás, de semmi sincs ebben az igeszakaszban, ami alátámasztaná ezt a nézetet. Ez egyedüli dolgok, amiket megemlít az irigység és a vitakozó lélek, s ezek olyan dolgok, melyek a természeti ember tartozékai.

³⁰ „Tiszta”, ἀγνή, annak megfelelően kell értelmezni, amit a szövegkörnyezet tartalmaz. Azt jelenti, mentes a mocsoktól, vagy fertőzéstől, a mocsok *fajtája* az igeverből ismerendő meg. A felülről származó bölcsességet szembeállítja az alulról származó bölcsességgel: az utóbbira az irigység és a viszály a jellemző, az előbbi „tiszta”, mentes az irigységtől és „békeszerető”.

különbségtétel, vagy megkülönböztetés alatt arra a túlbuzgó és szörszálhasogató vizsgálódásra utal, amit azok a képmutatók rendszerint üznek, akik túl aprólékosan elemzik a felebarátaik szavait és cselekedeteit, s a legrosszabb magyarázatot adják azokra.³¹

18. *Az igazság gyümölcse pedig.* Ez két jelentést enged meg – hogy a gyümölcsöt a békeszeretők vetik, amit azután ők maguk aratnak le, – vagy, hogy ők maguk, noha szelíden eltűnnek sok dolgot a felebarátaikban, nem szűnnek meg az igazságosságot vetni. Ez azonban elébe vágás egy ellenvetésnek: mert azok, akiket a gonosz beszédhez sodor a rágalmazás testi vágya, mindig ezt a mentegetőzést hangoztatják: „Micsoda? Talán bizony el tudjuk távolítani a gonoszt udvariassággal?” Ezért mondja Jakab, hogy akik Isten akarata szerint bölcsek, azok kedvesek, szelídek és könyörületesek, de mégsem annyira, hogy elfedeznék a bűnöket, vagy támogatnák azokat. Éppen ellenkezőleg: oly módon, hogy erőfeszítéseket tesznek a kijavításukra, de békeszerető módon, azaz mértékletességgel, hogy az egység megmaradjon. S ezzel bizonyosságot tesz arról, hogy amit eddig mondott, az semmilyen mértékben sem akarja megszüntetni a nyugodt feddést, hanem azt jelenti, hogy akik a bűnök gyógyításában akarnak orvosként tevékenykedni, azoknak nem szabad hóhéroknak lenni.

Ezért teszi hát hozzá, hogy *akik békességesen munkálkodnak*, amit így kell magyarázni: azok, akik a békességre törekednek, mindazonáltal gondosan vetik az igazságosságot is, ugyanakkor nem lusták, vagy hanyagok a jócselekedetek elősegítésében, illetve az arra való buzdításban sem, hanem buzgóságukat a békesség fűszerével mérséklék, a képmutatók viszont minden dolgot zűrzavarba taszítanak a vak és dühödt erőszakkal.

³¹ Az *ἀδιχρίτος* szó csak itt fordul elő, s különféle módon fordították, mivel az igének, amelyből származik, különféle jelentései vannak: megkülönböztetni, különbséget tenni, megítélni, megvizsgálni, vitatni, vagy pereskedni, valamint kételkedni. A Vulgata fordítása a „nem megítélni” – nem bírálgatni, Beza fordítása a „vita nélkül” – nem vitatható, Erasmus fordítása a „különbséget nem tenni” – pártatlan, Hammond fordítása pedig „nem kételkedni” – azaz, ami a hitet illeti. A „nem bírálgatni”, vagy „pártatlannak lenni” látszik a legjobb fordításnak: nem adni utat az elhamarkodottságnak mások megítélésében, vagy nem mutatni tiszteletet azok iránt, akiket előzőleg a Jak2:1 kárhoztatott. Utána jön az „őszinteség”: nem egy dolgot mondani és mást érteni alatta.

Látszólag teljes ellentét van a kétféle bölcsesség között. A felülről jövő bölcsesség nem irigykedő, hanem tiszta, nem vitatkozó, hanem a békeszerető, nem teremt zűrzavart, hanem türelmes és békülékeny, s ahelyett, hogy „minden gonosz cselekedetet” hozna létre, teljes kegyelemmel, vagy jóindulattal, s a jóindulat gyümölcseivel, nem bírálgó, vagy részrehajló az ítékezésben, nem képmutató, s nem cselekszik őszintétlenül. Ezzel az összehasonlítással látjuk, hogy mik tartoznak a „minden gonosz cselekedet” közé, ezek a kegyesség és jóindulat, valamint annak gyümölcseinek ellentétei, azaz a kritikus hajlam, vagy részrehajlás, és a képmutatás. S mégis, akik mindezen gonosz dolgokat bemutatták, azt hitték, hogy van bölcsességük! Sőt, még dicsekedtek is vele!

4. fejezet

1. Honnét vannak háborúk és harcok közöttetek? Nem onnan-é a ti gerjedelmeitekből, a melyek a ti tagjaitokban vitézkednek?

2. Kívántok valamit, és nincs néktek: gyilkoltok és irigykedtek, és nem nyerhetitek meg; harcoltok és háborúskodtok; és nincsen semmitek, mert nem kéritek.

3. Kéritek, de nem kapjátok, mert nem jól kéritek, hogy gerjedelmeitekre költsétek azt.

1. *Honnét vannak háborúk.* Mivel beszélt a békéről és emlékeztetett arra, hogy a bűnöket úgy kell kigyomlálni, hogy a békét közben megőrizzük, most rátér a vitáikra, melyekkel zűrzavart keltettek maguk között, s megmutatja, hogy ezek a szégyenletes kívánságaikból és vágyaikból származnak, nem pedig a jogos és helyes buzgóságból, mert ha mindenki betartaná a mértékletességet, senki sem zavarná, vagy bosszantaná a másikat. Azért voltak köztük perlekedések, mert engedték, hogy vágyaik akadálytalanul eluralkodjanak.

Ebből megmutatkozik, hogy nagyobb békesség lenne közöttük, ha mindenki megtartóztatná magát attól, hogy rosszat tegyen a másinak, ám a közöttük uralkodó bűnök megannyi kísértői voltak a viszály felszításának. A képességeinket *tagoknak* nevezi. A *gerjedelmekkel* jelöli mindazon tiltott és buja vágyakat, melyek nem elégíthetők ki mások megsértése nélkül.

2. *Kívántok valamit*, vagy sóvárogtok, és *nincs néktek*. Azt látszik jelezni, hogy az ember lelke telhetetlen, mikor bűnös vágyakat enged meg magának. S ez tényleg így van, mert aki szenved a bűnös hajlamainak korlátlan uralmától, nem jut a vágyakozásának végére. Adják bár neki az egész világot, majd más világokat akar teremteni magának. Így történik az meg, hogy az emberek olyan kínokat keresnek, melyek minden hóhér durvaságát meghaladják. Ezért igaz Horatius mondása:

*Szicília zsarnokai nem találtak nagyobb kínzást az irigységnél.*³²

Egyes másolatokban a *ψονεύετε*, „gyilkoltok” szó szerepel, de nincs kétségem afelől, hogy *ψθονεῖτε*, „irigykedtek” szóval kell olvasnunk, ahogyan én is fordítottam, mert a gyilkolni ige semmi módon nem illeszkedik a szövegkörnyezethez.³³ *Harcoltok*: itt nem azokra a háborúkra és csatákra gondol, amit az emberek kivont kardokkal szoktak vívni, hanem azokra a heves civakodásokra, amik közöttük szoktak dúlni. Ebből a fajtaveszekedésből nem származott előnyük, mert kimondja, hogy elnyerték saját gonoszságuk büntetését. Isten, Akit nem tartottak az áldások szerzőjének, joggal okozott nekik csalódást. Mert mikor annyira tiltott módon veszekedtek, inkább a Sátán, semmint Isten kegyein keresztül keresték a meggazdagodást. Az egyik csalással, a másik erőszakkal, a harmadik rágalmozással, a negyedik valamiféle gonosz, vagy bűnös művészettel törekedett a boldogság elérésére. Megpróbáltak boldogulni, de nem Isten segítségével. Nem csoda tehát, hogy erőfeszítéseik csődöt mondtak, mivel semmiféle siker sem várható máshonnan, mint egyedül Isten áldásaiból.

3. *Kéritek, de nem kapjátok.* Tovább is megy: bár keresték, joggal tagadtatott meg tőlük, mivel Istent akarták megtenni a saját vágyaik szolgájává. Mert nem szabnak korlátokat a kívánságaiknak,

³² Invidia Siculi non invenere tyranni Majus tormentum – Epist. I. kötet 2:58

³³ Nincsen kéziratos változat a *ψθονεῖτε* javára. Mikor azt olvassuk, hogy „gyilkoltok”, ennek jelentése ez: a gyűlölet, vagy irigység miatt cselekedtek így, mert a gyűlölet a gyilkosság gyökere, ami gyakran az irigységből sarjad ki. Ami itt Kálvint és másokat egy hiba feltételezésére indította, az a szövegből fakadó nehézség, „gyilkoltok és irigykedtek”, ez a szöveg azonban teljességgel összhangban van a Szentírás stílusával, ahol gyakran a nagyobb gonoszság, vagy jóság van először megemlítve, s utána következik az, ami megelőzi, illetve elvezet hozzá. Ez olyasmiről, mint ha a kötőszó, az és oksági viszonyban lenne lefordítva: „gyilkoltok, mert irigykedtek”. Az irigység gyilkosság Isten szemében.

Az egész igeszakasz nyelvezete erőteljesen metaforikus. A viszálykodásaikat „harcoknak és háborúságoknak” nevezi, mert az egész igeszakasz felhangja ellentmond annak, hogy itt valódi háborúkról beszél. Katonai fogalmat alkalmaz a belső vágyakra és becsvágyó sóvárgásokra, mármint hogy „háborúk folynak” bennük, azaz a küzdelem a belsejükben készült elő, a szívükben halmozódott fel. Ezután világosabban meghatározza ennek a háborúnak a jellegét. „Sóvárogtok”, nem vágytok, „gyilkoltok”, vagy gyilkosságot követek el, mert „irigykedtek”. Mikor nem vagytok képesek megszerezni a vágy tárgyát, „harcoltok és háborúskodtok”, azaz perlekedtek és civakodtok. A kapzsiság és a becsvágy volt a két eluralkodott gonoszság, főleg a kapzsiság, ám a kapzsiság a bűnös természetük vágyainak és hajlamainak kielégítése céljából is megjelent, amint az a harmadik versből kiderül.

amiképpen azt Ő megparancsolta, hanem korlátlan engedélyt adtak önmaguknak azoknak a dolgoknak a kérésében, melyektől az embernek, aki annak tudatában van, hogy mi a jó, különösen meg kell szégyenülnie. Plinius egy helyütt nevetségessé teszi ezt az arcátlanságot, hogy az emberek olyan gonoszul tesznek erőszakot Isten fülein. S ez még kevésbé tűrhető a keresztyéneknél, akiknek az ima irányítását az ő mennyei Mesterük adta.

S kétségtelen, hogy látszólag nincs bennünk Isten tisztelete, sem az Ő féelme, röviden, nem vagyunk Rá tekintettel, mikor olyasmit merünk Tőle kérni, amit még a lelkiismeretünk sem helyesel. Jakab röviden erről beszél – hogy kívánságainkat meg kell zabolázni, s a megzabolázás módja az, hogy alávetjük ezeket Isten akaratának. S arra is tanít minket, hogy a kívánság mérséklése során mit kell magától Istentől várnunk, amit ha megteszünk, védettek leszünk a bűnös versengésektől, a csalástól és erőszaktól, valamint a mások megsértésétől.

4. Parázna férfiak és asszonyok, nem tudjátok-é, hogy a világ barátsága ellenségeskedés az Istennel? A ki azért e világ barátja akar lenni, az Isten ellenségévé lesz.

5. Vagy azt gondoljátok, hogy az Írás hiába mondja: Irigységre kívánczik a lélek, a mely bennünk lakozik?

6. De majd nagyobb kegyelmet ad; ezért mondja: Az Isten a kevélyeknek ellenök áll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.

4. Parázna férfiak. Ezt a verset én összekapcsolom a megelőzővel, mert azt hiszem, metaforikusan nevezi őket *paráznáknak*: ők ugyanis megrontották magukat ennek a világnak a hiábavalóságaival és elidegenítették magukat Istentől. Mintha csak azt mondta volna, hogy degeneráltakká, vagy állatokká váltak volna. Tudjuk, hogy a Szentírásban milyen gyakran említésre kerül az a házasság, amit Isten formál velünk. Ezért hát Ő úgy szeretne minket látni, mint szeplőtlen szüzeket, ahogyan Pál mondja a 2Kor11:2-ben. Ezt a szeplőtlenséget sértették és rontották meg a világ iránt érzett mindenféle tisztátalan vonzódással. Jakab tehát nem ok nélkül hasonlítja a világ szeretetét a házasságtöréshez.

Azok tehát, akik ezeket a szavakat a szó szoros értelmében veszik, nem veszik kellőképpen észre a tartalmukat: Jakab ugyanis továbbra is az emberek vágyai ellen beszél, melyek elvezetik Istentől a világba belegabalyodottakat, amint következnek:

A világ barátsága. A világ barátságának nevezi azt, amikor az emberek megadják magukat a világ romlottságainak, s azok rabszolgáivá válnak. Mert olyan és oly hatalmas az egyet nem értés a világ és Isten között, hogy amilyen mértékben hajlik bárki a világ felé, oly mértékben idegenedik el Istentől. Ezért a Szentírás gyakran szólít fel minket a világ megtagadására, ha Istent akarjuk szolgálni.

5. Vagy azt gondoljátok. Látszólag a Szentírásból hozza fel a következő mondatot. Ezzel a fordítók sokat vesződnek, mivel semmi ilyesmi, legalábbis semmi pontosan ilyen nem található a Szentírásban. De semmi sem gátol abban, hogy a már elhangzottakra utaljunk, nevezetesen hogy a világ barátsága ellenségeskedés Istennel szemben. Sőt, joggal mondta, hogy ez az igazság mindenhol előfordul a Szentírásban. S azon, hogy elhagyta a névmást, ami világosabbá tette volna a mondatot, nem kell csodálkozni, mivel, mint az nyilvánvaló, ő mindenhol nagyon tömör.

A Lélek, vagy Vajon a Lélek? Egyesek úgy vélik, hogy az ember lelkéről van szó, következésképpen helyeslően olvassák a mondatot, s ennek a jelentésnek megfelelően, – hogy az ember lelke, mivel rosszindulatú, úgy meg van fertőzve irigységgel, hogy állandóan bele van keveredve. Azok azonban jobban gondolkodnak, akik Isten Lelkét értik alatta, mint az szándékolttatott: mert Ő adatott nekünk, hogy bennünk lakozzon.³⁴ Én a Lelket az Isten Lelkének tekintem, a kérdésként olvasom a mondatot, mert annak bizonyítása volt az apostol célja, hogy mivel irigykedtek, nem Isten Lelke vezérelte

³⁴ Társzekérnyi fordítás áll rendelkezésre, mondja Erasmus erről az ígeversről. Az egyik Kálvintól származik, s Whitby, Doddridge Scholefield és mások is elfogadják. Ez a legkielégítőbb és egyedül ez teszi lehetővé a számunkra, hogy meglássuk a „nagyobb kegyelem” szavak jelentését a következő versben. A Lélek Isten népében lakozik, s azért lakik ott, hogy több, vagy nagyobb kegyelmet adjon annak a lényegét illetően, amit az Ézs57:15-ben olvasunk, hogy Isten „a megrontottal és az alázatos szívűvel” is lakozik abból a célból, hogy „megelevenítse az alázatosok lelkét”.

5, 6. „Azt hiszitek, hogy az Írás hiába beszél így? Vajon a bennünk lakozó Lélek az irigységre vágyik? sőt, inkább nagyobb (vagy növekvő) kegyelmet ad: ezért mondja, hogy Isten szembeszáll az arcátlannal, de kegyelmet ad az alázatosoknak”.

Az alázatosok azok, akik azzá tettek a kegyelem által, Isten azonban nagyobb kegyelmet ígér nekik, hogy tökéletesítse, amit elkezdett.

őket. Mivel egyébként a hívőket tanítja, s ezt megerősíti a következő versben, ezért teszi hozzá, hogy *nagyobb kegyelmet ad*.

Ez ugyanis egy érv, mely az ellentettjéből fakad. Az irigység a rosszindulat bizonyítéka, vagy jele, Isten Lelke azonban az áldásainak gazdagságával bebizonyítja Önmagáról, hogy jótevő. Semmi sem undorítóbb a természete számára, mint az irigység. Röviden, Jakab tagadja, hogy Isten Lelke vezérel ott, ahol a romlott vágyak uralkodnak, ami kölcsönös civakodásokra ösztönöz, mivel a Lélek sajátos hivatala az emberek gazdagítása örökösen új ajándékokkal.

Nem hagyom abba a más magyarázatok cáfolatát. Egyesek azt a magyarázatot adják, hogy a Lélek az irigység ellen vágyakozik: ez túlságosan durva és erőltetett. Aztán azt mondják, hogy Isten a vágyak meghódításához és legyőzéséhez ad *nagyobb kegyelmet*. Az általam adott jelentés azonban alkalmasabb és egyszerűbb, - hogy Ő a jóindulata által helyreállít minket a rosszindulatú versengésből. A δέ folyamatos viszonyszót ellentétes értelemben kell venni, az állá, vagy az állά γε helyett, ezért fordítottam én *quin*-nak, „de”-nek.

7. Engedelmeskedjete az Istennek; álljatok ellene az ördögnek, és elfut tőletek.

8. Közeledjete az Istenhez, és közeledni fog hozzátok. Tisztítsátok meg kezeiteket, ti bűnösök, és szenteljéte meg szíveiteket ti kétszívűek.

9. Nyomorkodjatek és gyászoljatek és sírjatek; a ti nevetésetek gyászra forduljon, és örömtők szomorúságra.

10. Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és felmagasztal titeket.

7. Engedelmeskedjete. Az engedelmesség, amit ajánl, az alázatosságé, mert nem általában buzdít az Istennek való szófogadásra, hanem engedelmességet követel, mert Isten lelke az alázatos és szelíd szívűvel lakozik (Ézs57:15). Ennek következtében használ következtető viszonyszót. Mert amint kijelentette, hogy Isten Lelke nagylelkű az ajándékainak növelését illetően, ebből arra a következtetésre jut, hogy félre kell tennünk az irigységet, és engedelmeskednünk kell Istennek.

Sok másolatban itt a következő mondat szerepelt: „Annakokáért mondta, hogy Isten ellene áll a büszkének, de kegyelmet ad az alázatosnak”. Egyes másolatokban azonban nem szerepel. Erasmus gyanítja, hogy ez eredetileg lapszéljegyzet volt, s csak később olvadt bele a szövegbe. Lehet, hogy így történt, bár nem mondható, hogy nem illene az adott igevershez. Mert amit egyesek gondolnak, hogy ami csak Péternél található, azt furcsa lenne a Szentírásként idézni, attól könnyen megszabadulhatunk. Én azonban inkább azt feltételezem, hogy ez a mondat, mely összhangban van a Szentírás általános tanításával, egyféle közmondássá vált a zsidók között. S valóban, ez nem több, mint amit a Zsolt18:27-ben találunk:

„A tisztával tiszta vagy; s a visszához visszas vagy”,

s hasonló mondatokat nagyon sok más igeversben is találunk.³⁵

Álljatok ellene az ördögnek. Megmutatja nekünk, mi az a küzdelem, amibe bele kell vetnünk, magunkat, ahogyan Pál is mondja, hogy nem test és vér ellen van tusakodásunk, hanem lelki harcra buzdít. Aztán miután az emberekkel szembeni szelídségre és az Istennek való engedelmességre tanított, felhossa nekünk a Sátánt, mint ellenségünket, aki ellen kötelességünk harcolni.

Ugyanakkor a Sátán futására vonatkozó ígéretet, amit hozzátesz, látszólag cáfolja a napi tapasztalat, mert biztos, hogy minél szilárdabban áll ellen valaki, annál hevesebb támadásnak lesz kitéve. Sátán ugyanis bizonyos értelemben játszi könnyedséggel cselekszik, mikor nincs hevesen visszautasítva, azok ellen viszont, akik valóban ellenállnak neki, minden rendelkezésére álló erejét beveti. Sőt, soha el nem fárad a küzdelemben, hanem mikor az egyik csatában vereséget szenved, azonnal belekezd a másikba. Erre én azt válaszolom, hogy az elfutást itt menekülésként, vagy irányként kell venni. S kétségtelen, hogy noha folyamatosan ismétli a támadásait, mégis mindig legyőzötten távozik.

³⁵ Ezt az igeszakaszt megtaláljuk minden kéziratban és változatban, következésképpen nincs alapja azt gondolni, hogy beszúrás. S szó szerint a Péld3:34-ből származik a Septuaginta szerint, jóllehet az első mellékmondat szavaiban különbözik a hébertől, lényegében mégis ugyanaz. „Lenézni a lenézőt”, és „ellenállni (szembeszállni) a büszkének”, vagy az arcátlanak ugyanazt a dolgot jelenti.

8. *Közeledjete az Istenhez.* Ismét arra emlékeztet minket, hogy Isten segítsége nem fog késni tőlünk, amennyiben helyt adunk neki. Mikor ugyanis arra szólít fel, hogy közeledjünk Istenhez, hogy közel tudhassuk Őt mihozzánk, ezzel azt közli, hogy híjával vagyunk az Ő kegyelmének, mivel eltávolodtunk Tőle. Mivel azonban Isten a mi oldalunkon áll, nincs okunk félni a bukástól. Ha azonban bárki arra a következtetésre jut ebből az igeversből, hogy a munka első része ránk tartozik, majd utána következik Isten kegyelme, az apostol semmi ilyesmire nem gondolt, mert noha ezt kell tennünk, abból mégsem következik közvetlenül, hogy képesek is vagyunk rá. S Isten Lelke, buzdítván minket a kötelességeinkre, semmivel sem csorbítja saját Magát, vagy az erejét, hanem amire felszólít minket, azt Ő Maga végzi el bennünk.

Röviden, Jakab ebben az igeverben nem másra gondolt, mint hogy Isten soha nem hagy minket szűkölködni, hacsak mi magunk nem idegenedünk el Tőle. Ő az éhezőt az asztalhoz, a szomjazót a forráshoz viszi. A különbség annyi, hogy lépteinket az Úrnak kell irányítani és támogatni, mert a lábaink megcsalnak minket. S amit néhány gáncsoskodó mond, hogy Isten kegyelme csak másodlagos a mi felkészülésünkhöz viszonyítva, mintha csak szobalány volna, az jelentéktelen, mivel tudjuk, hogy nem tesz hozzá most új dolgot a megelőző kegyelemhez, s így teszi egyre gazdagabbá azokat, akiknek már úgylis sokat adott.

Tisztítsátok meg kezeiteket. Itt mindazokhoz szól, akik elidegenedtek Istentől, s nem kétféle emberre utal, hanem ugyanazokat nevezi *bűnösöknek* és *kétszívűeknek*. S nem is mindenféle bűnösre gondol, hanem a vétkezőkre és romlott életűekre. A Jn9:31-ben olvassuk:

„Isten nem hallgatja meg a bűnösöket.”

Ugyanebben az értelemben nevezi Lukács bűnösnek az asszonyt (Lk7:37). Ezt mondja ugyanő és más evangélisták: „Együtt eszik és iszik a bűnösökkel”. Ő tehát nem válogatás nélkül az itt említett fajta bűnbánatra sújt le, hanem azokra, akiknek a szívük bűnös és romlott, s akiknek élete közönséges és alja, vagy legalábbis bűnös, tőlük követeli a szív tisztaságát és a külső tisztaságot.

Ebből megtanuljuk, hogy mi a bűnbánat igazi jellege. Nemcsak az élet külsődleges módosítása: a kezdete a szív megtisztítása. Az is szükséges azonban, hogy a belső bűnbánat gyümölcsei megjelenjenek cselekedeteink csillogásában.³⁶

Nyomorkodjatok és gyászoljatok. Krisztus sírást, mint átkot jósol azoknak, akik most nevetnek (Lk6?25), s Jakab, abban, ami rövidesen következik, ugyanezekre a szavakra utalva, a gazdagokat fenyegeti a gyásszal. Itt azonban a hasznos gyászról, vagy fájdalomról beszél, ami megtérésre indít. Azokhoz szól, akik kába elmével nem vették észre Isten ítéletét. Így történt, hogy gyönyörködtek a bűneikben. Hogy kirázhassa őket ebből a halálos kábultságból, arra figyelmezteti őket, hogy tanuljanak meg gyászolni, hogy legyenek megérintve a lelkiismeret szomorúsága által, így ne hitegessék továbbra is magukat, és ne ujjongjanak a megsemmisülés szélén. A *nevetés* vehető a hitegetés jelének, mellyel az istentelenek önmagukat csapják be, miközben belebolondulnak bűneik édességébe és megfélemlenek Isten ítéletéről.

10. *Alázzátok meg magatokat,* vagy legyetek alázatosak. A végkövetkeztetés, amire jut, hogy Isten kegyelme készen áll minket felemelni, ha Ő azt látja, hogy büszke lelkünket félretettük. Versengünk és irigykedünk, mivel élenjárók akarunk lenni, Ez egy teljesen ésszerűtlen út, mert Isten sajátos

³⁶ A hetedik versben látszólag még a katonai terminológiát folytatja. „Sorakozzatok fel Isten alatt: szálljatok szembe az ördöggel és el fog menekülni előletek”. Nagyon fel kell arra figyelni, hogy az első dolog Isten zászlaja és védelme alatt állni, s csak azután szállhatunk szembe sikerrel a gonosszal: Istentől külön nincs erőnk szembeszállni vele.

A következő, nyolcadik versben említésre méltó a sorrend annak példaként, ami nagyon gyakori a Szentírásban. Először a fő dolgot említi: közeledni Istenhez, majd azokat, amelyek ezt megelőzően szükségeltetnek, a kezek megtisztítása és a szíve megszentelése – valószínűleg célzás a törvény papjai között meglevő gyakorlatra, akik megmosakodtak, mielőtt a templomi szolgálatba léptek volna. Meg kellett mosniuk a kezüket, ami vérről volt beszennyezve, mivel a gyilkosság vádja tulajdonított nekik a Jak4:1-ben, valamint meg kellett szentelniük a szívüket a dédelgetett bűnös vágyaiktól és nagyravágyó kívánságaiktól. Amíg ezeket nem tették meg, nem közeledhetek Istenhez. Sőt, az Istenhez való közeledés már azelőtt szükséges volt, hogy felsorakozhattak volna az Ő tekintélye alatt. Így tehát kapcsolat áll fenn a jelen és az előző vers között: az elsőként említett végcél az Istennek való alávetetés és az Ő védelme alá kerülés volt, s mindaz, ami ezután következik, ebből a célból volt szükséges. A szabályos sorrend ez lenne: megszentelni a szívet, megtisztítani a kezeket, közeledni Istenhez, s Neki alávetetni. Ezzel a kijelentésmóddal azonban, mikor hátulról haladunk visszafelé, a Szentírás minden részében találkozunk. Lásd a témában Kálvin Magyarázatainak előszavát Jeremiáshoz.

tevékenysége az alacsony sorban levők, s különösen azok felemelése, akik szándékosan alázzák meg magukat. Bárki, aki biztos emelkedést keres, vesse alá magát a saját méltatlansága érzésének, s gondolkodjon alázatosan önmagáról. Ágoston helyesen jegyzi meg valahol: mint ahogyan a fának is mélyre kell nyújtania a gyökereit, hogy felfelé növekedhessen, úgy mindenki, aki nem rögzítette le mélyen a lelkét az alázatosságban, a saját végromlása fölé emeli önmagát.

11. Ne szóljátok meg egymást atyámfiak. A ki megszólja atyjafiát, és a ki kárhoztatja atyjafiát, az a törvény ellen szól, és a törvényt kárhoztatja. Ha pedig a törvényt kárhoztatod, nem megtartója, hanem bírója vagy a törvénynek.

12. Egy a törvényhozó, a ki hatalmas megtartani és elveszíteni: kicsoda vagy te, hogy kárhoztatod a másikat?

11. *Ne szóljátok meg, vagy ne rágalmazzatok egymást.* Látjuk, hogy Jakab mennyit munkálkodik a rágalmazás vágyának kiigazításán. A képmutatás ugyanis mindig előítéletes, s mi természetünkénél fogva képmutatók vagyunk, akik gyengéden felmagasztaljuk magunkat mások megrágalmazásával. Van egy másik, vele született betegsége is az emberi természetnek, nevezetesen, hogy mindenki azt akarja, hogy a többiek az ő saját akaratának, vagy szeszélyének megfelelően éljenek. Ezt az önteltséget rója meg alkalmas módon Jakab, hogy rá merjük kényszeríteni felebarátainkra a saját életszabályunkat. Ezután a *lebecsülést* veszi, mint ami minden rágalmat és gyanakvást tartalmaz, melyek a rosszindulatú és torz ítélekezésből fakadnak. A rágalmazás gonoszsága széles körű, itt azonban helyesen utal a rágalmazásnak arra a fajtájára, amit említettem, nevezetesen mikor dőlyfösen ítélezünk mások cselekedeteiről és beszédeiről, mintha a saját szigorúságunk volna a törvény, s mikor meggyőződéssel ítélnék el mindent, ami nem tetszik nekünk.

Hogy az efféle előítéletet rója itt meg, az nyilvánvaló az azonnal hozzátett érvből, miszerint *Aki megszólja, vagy rágalmazza atyjafiát, aki kárhoztatja atyjafiát, az a törvényt kárhoztatja.* Ezzel azt jelzi, hogy annyi vétetik el a törvényből, amennyire valaki tekintélyt követel a saját atyafia felett. A lebecsülés tehát törvényellenes és szemben áll azzal a nagyrabecsüléssel, mellyel kötelez minket a betartására.

Pál nagyjából hasonló módon érvel a Róma 14-ben, bár más vonatkozásban. Mikor ugyanis a babona mozgatott egyeseket a hús kiválasztása során, noha azt a maguk számára is tilosnak vélték, mégis megróttak másoknál. Ezután arra emlékeztette őket, hogy csak egyetlen Úr létezik, Aki által mindenki áll, vagy bukik, s Akinek az ítélőszéke előtt mindannyiunknak meg kell majd állnunk. Ezért arra a következtetésre jut, hogy az, aki a saját nézetei alapján ítéli meg az atyjafiát, magának tulajdonítja azt, ami Istenre tartozik. Jakab azonban itt azokat rója meg, akik a szentség tettetésével kárhoztatták felebarátait, s így a saját szigorúságukat állították az isteni törvény helyére. Ugyanakkor ugyanazt az érvet használja, mint Pál, hogy előítéletesen járunk el, mikor tekintélyt tételezünk fel a felebarátaink felett, miközben Isten törvénye mindenkit kivétel nélkül maga alá rendel. Tanuljuk hát meg, hogy semmi más módon ne ítélezzünk, csakis Isten törvénye alapján.

Nem megtartója, hanem bírója vagy a törvénynek. Ezt a mondatot így kellene magyarázni: „Mikor hatalmat követelsz magadnak az Isten törvénye felett álló véleménynyilvánításra, azzal mentesíted magad a törvénynek való engedelmség kötelezettségétől”. Az tehát, aki elhamarkodottan ítéli meg az atyjafiát, lerázza magáról Isten igáját, mert nem veti magát alá az élet általános szabályának. Ez tehát érvelés az ellenkezőjéből: a törvény megtartása teljességgel más, mint ez az önteltség, mikor az emberek a törvény erejét és tekintélyét a saját gőgjüknek tulajdonítják. Ebből következik, hogy csak akkor tartjuk meg a törvényt, mikor teljes mértékben annak tanításától függünk és semmi más módon nem teszünk különbséget a jó és a rossz között, mert az emberek minden cselekedetét és szavát csakis a törvénynek kell szabályoznia.

Ha bárki ellentmondana ennek, és azt jelentené ki, hogy a szentek a világot fogják megítélni (1Kor6:2), a válasz nyilvánvaló: ebben a megtiszteltetésben nem saját jogon van részük, hanem mivelhogy Krisztus Testének tagjai, s most a törvény szerint ítélnék, így nem kell bírónak lenniük, mivel engedelmesen beleegyeznek, hogy Isten legyen a Bírójuk és mindenek Bírója. Istent illetően, Neki nem kell a törvény megtartójának lenni, mivel az Ő igazságossága megelőzi a törvényt, ugyanis a törvény úgy folyt elő Isten örökkévaló és végtelen igazságosságából, mint a folyó a forrásából.

12. *Egy a törvényhozó.*³⁷ Most összekapcsolja a megtartás, vagy elvesztés hatalmát a törvényadó hivatalával, s ezzel jelzi, hogy Isten teljes fenségét fokozottan maguknak követelik azok, akik maguknak tulajdonítják a törvényadás jogát, s ezt teszik azok, akik törvényként kényszerítik másokra a saját jóváhagyásukat, vagy akarataikat. S emlékezzünk arra, hogy a téma itt nem a polgári kormányral kapcsolatos, melyben megvan a magisztrátusok rendeleteinek és törvényeinek a helye, hanem a lélek lelki kormányzásával, melyben egyedül Isten szavának kellene irányítania. Tehát csak egyetlen Isten van, Akinek a lelkiismeret alá van vetve a saját törvényéhez való jogán, mert egyedül Ő tartja a kezében a megtartás, vagy elvesztés hatalmát.

Ebből kiderül, hogy mit kell gondolni azokról az emberi tanításokról, melyek a szükségesség csapdáját vetik a lelkiismeretre. Egyesek esetleg mértékletességet követelnek tőlünk, mikor a pápát Antikrisztusnak nevezzük, aki zsarnokként trónol az emberek lelke felett, Istennel egyenlő törvényadóvá téve önmagát. Ám ebből a versből ennél sokkal többet is megtanulunk, nevezetesen, hogy az Antikrisztus tagjai azok, akik akarattal vetik magukat alá efféle csapdáknak, s ezzel megtagadják Krisztust, mert olyan emberhez kapcsolják magukat, aki nemcsak hogy halandó, de még Fölébe is magasztalja magát. Azt mondom, a gonosznak adott köntörfalazó engedelmesség az, mikor megengedjük, hogy Istenen kívül bárki más is törvényhozó legyen a lelkünk irányításának terén.

Kicsoda vagy te. Egyesek azt hiszik, hogy itt arra kapnak figyelmeztetést, hogy a saját bűneiket rójják meg annak érdekében, hogy elkezdhessék megvizsgálni önmagukat, s azt találván, hogy nem tisztábbak másoknál, megszűnhessenek olyannyira komolyaknak lenni. Én azt hiszem, hogy egyszerűen csak a saját állapotukat érzékelteti itt az emberekkel, hogy megláthassák: milyen sokkal mélyebben vannak annál a fennkölségnél, amit feltételeztek. Amint Pál is mondja: „Te kicsoda vagy, hogy kárhoztatod a más szolgáját?”, Rm14:4.

13. Nosza immár ti, a kik azt mondjátok: Ma vagy holnap elmegyünk ama városba, és ott töltünk egy esztendőt, és kalmárkodunk, és nyerünk;

14. A kik nem tudjátok mit hoz a holnap: mert kicsoda a ti életetek? Bizony pára az, a mely rövid ideig látszik, azután pedig eltűnik.

15. Holott ezt kellene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, ím ezt, vagy amazt fogjuk cselekedni.

16. Ti ellenben elbizakodottságtokban dicsekedtek: Minden ilyen dicsekedés gonosz.

17. A ki azért tudna jót cselekedni, és nem cselekeszik, bűne az annak.

13. *Nosza immár.* Itt egy másik fajta előítéletet fedd meg, hogy sokaknak, akiknek Isten gondviselésétől kellene függeni, meggyőződéssel eldöntötték, hogy mit fognak cselekedni, s hosszú időre előre szöttek terveket úgy, mintha még sok év lenne a saját birtokukban, jöllehet egyetlen jövőbeni pillanatban sem lehettek biztosak. Salamon szintén élesen teszi nevetségessé ezt a fajta bolond dicsekvést, mikor ezt mondja:

„Az embernél vannak az elme gondolatjai; de az Úrtól van a nyelv felelete.” Péld16:1

S nagyon ostoba dolog felvállalni annak végrehajtását, amit a nyelvünkkel kimondani sem tudunk. Jakab nem a beszédformát rója meg, hanem inkább az elme gögösségét, hogy az emberek elfelejtik a saját gyengeségüket és öntelten beszélnek: mert még a jók is, akik alázatosoknak vélik magukat és elismerik, hogy lépéseiket Isten akarata irányítja, néha minden korlátozó kikötés nélkül mondják, hogy ezt, vagy azt fogják tenni. Tényleg jó és helyénvaló dolog, mikor a jövőre vonatkozólag ígérünk meg bármit, hozzászoknunk olyan szavakhoz, mint „ha teszik az Úrnak”, „ha az Úr megengedi”. De semmiféle lelkiismeret-furdalásnak sem kell felmerülnie bennünk, mintha bűn volna ezeket elhagyni, mert a Szentírásban mindenhol olvassuk, hogy Isten szent szolgálai feltétel nélkül beszéltek a jövőbeni dolgokról, jöllehet alapelveként rögzítették az elméikben, hogy Isten engedélye nélkül semmit sem cselekedhetnek.

³⁷ Griesbach hozzászólja a *χαὶ χριτὴς*, „és bíró” szavakat, amit sok kézirat és változat támogat, s kétségtelen, hogy ez teljesebbé teszi az igeverset, különösen azért, mert ami ezután következik, az inkább a bíróra, semmint a törvényhozóra vonatkozik, nevezetesen a megtartás, vagy az elvesztés.

Tehát, ami a „ha az Úr akarja, vagy megengedi” gyakorlását illeti, erre minden istenfélőnek oda kellene figyelnie.

Jakab azonban azoknak az ostobaságát borzolta fel, akik nem vették figyelembe Isten gondviselését, s maguknak követelték az egész évet, jóllehet egyetlen pillanat sem volt a saját hatalmukban: a távoli nyereséget ígérték önmaguknak, bár azt sem birtokolták, ami a lábaik előtt hevert.

14. *Micsoda a ti életetek?* Megdorgálhatná az eljövendő dolgok meghatározásának ezt a bolond szabadságát sok más okból is: látjuk ugyanis, hogy az Úr naponta gáncsolja el azokat az öntelt embereket, akik megígérik, hogy miféle nagy dolgokat fognak véghezvinni. Ő azonban megelégedett ezzel az egyetlen érveléssel: ki ígért neked életet holnapra? Meg tudod-e tenni, te halandó ember, azt, amit akkora meggyőződéssel akarsz megtenni? Mert az, aki megemlékezik ennek az életnek a rövidségéről, könnyedén megróhatja ezt a vakmerőséget, hogy szándékai ne nyúljanak az időben túl messzire. A *párához* hasonlítva szembeállító módon mutatja meg, hogy azok a célok, melyek csakis a jelenvaló életre alapoznak, mindenestől tovatűnők.

15. *Ha az Úr akarja.* Kettős feltételt fektet le: „Ha addig élünk” és „ha az Úr akarja”, mivel sok dolog útjába kerülhet annak, amit mi elhatározhattunk, mert minden jövőbeni esemény tekintetében vakok vagyunk.³⁸ Az akarat alatt Ő nem azt érti, ami a törvényben van kifejezve, hanem Isten tanácsvezését, ami által minden dolgot irányít.

16. *Ti ellenben elbizakodottságotokban dicsekedtek.* Ezekből a szavakból megtanulhatjuk, hogy Jakab valamivel többet rótt itt meg, mintsem csak a múltó beszédet. *Elbizakodottságotokban dicsekedtek*, azaz üres a dicsekvések, mondja. Jóllehet megrabolták Istent az Ő kormányzásában, mégis hitegették magukat. Nem abban, hogy felsőbbrendűekként nyíltan szembeállították magukat Istennel, noha az önbizalom rendkívül beképzeltté tette őket, hanem hogy az elméik megrészegültek a hiábavalóságtól úgy, hogy figyelmen kívül hagyták Istent. S mivel az efféle figyelmeztetésekre az istentelen emberek rendszerint civakodással reagálnak, – sőt, ezt a választ adják: „ismerjük, hogy mit kínálnak nekünk, ezért nincs szükség efféle figyelmeztetésre” – ezért ezt az ismeretet hozza fel ellenük, mellyel dicsekednek, s kijelenti, hogy annál súlyosabb bünt követtek el, mivel nem tudatlanságból vétkeztek, hanem ellenszegülésből.

³⁸ Ezek a szavak így is fordíthatók: „Ha az Úr akarja, akkor egyrészt élünk, másrészt tesszük ezt, és azt”. Így mind az élet, mind a cselekvés Isten akaratáról függ.

5. fejezet

1. Nosza immár ti gazdagok, sírjatok, jajgatván a ti nyomorúságaitok miatt, a melyek elkövetkeznek reátok.
2. Gazdagságotok megrothadt, és a ruháitokat moly ette meg;
3. Aranyotokat és ezüstötöket rozsdá fogta meg, és azok rozsdája bizonyság ellenetek, és megemészti a ti testeteket, mint a tűz. Kincset gyűjtöttetek az utolsó napokban!
4. Ímé a ti mezőiteket learató munkások bére, a mit ti elfogtatok, kiált. És az aratók kiáltásai eljutottak a Seregek Urának füleihez.
5. Dőzsöltetek e földön és dobzódtatok; szívetek legeltettétek mint áldozás napján.
6. Elkárhoztattatok, megöltétek az igazat; nem áll ellent néktek.

1. *Nosza immár.* Tévednek szerintem azok, akik szerint Jakab itt a gazdagokat a megtérésre ösztönzi. Számomra ez Isten ítélete egyszerű bejelentésének tűnik, mellyel csak rájuk akart ijeszteni anélkül, hogy a megbocsátás bármiféle reménységét adta volna nekik, mert mindaz, amit mond, csak a kétségbeesés felé vezet. Ezért tehát nem avégett szólítja meg őket, hogy a megtérésre hívja, hanem ellenkezőleg, a hívőkre van tekintettel, hogy hallván a szegényről és a gazdagról, ne irigyeljék a sorsukat, s tudják, hogy Isten lesz a bosszúálló azokért a rossz dolgokért, amiket elszenvedtek, így hűvös, és nyugodt elmével legyenek képesek azokat elhordozni.³⁹

Nem beszél azonban válogatás nélkül a gazdagokról, hanem csak azokról, akik belemerültek az élvezetekbe és felfuvalkodtak a büszkeségtől, semmi másra nem gondolván, csakis a világra, s aki, mint feneketlen szakadékok, mindent elnyeltek, mert zsarnokságuk folytán elnyomtak másokat, amint ez kiderül az egész szakaszból.

Sírjatok, jajgatván, vagy siránkozzatok, jajgatván. A megtérésnek tényleg megvan a maga sírása, de a vigasztalással keveredve nem vezet el a jajgatáshoz. Jakab azt jelzi, hogy Isten bosszúállásának súlyossága olyan borzasztó és szigorú lesz a gazdagokon, hogy rákényszerülnek majd a sírásra. Mintha csak röviden azt mondta volna nekik: „Jaj nektek!” Ez azonban prófétai módú beszéd, az istentelenekre váró büntetést tárja eléjük, s úgy mutatja be őket, mintha máris elszenvednék azt. Mivel ők hitegették magukat, és azt ígérték önmaguknak, hogy a gazdagság melyben boldognak érezték magukat, örökké fog tartani, ezért bejelentette, hogy a legszörnyűbb nyomorúságok a küszöbön álltak.

2. *Gazdagságotok.* A jelentése lehet kettős: egyrészt nevetségessé teszi ostoba meggyőződésüket, mivel a gazdagság, melyre boldogságukat alapozták, teljes mértékben mulandó volt, hisz Isten egyetlen fuallata lenullázhatta volna őket, másrészt viszont kárhoztathatta kielégíthetetlen kapzsiságukat, mivel csak azért halmozták fel a vagyont, hogy haszontalanul pusztulhassanak el. Az utóbbi jelentés tűnik a legideillőbbnek. Tényleg igaz ugyanis, hogy azok a gazdag emberek bolondok, akik annyira mulandó dolgokkal dicsekednek, mint a ruházat, az arany, az ezüst, és hasonlók, mert ez nem más, mint a dicsőségük alávetése a rozsdának és a molyoknak. S jól ismert a közmondás: „Ebül szerzett jószág ebül vész”, mivel Isten átka felemészti az egészszet, mert nem igazság, hogy az istentelenek, vagy az örököseik élvezzék azt a gazdagságot, amit, úgymond, Isten kezéből erőszakosan kiragadva szereztek.

Mivel azonban Jakab felsorolja a bűnöket, melyeket a gazdagok magukra hoztak, az általa említett zűrzavarból a szövegösszefüggés alapján azt hiszem, azt kell mondanunk, hogy itt ő a gazdagok szélsőséges kapzsiságát feddi meg, mellyel mindent visszatartottak, amire rátehették a kezüket, hogy

³⁹ Sok tanító, közöttük Grotius, Doddridge, Macknight és Scott, úgy vélik, hogy az apostol ennek a fejezetnek a kezdetén nem a hithű keresztyénekhez, hanem a hitetlen zsidókhoz szól. Semmi sem hangzott el azonban, ami ennek a véleménynek az alátámasztásához vezethetne, s ha a két előző fejezet azoknak szólt, akik *gyakorolták* a hitüket (s ezt mindenki elismeri), akkor semmi okunk sincs arra, hogy ez a fejezet miért ne nekik szólna: az itt kárhoztatott bűn nem rosszabb, mint az előzőekben megrótt bűnök. S valóban, Péter és Júdás leveleiből tudjuk, hogy voltak abban az időben olyan hívő emberek, akik egy cseppet sem voltak jobbak (ha ugyan nem voltak rosszabbak) a kortárs hívő embereknél.

Sőt, nem volt szokatlan a keresztyének megszólítása során a hitetleneket megszólítani. Hiszen Pál határozottan mondja: „Mert mi közöm ahhoz, hogy a kívülvalókról is ítéletet tegyek?” (1Kor5:12)

Az, hogy voltak gazdag emberek, akik az evangéliumban hittek, nyilvánvaló a Jak1:10-ből.

azután az a pénzes ládáikban rothadjon meg haszontalanul. Ezáltal ugyanis amit Isten az emberek hasznára teremtett, ők úgy semmisítették meg, mintha az emberiség ellenségei volnának.⁴⁰

Észre kell azonban venni, hogy az itt említett bűnök nem vonatkoznak minden gazdagra, mivel egyesek közülük belemerültek a luxusba, mások sokat költöttek a látványosságra és a parádéra, megint mások megvontak maguktól mindent és nyomorultul éltek a saját rongyaikban. Értsük hát meg, hogy itt ő egyes bűnöket ró meg egyesekben és más bűnöket másokban. Azonban mindazokat általánosan megfeddi, akik igazságtalanul gyűjtenek vagyont, vagy ostoba módon visszaélnak azzal. Ám amit Jakab mond az nemcsak a szélsőségesen makacs gazdagokra igaz (mint Plautus Euclio-ja), hanem azokra is, akik gyönyörködnek a pompában és a luxusban, s mégis inkább a gazdagság felhalmozását, semmint annak a szükséges célokra való alkalmazását tartják szem előtt. Mert akkora egyesek gonoszsága, hogy még a közös Napot és levegőt is sajnálják a többiektől.

3. *Bizonyság ellenetek.* Megerősíti az általam adott magyarázatot. Mert Isten nem a rozsdásodásra jelölte ki az aranyat, s a ruházatot sem a molyoknak, hanem éppen ellenkezőleg, ezeket az emberi élet támogatóinak és segítőinek alkotta meg. Ezért még a haszontalan költésük is az embertelenségről tesz tanúbizonyságot. Az arany és az ezüst megrozsdásodása mondhatni Isten haragja felgyulladásának oka, így az, a tűzhöz hasonlóan, meg fogja azokat emésztetni.

Kincset gyűjtöttetek. Ezek a szavak is magyarázhatók kétféle módon: a gazdagok, ahogyan mindig is élnek, soha nem elégednek meg, hanem a világ végéig elegendő kincs gyűjtésébe fáradnak bele, vagy hogy összegyűjtik Isten haragját és átkát az utolsó napokra, s ezt a második nézetet támogatom én.⁴¹

4. *Íme... a munkások bére.* Most megrója a kegyetlenséget, a kapzsiság állandó velejáróját. Ám csak egy dologra utal, amit minden mást megelőzően, joggal kell aljasnak tartanunk. Mert ha egy emberséges és igaz ember, amint Salamon mondja a Péld12:10-ben, még a saját barmának életére is odafigyel, akkor gyalázatos barbárság, ha az ember nem érez könyörületet azokkal az emberekkel szemben, akiknek a verejtékét a saját javára fordította. Ezért tiltotta meg az Úr szigorúan a törvényben, hogy a munkások bére nálunk aludjon (5Móz24:15). Sőt, Jakab nem általában utal a munkásokra, hanem a felerősítés kedvéért a gazdálkodókat és az aratókat említi. Mert mi lehetne aljasabb, mint az, amikor azoknak, akik a munkájuk által táplálnak minket kenyérrel, senyvedniük kell a szükségben? S ez az aljas dolog mégis általános, ugyanis sokan bírnak afféle zsarnoki hajlamokkal, hogy azt hiszik, az emberiség többi része csakis az ő javukra él.

Azt mondja azonban, hogy ez a munkabér *kiált*, mert bármi, amit az emberek akár csalással, akár erőszakkal visszatartanak, s ami a másé, úgy kiált bosszúért, mint egy hangos hang. Észre kell vennünk, amit hozzátesz, hogy a szegények *kiáltása* eljut az Úr füléhez, így tudhatjuk, hogy a nekik tett rossz nem marad büntetlenül. Azoknak tehát, akiket az igaztalanok elnyomnak, megadóan kellene elszenvedniük az őket ért gonoszságokat, mivel Isten lesz az ő védelmezőjük. S azoknak, akiknek van hatalmuk rosszat tenni, őrizkedniük kellene az igazságtalanságtól, nehogy önmagukra haragítsák Istent, aki a szegények támogatója és védelmezője. S emiatt nevezi Isten a Sabaoth, vagy Seregek Urának is, jelezvén ezzel, hogy az Ő hatalma és ereje, mellyel végrehajtja ítéletét, félelmetesebb.

5. *Dőzsöltetek.* Most egy másik bűnre tér rá, nevezetesen a luxusra és a bűnös kielégülésre, mert azok, akik dúskálnak a vagyonban, ritkán maradnak meg az önuralom korlátaiban belül, inkább szélsőséges élvezetekben élnek vissza a bőségükkel. Vannak aztán, mint mondtam olyan gazdag emberek is, akik sanyargatják magukat a bőségük közepette. Nem ok nélkül képzeltek Tantaluszt a költők éhesnek a terített asztal mellett. Mindig is voltak Tantaluszok ebben a világban. Jakab azonban, mint mondtuk, nem minden gazdag emberről beszél. Elegendő, ha látjuk azt a bűnt általánosságban uralkodni a gazdagok között, hogy túl sokat költenek a luxusra, a pompára és a feleslegességekre.

⁴⁰ Itt háromféle gazdagságra utal – a gabonarakárakra, ahol megrothadt a termés, a ruhákra, amiket a moly evett meg, valamint a nemesfémekre, pénzre és ékszerekre, stb., melyek megrozsdásodtak.

⁴¹ Az „utolsó napok” alatt rendszerint az evangélium korának napjait értik. Az ítélet napját gyakran nevezi János az ő evangéliumában „az utolsó napnak”, s itt látszólag ugyanazt nevezi Jakab „az utolsó napoknak”. A Jeruzsálem lerombolására tett utalást, amit egyesek megfogalmaztak, semmi sem támogatja ebben az ígeversben. A „kincset gyűjteni”, vagy „felhalmozni” nyilvánvaló utalás az ítélet napjára mint Pálnál is a Rm2:5-ben, csak ő még a „haragot” is hozzáteszi, amit a Vulgata itt is hozzátesz. Az egész vers fenyegető, s ez a mondat a gazdagokat a viselkedésük elbírálására, mégpedig a végső elbírálására emlékezteti. A felhalmozás jellegét az ígevers előző részéből lehet megismerni. A tisztességtelen gazdagság felhalmozásával haragot gyűjtöttek maguknak.

S bár az Úr megengedi nekik, hogy szabadon éljenek azzal, amijük van, el kell kerülni a fényűzést, és gyakorolni kell a szerénységet. Nem volt hiábavaló ugyanis, hogy az Úr szigorúan megróttá azokat, akik elefántcsont ágyakban aludtak, drága keneteket használtak, elmerültek a hárfazenés lakomáik élvezetében, akik olyanok voltak, mint kövér tehenek a dús legelőkön. Mert mindezen dolgokról avégből esik szó, hogy tudhassuk: be kell tartani a mértékletességet, s a szertelenség Istennek nem tetsző dolog.

Szívetek legeltették. Ezalatt azt érti, hogy nem addig engedték el magukat, amennyit a természet kielégítése megkívánt, hanem addig, amilyen messze érzéki vágyaik vezették őket. Hozzátesz egy hasonlatot, *mint az áldozás napján*, mivel megszokták, hogy ünnepélyes áldozataik során szabadabban egyenek, mint a napi szokásaiknak megfelelően. Ezután azt mondja, hogy a gazdagok nap, mint nap lakomáztak életük minden napján, mert belemerültek az örökös élvezetekbe.

6. *Elkárhoztattátok.* S itt jön a másik fajta embertelenség, hogy a gazdagok a hatalmukkal elnyomták és megsemmisítették a szegényt és gyengét. Egy metaforával azt mondja, hogy az igazakat elkárhoztatták és megölték. Igaz ugyan, hogy nem saját kezűleg ölték meg őket, illetve nem bírakként ítélték felettük, ám a rendelkezésre álló hatalmuk felhasználásával mégis rosszul bántak velük, megrontották az ítéleteket, különféle furfangokat eszeltek ki a megsemmisítésükre, s ez valójában az elkárhoztatásukat és megölésüket jelenti.⁴²

Hozzáteve, hogy az igaz *nem állt ellen nekik*, jelzi, hogy a gazdagok vakmerősége még nagyobb volt, mert akit elnyomtak, annak nem volt semmiféle védelme. Eszükbe juttatja azonban, hogy annál közelebbi és gyorsabb lesz Isten bosszúja, ha a szegénynek nincs semmiféle emberi védelme. S bár az igaz nem állt ellen, mivel béketűrőssel kellett elszenvednie a gonoszt, mégis azt gondolom, hogy egyidejűleg a gyengeségére is utal, hogy nem állt ellen, mert védtelen volt és nélkülözött minden emberi segítséget.

7. Legyetek azért, atyámfiai, béketűrők az Úrnak eljöveteleig. Ímé a szántóvető várja a földnek drága gyümölcsét, béketűrőssel várja, míg reggeli és estveli esőt kap.

8. Legyetek ti is béketűrők, és erősítsétek meg szíveteket, mert az Úrnak eljövele közel van.

9. Ne sóhajtozzatok egymás ellen, atyámfiai, hogy el ne ítéltessetek: ímé a Bíró az ajtó előtt áll.

7. *Legyetek azért béketűrők.* Ebből a következtetésből nyilvánvaló, hogy ami eddig elhangzott a gazdagokkal szemben, az azoknak a vigasztalásához tartozik, akik egy ideig látszólag büntetlenül voltak kitéve a saját bajaiknak. Mert miután megemlítette azokat a csapásokat, melyek a gazdagokat fenyegették, s más egyebek mellett azt is kijelentette, hogy gögösen és durván uralkodtak a szegények felett, azonnal hozzáteszi, hogy nekünk, akiket jogtalanul elnyomtak, amiatt kell béketűrőknek lenni, mert az Úr lesz a Bíró. Mert ezt érti alatta, mikor azt mondja, hogy *az Úr eljöveteleig*, azazhogy a világban most látható zűrzavar nem lesz örökös, mivel az Úr az eljövelekor helyreállítja a dolgokat. Elméinknek ezért a jó reménységet kell táplálni, mert nem ok nélkül ígértetett meg nekünk minden dolgok helyre állítása azon a napon. S jóllehet az Úr napját a Szentírásban mindenütt az Ő ítélete és kegyelme megnyilvánulásának nevezik, mikor megszabadítja a népét és megbünteti az istentelent, én mégis jobban szeretem az itt szereplő kifejezést a mi végső megszabadulásunkra utalónak tekinteni.

Ímé, a szántóvető. Pál röviden ugyanerre a hasonlóságra utal a 2Tim2:6-ban, mikor azt mondja, hogy a szántóvetőnek munkálkodnia kell, mielőtt a gyümölcsöket élvezhetné, Jakab azonban jobban kifejti ezt az elképzelést, mivel megemlíti a szántóvető napi türelmességét, aki miután befejezte a föld bevetését, meggyőződéssel, vagy legalábbis türelmesen vár, míg eljön az aratás ideje, s azért sem nyugtalankodik, mert a föld nem hoz azonnal érett gyümölcsöt. Ezért arra a következtetésre jut, hogy nem

⁴² Sokan úgy gondolták, hogy itt a mi Megváltónknak a zsidó nép által történt elítéltetésére történik utalás, különösen mivel *δίκαιος*-nak, „az igaznak” nevezetetik”. Ez igaz, de a keresztyént is nevezik így az 1Pt4:18-ban. Jakab gyakorta személyesíti meg az igazat, egyes számot használván a többes helyett. Az egész szövegkörnyezet azt bizonyítja, hogy itt arról a szegény hívőről beszél, aki igazságtalanságot szenvedett el attól a gazdagtól, aki ugyanazt a hitet gyakorolta. Azonkívül Krisztus halála nem a gazdagoknak tulajdoníttatik, hanem a véneknek és a főpapoknak.

Az első két ige aorisztikus, fordítható jelen időben is, különösen az utolsó ige. A soron következő, hetedik versben ugyanis így használatos az aorisztosz. Ezért tehát fordíthatjuk így is ezt a verset: „Kárhoztatjátok, gyilkoljátok az igazat, ő nem áll ellen nektek”. Valószínűleg azért használatos az aorisztosz, hogy kimutassa, mit tettek megszokásból, amint a héberben a jövő időt is gyakorta erre a célra használják. Az előző, ötödik verset, ahol minden ige aorisztikus, szintén jobb lenne hasonlóképpen fordítani: „Dözsöltök és dobzódtok...”, stb.

szabad mértéktelenül aggódunk, ha mostanság munkálkodunk és ültetnünk kell, amíg az aratás, azaz az Úr napja el nem jön.

A drága gyümölcs. Drágának nevezi, mivel ez az élet tápláléka, s az annak fenntartásához szükséges eszköz. S Jakab jelzi, hogy mivel a szántóvető elviseli, hogy az életét, mely oly drága a számára, hosszú időre bele kell fektetni a föld keblébe, s nyugodtan félreteszi a gyümölcs begyűjtésére irányuló vágyait, nekünk sem szabad túl gyorsaknak és izgatottnak lennünk, hanem megnyugvással kell várnunk a mi megváltásunk napjait. S nem szükséges a hasonlat többi részét részletekbe menően körülírni.

A reggeli és estéli (vagy korai és késői) eső. A két szóval, a *reggelivel* és az *estélivel* két külön időszakra mutat rá: az első röviddel a vetés után következik, a második pedig a gabonaérés idején. Így beszéltek a próféták, mikor az eső idejét akarták kifejezni (5Móz28:12, Joel2:23, Hós6:3). S mindkét időt megemlítette avégett, hogy kimutassa: a szántóvetők nem bátortalanodnak el az idő lassú haladásának következtében, hanem türik a késlekedést.

Erősítések meg szíveteket. Nehogy valaki azt mondja, hogy a szabadulás ideje túlságosan megkésett, elejét veszi ennek a tiltakozásnak, és azt mondja, hogy az Úr közel van, vagy (ami ugyanazt jelenti), hogy az Ő eljövele közel van. Addig azonban arra szólít fel minket, hogy korrigáljuk a szív lágyágát, mely meggyengít minket, nehogy ne tartsunk ki a reménységben. S kétségtelen, hogy az idő hosszúnak tűnik, mivel túl lágyak és kényesek vagyunk. Ezért tehát erőt kell gyűjtenünk, hogy megkeményedhessünk, s ez semmi mással nem tehető meg jobban, mint reménységgel, mondhatni, a mi Urunk közeli visszatérte megvalósulásának nézetével.

Ne sóhajtozzatok, vagy ne nyöszörögjete. Mivel sokaknak a panaszkodása hallatszott, hogy ők szigorúbb bánásmódot tapasztaltak meg másoknál, ezt a verset egyesek úgy magyarázták, mintha Jakab arra szólította volna fel mindegyiket, hogy a saját terhével foglalkozzon, ne irigyeljen másokat, s ne nyöszörögjön azon, hogy mások állapota tűrhetőbb. Én azonban más nézetem vagyok: miután ugyanis beszélt azok boldogtalanságáról, akik megszorítják a nyugodt és szelíd embereket a zsarnokságukkal, most arra buzdítja a hívőket, hogy legyenek igazságosak egymással szemben és álljanak készen a sértések felett való szemhunyasra. S hogy ez a valódi jelentése, az kiderül a hozzátett érvből: Ne panaszkodjatok egymásra, *hogy el ne ítéltessetek.* Valóban nyöghetünk, mikor bármi gonoszság kínozza minket, ő azonban a vádló nyöszörgésre gondol, mikor valaki az Úrnál tiltakozik a másikkal kapcsolatosan. S kijelenti, hogy így valamennyien el fognak ítéltetni, mert nincsen senki, aki ne sértené a testvéreit, s ne indítaná őket sóhajtozásra. S ha mindenki panaszkodna, akkor mindenki mindenkit megvádolna, mert senki sem volt olyan ártatlan, hogy ne tett volna soha semmi rosszat senkinek.

Isten lesz mindenkinek a közös Bírója. Ezért hát mindenkinek, aki ítélettel akar sújtani másokat, a saját maga vonatkozásában is meg kell ezt engednie, s így mindenki ugyanarra a pusztulásra jut. Senki se kérjen hát bosszút a másokra, hacsak nem akarja azt a saját maga fejére is zúdítani. S hogy ne igyekezzenek efféle panaszokat tenni, kijelenti, hogy a Bíró az ajtó előtt áll. Előszertetettel szentségtelenítjük meg ugyanis Isten nevét, mert a legkisebb sértésekben is az Ő ítéletére hivatkozunk. Nincs alkalmasabb kantár a meggondolatlanságunk féken tartására, mint annak elképzelése, hogy átkozódásaink nem foszlanak szerte a levegőben, mivel Isten ítélete a küszöbön áll.

10. Például vegyétek, atyámfiak, a szenvedésben és béketűrésben a prófétákat, a kik az Úr nevében szóltak.

11. Ímé, boldogoknak mondjuk a túrni tudókat. Jóbnak tűrését hallottátok, és az Úrtól való végét láttátok, hogy igen irgalmas az Úr és könyörületes.

10. Például vegyétek atyámfiak... a prófétákat. A vigasztalás, amit itt felhoz, nem az elterjedt közmondásnak megfelelő, mely szerint a nyomorultak a hasonló társaságában a gonoszságok reménykednek átélése során. Az, hogy társakat állítanak eléjük, akiknek száma kíváncsú, hogy megszabott legyen, s hogy ugyanolyan állapotban legyenek, nem volt gyötrelem. Mivel ugyanis nekünk szükségszerűen rendkívüli szomorúságot kell éreznünk, mikor bármi olyan gonoszság esik meg rajtunk, amit Isten gyermekei soha meg nem tapasztaltak, azért nagyon különös vigasz, ha tudjuk, hogy semmiben sem szenvedünk el mást, mint ők, sőt, ha tudjuk, hogy velük együtt közös igát kell hordoznunk.

Mikor Jób ezt hallotta a barátaitól:

„Kiálts csak! Van-é, a ki felelne néked? A szentek közül melyikhez fordulsz?” (Jób5:1)

Ez a Sátán hangja volt, mert a kétségbeesésbe akarta őket hajtani. Mikor viszont Jakab száján keresztül a Lélek fel akar minket emelni a jó reménységre, megmutatja nekünk az összes korábbi szentet, akik mintha csak kezet nyújtanának nekünk, s a példáik által buzdítanak, hogy viseljük el, és győzzük le a nehézségeket.

Az emberi élet valóban válogatás nélkül ki van téve problémáknak és csapásoknak, de Jakab itt nem valamiféle embereket hoz fel példaként, mert semmit sem használni együtt pusztulni a tömeggel, hanem a prófétákat választotta, akikkel áldott közösségekben lenni. Semmi sem tör le és bátorítást úgy el minket, mint a nyomorúság érzése, ezért valódi vigasztalás azt tudni, hogy az általánosságban gonoszságnak vélt dolgok támogatás és segítség a mi üdvösségünkhöz. Ez valóban nagyon messze áll attól, amit a testi ember megérthet, de a hívőknek mégis meggyőződéssel kellene lenniük afelől, hogy boldogok, mikor az Úr által a különféle nehézségekben megpróbáltatnak. S hogy erről minket meggyőzzön, Jakab arra emlékeztet, hogy vegyük figyelembe a próféták által elszenvedett nehézségek végét, vagy célját. Mert ami a minket ért gonoszságokat illeti, úgy vagyunk ítélet nélkül, a bánattól, szomorúságtól, vagy bármely más szélsőséges érzéstől befolyásoltatván, ahogyan semmit sem látunk a ködös ég alatt és a viharok közepette, ide-oda hányódva mintegy a vihar által, ezért szükséges, hogy a tekintetünket máshová vessük, oda, ahol az ég bizonyos módon derűs és fénylő. Mikor a szentek szenvedéseit vonatkoztatják ránk, senki sem mondja, hogy ők nyomorultak voltak, épp ellenkezőleg, azt mondják, hogy boldogok.

Jakab tehát jól bánt velünk, mert mintát mutatott nekünk, amelyre megtanulhatunk felnézni bármikor, ha a türelmetlenség, vagy a kétségbeesés kísért, s azt az alapelvet biztosra veszi, hogy a próféták áldottak voltak a nehézségeik közepette, mert bátran elviselték azokat. Mivel ez így volt, arra következtetésre jut, hogy ugyanígy kell megítélnünk, ha nehézségeink vannak.

S azt mondja, hogy *a próféták, akik az Úr nevében szólottak*. Ezzel azt jelzi, hogy őket az Isten elfogadta és támogatta. Ha tehát számukra hasznos lett volna mentesülni a nyomorúságoktól, akkor Isten kétségtelenül meg is óvta volna őket ezektől. Azonban nem így történt. Ebből következik, hogy a nehézségek üdvös dolgok a hívők számára. Arra szólít tehát fel, hogy őket tekintsük a nehézségek elszenvedésének példáiként. A béketűrést azonban szintén hozzá kell tenni, ami az engedelmisségünk valódi bizonyítéka. Ezért kapcsolta össze a kettőt.

10. *Jób tűrése*. Beszélvén a prófétákról általánosságban, most egy kiemelkedő példájukról szól, mert senki, amennyire a történelemből ismerhetjük, nem szenvedett el oly sok és oly kemény csapást, mint Jób, s mégis kiemelkedett ebből a mélységes szakadékból. Bárki tehát, aki utánozni fogja az ő béketűrését, kétség nélkül rájön, hogy Isten keze, ami teljesen megszabadította őt, ma is ugyanaz. Látjuk, hogy a történelem miféle végcéljal íródott. Isten azért nem hagyta elsüllyedni az Ő szolgáját, mert az béketűréssel szenvedte el a megpróbáltatásokat. Akkor tehát Ő senkinek sem fog csalódást okozni a türelmét illetően.

Felmerül azonban a kérdés, hogy az apostol miért ajánlja annyira Jób türelmét, miután bemutatta a türelmetlenség, a meggondolatlan lélek általi elragadtatottság oly sok jelét nála? Erre én azt válaszolom, hogy bár Jób olykor elbukott a test tökéletlensége miatt, vagy csak önmagában mormogott, mégis mindig átadta magát Istennek, s mindig azt akarta, hogy Ő mérsékelje és irányítsa. Így tehát ha a türelme nem is volt teljesen tökéletes, mégis joggal ajánlható.

Az Úrtól való vég. Ezekkel a szavakkal azt jelzi, hogy a megpróbáltatásokat mindig a végük (befejeződésük) alapján kell mérni. Először ugyanis úgy tűnik, hogy Isten messze van, és a Sátán időközben dárídózik a zűrzavarban: a test azt súgja nekünk, hogy Isten elhagyott bennünket és elvesztünk. Ekkor ki kell terjesztenünk a látókörünket messzebbre, mert hozzánk közel és körülöttünk nem látunk világosságot. Sőt, azért nevezte az Úrtól való végnek, mert az Ő munkája sikerre vinni a megpróbáltatásokat. Ha mi megtesszük a magunk kötelességét, azaz engedelmesen tűrjük a gonoszságokat, Ő sem fog semmit elmulasztani az Ő részének megtételéből. A reménység csakis a vég felé irányít minket: Isten akkor nagyon könyörületesen mutatkozik majd, látsszék bármennyire ridegnek és szigorúnak is, miközben megpróbál minket.⁴³

⁴³ „Az Úrtól való vég” látszólag egyes számú kifejezés, de a τέλος, helyesen a vég, jelent kimenetelt, végeredményt, befejezést, végkövetkeztetést is. A kiváltó okot tekintve birtokos eset: „az Úr által adott vég, (vagy kimenetel)”. Lásd Jób42:12. Griesbach

12. Mindeneknek előtte pedig ne esküdjete, atyámfiai, se az égre, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhoztatás alá ne essetek.

13. Szenved-e valaki köztetek? Imádkozzék. Öröme van-e valakinek? Dicséretet énekeljen.

12. *Mindeneknek előtte pedig.* Általános bűn volt majdnem minden korban könnyen és elhamarkodottan esküdni. Mert olyan rossz a természetünk, hogy nem fogjuk fel, milyen förtelmes bűn Isten nevének a megszenteltelenítése. Mert bár az Úr szigorúan megparancsolja nekünk, hogy tiszteljük a nevét, az emberek mégis mindenféle ravasz kibúvókat agyalnak ki, és azt hiszik, hogy büntetlenül esküdözhetnek. Azt képzelik, hogy nincs abban gonoszság, ha nyíltan nem említik Isten nevét, s ez egy régi magyarázkodás. Így a zsidók, mikor az égre, vagy a földre esküdtek, úgy gondolták, nem szenteltelenítették meg Isten nevét, mert nem mondták ki. Miközben azonban az emberek megpróbálták leleményesek lenni az Istennel szembeni képmutatásban, a leghaszontalanabb kibúvókkal csapták be magukat.

Hiábavaló mentegetőzés volt az, amit Krisztus meg is rótt a Mt5:34-ben. Jakab most, engedelmeskedvén Mestere utasításának, megparancsolja nekünk, hogy tartózkodjunk az esküdözés eme közvetett formáitól, mert bárki, aki hiábavalóan és jelentéktelen dolgokban esküdözik, megszentelteleníti Isten nevét, bármiféle formát is adjon a szavainak. A szakasz jelentése tehát ez: nem megengedettebb megesküdni az égre, vagy a földre, mint nyíltan Isten nevére. Az okot Krisztus említi – mivel Isten dicsősége mindenbe bele van vésve, s mindenünnen előfénnyel. Sőt, az emberek nem más értelemben és nem más okból szövik bele az ég és a föld szavakat az esküikbe, hogy ne kelljen Istent megnevezniük, mert így beszélvén csak a munkáin át említik az Alkotót.

Azt mondja azonban, hogy *mindeneknek előtte pedig*, mert Isten nevének megszenteltelenítése nem aprócska sértés. Az anabaptisták, erre az igeversre alapozva minden esküt kárhoztatnak, ezzel azonban csak a tudatlanságukról tesznek tanúbizonyságot. Jakab ugyanis nem általánosságban beszél az eskükről, s Krisztus sem az általam említett igeversben, hanem mindketten azokat a kibúvókat kárhoztatják, melyek becsapnak, mikor az emberek veszik a szabadságot az esküre Isten nevének kiejtése nélkül, amely szabadság nem volt összeegyeztethető a törvényben szereplő tiltással.

S pontosan ez az amit a *se az égre, se a földre* szavak jelentenek. Mert ha a kérdés magukkal az esküvésekkel kapcsolatos, akkor mi célból említette meg ezeket a szófordulatokat? Nyilvánvalónak tűnik tehát, hogy mind Krisztus, mint Jakab azok gyermeki ravaszságát rótták meg, akik azt tanították, hogy büntetlenül esküdözhetnek, feltéve, hogy bizonyos kacsaringós kifejezéseket használnak. Ahhoz, hogy megérthessük Jakab levelének jelentését, először a törvény előírását kell megértenünk: „Az Úrnak, a te Istenednek nevét *hiába* fel ne vedd”. Ebből világosan kitűnik, hogy létezik Isten nevének jogos és törvényes használata. S Jakab azokat kárhoztatja, akik valójában közvetlen módon nem merészték Isten nevét megszentelteleníteni, hanem mellébeszéléssel kísérelték meg kikerülni a törvény által kárhoztatott megszenteltelenítést.

Legyen a ti igenetek igen. Előhozza a legjobb orvosságot annak a bűnnek a gyógyítására, amit kárhoztat, nevezetesen hogy szokásukká vált minden beszédükben tartani magukat az igazsághoz és a hűséghez. Mert honnan máshonnan származna az esküdözés bűnös szokása, mint az emberek ama hamisságából, hogy a szavaik önmagukban nem hihetők? Mert ha betartanák a hűséget a szavaikban úgy, amint kellene, nem volna szükség oly sok fölösleges esküdözésre. Mivel tehát az emberek szószegése, vagy léhasága az a forrás, melyből az esküdözés bűne folyik, a bűn eltörlése végett Jakab arra tanít minket, hogy a forrást kell eltüntetni, ugyanis a betegség gyógyításának helyes módja az, ha a betegség okával kezdjük.

Egyes másolatokban ez szerepel: „Legyen a ti szavatok (vagy beszédetek) igen, igen, nem, nem”. Az igazi olvasat azonban az, amit én adtam neki, s amit általánosan elfogadnak, s hogy mit ért alatta, azt már megmagyaráztam, nevezetesen hogy az igazságot kell mondanunk, és hűségeseknek kell lennünk a szavainkban. Ugyanezt a célt említi Pál is a 2Kor1:18-ban, hogy az ő nekik szóló prédikálása nem volt igen és nem, hanem ugyanazt az utat követte a kezdetektől fogva.

szerint egyes kéziratokban az ἐλεος, kegyelem szerepel, ami nagyon ideillő: „láttátok az Úr kegyelmét, hogy az Úr igen irgalmas és könyörületes”. Ám ennek tekintélye nem elégséges.

Nehogy kárhoztatás alá essetek. Létezik egy másik olvasat is az ὑπό κρίσιν és ὑπόκρισιν szavaknak köszönhetően.⁴⁴ Ha úgy olvassuk, hogy „ítélet alá”, vagy kárhoztatás alá, az értelme nyilvánvalóan az lesz, hogy Isten nevének hiábavaló felvétele nem marad büntetlen. Ám nem alkalmatlan úgy olvasni sem, hogy „képmutatásba”, mert amint már mondtuk, mikor az egyszerűség uralkodik közöttünk, az alkalom a hiábavaló eskükre ki van zárva. Ezért ha a hűség jelenik meg mindabban, amit mondunk, a színlelés, ami a meggondolatlan esküvésekre vezet minket, eltöröltetik.

13. *Szenved-e valaki köztetek?* Ezalatt azt érti, hogy nincs időpillanat, amikor Isten ne hívogatna Önmagához. A nehézségeknek ugyanis imádkozásra kell serkentenie minket, a bővelkedés ellát minket az Isten dicsőítésének alkalmával. Akkor azonban az emberek romlottsága, hogy nem képesek örvendezni anélkül, hogy Istent el ne felejtenék, s mikor megpróbáltatnak, elbátortalanodnak és a kétségbeesés felé sodródnak. Nekünk tehát a jogos kööttségek között kellene maradnunk, hogy az öröm, amely rendszerint elfeledteti velünk Istent, indítson minket az Isten jóságáról való megemlékezésre, s szomorúságunk pedig imádkozni tanítson minket. Mert a dicséretnek éneklését szembeállította a felületes és zabolátlan örvendezéssel, s így kell kifejezniük az örömet azoknak, akiket – amint ez szükséges is – Istenhez vezet a bővelkedés.

14. Beteg-e valaki köztetek? Hívja magához a gyülekezet véneit, és imádkozzanak felette, megkenvén őt olajjal az Úrnak nevében.

15. És a hitből való imádság megtartja a beteget, és az Úr felsegíti őt. És ha bűnt követett is el, megbocsáttatik neki.

14. *Beteg-e valaki köztetek?* Mivel a gyógyítás ajándéka akkortájt még működött, arra utasítja a betegeket, hogy ehhez az orvossághoz folyamodjanak. Valóban bizonyos, hogy nem mindenki gyógyult meg, de az Úr megadta ezt a kegyet annyiszor és oly mértékben, amennyire hasznosnak tudta. Az sem valószínű, hogy az olajat válogatás nélkül alkalmazták, hanem csak mikor volt bizonyos remény a felgyógyulásra. Mert a hatalommal együtt józan belátás is adatott a szolgálóknak, nehogy megszenteltetésük a jelképet. Jakab célja nem volt más, mint Isten kegyelmének ajánlása, amit a hívők élvezhettek, nehogy annak előnye a semmibebevetés, vagy nem törődés miatt elveszen.

Ebből a célból rendelte el a presbiterek kiküldését, ám a kenet használatának a Szentlélek erejéhez kellett kötődnie.

A pápisták hatalmasan dicsekednek ezzel az igeverssel, mikor megpróbálják elsózni az utolsó kenetüket. De hogy mennyire különbözik is az ő romlottságuk a Jakab által említett ókori rendeltéstől, annak bemutatását itt és most nem vállalom fel. Az olvasók megtalálják az Intitúciómban. Csak annyit mondok, hogy ezt az igeszakaszt bűnös és tudatlan módon kiforgatták, mikor az utolsó kenet intézményét kialakították, és sákramentumnak nevezték azt, hogy az Egyház folyamatosan betartsa. Azt tényleg elismerem, hogy Krisztus tanítványai sákramentumként használták (azzal viszont nem értek egyet, hogy orvosságként), de mivel ennek a jelnek a valósága csak egy ideig folytatódott az Egyházban, a jelképnek is csak erre az időre kellett fennállnia. S hogy a gyógyítás ajándéka időleges volt, azt mindenki kénytelen elismerni, s az események is világosan bizonyítják: így annak jelét sem kellene állandóvá tenni. Ebből következik, hogy azok, akik napjainkban a sákramentumok közé sorolják a megkenetést, azok az apostoloknak nem igaz követői, hanem utánzó majmai, hacsak nem tudják helyreállítani a vele járó hatást is, amit Isten több mint ezernégyszáz évvel ezelőtt megvont a világtól. Arról tehát nem vitatkozunk, hogy a megkenetetés egykor sákramentum volt-e, hanem csak arról, hogy megadatott-e állandóra. Utóbbit tagadjuk, mivel nyilvánvaló, hogy az általa jelképezett dolog nagyon régen megszűnt.

A gyülekezet véneit, vagy presbitereit. Ebben beleérték általánosan mindenkit, aki részt vett az Egyház irányításában, mert nem egyedül a pásztorokat nevezték presbitereknek, vagy véneknek, hanem azokat is, akiket a nép közül választottak a fegyelem megóvása cenzoraiként. Mert minden gyülekezetnek megvolt, mondhatni, a saját szenátusa, akiket a tekintélyes, bizonyítottan becsületes emberek közül választottak. Szokásos volt azonban azokat választani, akik jobban megáldottak bizonyos ajándékokkal, mint a többiek, Jakab ezeket rendelte vénekként kiküldetni, mert bennük a Szentlélek hatalma és kegyelme jobban megnyilvánult.

⁴⁴ Az εἰς ὑπόκρισιν előfordul néhány kéziratban, de az ὑπό κρίσιν szintén nemcsak néhány kéziratban fordul elő, de a legkorábbi változatokban is, valamint a Szír Bibliában és a Vulgátában, ezért Griesbach utóbbit tekinti helyes olvasatnak.

Imádkozzanak felette. A valaki felett való imádkozás szokása annak kimutatására szolgált, hogy mintegy Isten előtt állnak, mert mikor magára az eseményre sor kerül, több érzéssel mondjuk az imát, s nemcsak Elizeus és Pál, de maga Krisztus is szította így az ima hevét és bízta Isten kegyelmére az illetőt, ekképpen imádkozván felette (2Kir4:32, Csel20:10, Jn11:41).

15. Észre kell azonban venni, hogy összekapcsol egy ígéretet az imával, nehogy hit nélkül hangozzék az el. Mert az, aki kételkedik, nem jogosan folyamodik Istenhez, amint láttuk az első fejezetben. Bárkinek tehát, aki valóban szeretné, hogy meghallgatást nyerjen, teljes meggyőződéssel kell hinnie, hogy nem imádkozik hiába.

Amint élénk hozza Jakab ezt a speciális lelki ajándékot, melyhez a külső rítus csak kiegészítésképpen járult, azonnal rájövünk, hogy az olajat nem használhatták megfelelően hit nélkül. Mivel azonban kiderül, hogy a pápistáknak nincs bizonyosságuk a kenetüket illetően, mivel kiviláglik, hogy nincs meg hozzá a lelki ajándékuk, nyilvánvaló, hogy a kenetük hamisított.

És ha bünt követett is el. Ezt nemcsak a mondandó megerősítése kedvéért teszi hozzá, mintha azt mondta volna, hogy Isten valamennyivel többet ad majd a betegnek, mint pusztán a test egészségét, hanem azért, mert a betegségek nagyon gyakran a bűnök számlájára íratlak, s a gyógyításukról beszélve azt jelzi, hogy a gonoszság oka távolíttatott el. S tényleg látjuk, amint Dávid, mikor betegség sújtotta és megkönnyebbülést keresett, teljes mértékben a bűnei bocsánatának keresésébe merült. Miért tette volna ezt másért, mint azért, hogy miközben felismerte vétkeinek a büntetésben megnyilvánuló következményeit, úgy vélte, hogy nincs más orvosság, csak hogy az Úr a továbbiakban már ne tulajdonítsa neki az ő bűneit?

A próféták tele vannak azzal a tantétellel, hogy az emberek akkor könnyebbülnek meg az őket érő gonosz dolgoktól, mikor megszabadulnak bűneik vétkeiségétől. Értsük hát meg, hogy az az egyetlen alkalmas orvosság a betegségeinkben és bajainkban, ha gondosan megvizsgáljuk önmagunkat, féltő gonddal törekedvén az Istennel való kibékülésre, s bűneink bocsánatának a megszerzésére.

16. Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok: mert igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése.

17. Illés ember volt, hozzánk hasonló természetű; és imádsággal kéré, hogy ne legyen eső, és nem volt eső a földön három esztendeig és hat hónapig:

18. És ismét imádkozott, és az ég esőt adott, és a föld megtermé az ő gyümölcsét.

16. *Valljátok meg bűneiteket egymásnak.* Egyes másolatokban az illatívszó viszonyzó meg van adva, s nem is alkalmatlan, mert ha nincs is kifejezve, bele kell érteni. Azt mondta, hogy a bűnök megbocsáttattak annak a betegnek, akiért a vének imádkoztak: most arra emlékezteti őket, mennyire hasznos feltárni a bűneinket a testvéreink előtt, sőt, hogy még bocsánatot is nyerhetünk azokra az ő közbenjárásukkal.⁴⁵

Tudom, hogy ezt az igeszakaszt sokan magyarázzák a sértések kiengesztelésének, mert azoknak, akik vissza akarnak térni a kegyhez, először szükségszerűen a saját vétkeiket kell megismerni és megvallani. Ebből rögtön következik, hogy a gyűlölet ver gyökeret, sőt növekszik, és kiengesztelhetetlenné válik, ha mindenki rosszindulatúan védi a saját esetét. Sokan ezért azt gondolják, hogy Jakab itt a testvéri kiengesztelés, azaz a bűnös kölcsönös elismerésének útjára mutat rá. Ám amint mondtuk, az ő célja más volt: ő ugyanis összeköti a kölcsönös imát a kölcsönös bűnvallással, mely által azt jelzi, hogy megvallás azt a véget segíti elő, hogy segítséget kaphassunk Istentől a testvéreink imái

⁴⁵ Az óúv illatívszót, jóllehet megtalálható egyes kéziratokban, nem vette bele a szövegbe Griesbach, mert ennek alátámasztására nem volt elegendő bizonyíték. S nem látszik elegendő ok arra a kapcsolatra sem, amit Kálvin említ. A két eset látszólag eltérőek. Az előző esetben a gyülekezet véneit hívták, akiknek imádkozniuk kellett és megkenni a beteget, s azt mondja, hogy a hitből való imádság (mármint a csodáhitből való) felsegíti a beteget és a bűnei megbocsáttatnak neki. Ez nyilvánvalóan a csodálatos gyógyulás egyik esete volt. Ám ami ebben a versben szerepel, az nagyon másnak tűnik. Itt egyedül az imát említi, s nem is a vének, hanem az igaz ember imáját, ami nem felsegítő, mint az előző esetben, hanem ami nagyon hasznos. Valószínűnek látszik tehát, hogy a csodálatosan meggyógyított beteg bűnei főleg Isten ellen elkövetett bűnök voltak, míg az egymásnak megvallandó bűnök az egymás ellen elkövetett bűnök. Ezeket szintén ítélet sújtotta, s ezek orvossága a kölcsönös megbeszélés volt, ám ebben az esetben a siker nem volt annyira bizonyos, mint az előzőben, csak annyit tudunk, hogy a buzgóságos könyörgés nagyon hasznos. Aztán, hogy buzdítson erre a buzgóságos könyörgésre, Illés esetét hozza fel példának, de annak semmi köze sincs a csodálatos gyógyuláshoz.

által, mert ők azok, akik ismerik szükségünket, s ez imádkozásra készíti őket, hogy segíthessenek. Azok azonban, akik nem ismerik a betegségeinket, késedelmesebbek a nekünk való segítségnyújtásban.

Tényleg csodálatos hát a pápisták ostobasága, vagy komolytalansága, akik a fülbegyónást erre a versre próbálják alapozni. Jakab szavaiból ugyanis könnyű lenne arra következtetni, hogy egyedül a papoknak kellene bünt vallani. Mert ha a kölcsönös, vagy nyíltabban szólva, az oda-vissza bűnvallás van itt megkövetelve, akkor nem mások kötelesek megvallani a saját bűneiket, mint akik mások bűnvallásának meghallgatására vannak kijelölve, ezt azonban a papok kizárólag maguknak követelik. Akkor a bűnvallás egyedül és kizárólag tőlük követeltetik meg. Mivel azonban együgyűségük nem érdemli meg a cáfolatot, legyen a már megadott igaz és valódi magyarázat elégséges a számunkra.

A szavak ugyanis világosan azt jelentik, hogy a bűnvallás nem más célból követeltetik meg, mint hogy azok, akik ismerik a gonoszságainkat, még inkább törekedjenek a megsegítésünkre.

Igen hasznos. S hogy senki ne gondolja, hogy ez gyümölcstelenül történik, azaz hogy mikor mások imádkoznak értünk, konkrétan kiemeli az ima előnyét és hatását. Konkrétan megnevezi azonban az *igaz imáját*, Isten ugyanis nem hallgatja meg az istentelent, s az út sem nyitott Istenhez, csakis jó lelkiismerettel: nem mintha imáink a saját érdemeinken alapulnának, hanem mert a szívet hittel meg kell tisztogatni, mielőtt megjelenhetnénk Isten színe előtt. Ezért tesz bizonyosságot Jakab arról, hogy az igaz, vagy a hívő imája számukra hasznos és nem gyümölcstelen.

De mit ért alatta, mikor hozzáteszi, hogy *buzgóságos*, vagy erőteljes (hatékony)? Ez ugyanis feleslegesnek tűnik, mivel ha az ima igen hasznos, akkor kétségtelenül hatékony is. Az ókori fordító „buzgóságosnak” fordította, ám ez túlságosan erőltetett. Jakab ugyanis a görög ἐνεργούμενη melléknévi igenevet használta, melynek jelentése „munkálkodó”. S így a mondat magyarázható ekképpen: „Igen hasznos, mert hatékony”.⁴⁶ S ez egy, abból az alapelvől levont érv, hogy Isten nem engedi meg, hogy a hívők imái hiábavalók, vagy haszontalanok legyenek, ezért Jakab nem jogtalanul jut arra a következtetésre, hogy nagyon hasznos. Én azonban inkább a jelen esetre korlátoznám: imáinkról ugyanis helyesen mondhatjuk, hogy ἐνεργούμεναι, munkálkodó, mikor valamilyen szükséggel kerülünk szembe, ami buzgó imára sarkall minket. Naponta imádkozunk az egész Egyházért, hogy Isten bocsássa meg a bűneit, de csak akkor buzgóságos a mi imánk, mikor a nehézségek közepette levők megsegítése végett szállunk síkra. Efféle hatékonyság azonban nem lehet a testvéreink imáiban, amíg nem tudják, hogy nekünk nehézségeink vannak. Ezért az itt adott ok nem általános, hanem a legkonkrétan utal az előző mondatra.

17. *Illés ember volt.* Rengeteg példa van a Szentírásban, amit felhozhatott volna bizonyítéknak, de mégis azt választotta, ami kiemelkedik a többi közül. Hatalmas dolog volt ugyanis, hogy Istent Illés imájának megfelelően állítsa be az eget, azaz engedelmeskedjen az ő kérésének. Illés imáival három és fél éven át zárva tartotta az eget, majd megnyitotta, hogy az bőséges esőt adott. Ebből kiderült az ima csodálatos ereje. Jól ismert ez a nagyszerű történet, megtalálható az 1Kor17-18-ban. S bár nincs konkrétan kimondva, hogy Illés a szárazságért imádkozott, mégis, könnyen megérthető, mint ahogy az is, hogy az eső is az ő imáira adatott.

Oda kell azonban figyelniük a példa használatára. Jakab nem azt mondja, hogy a szárazságot az Istentől kellett kérni, mert Illés így szerezte: így ugyanis meggondolatlan hévvel, öntelten és ostobán utánozhatnánk a prófétát. Be kell tehát tartanunk az ima szabályát: hogy csak hit által lehetséges. Ezért tehát ekképpen vonatkoztathatjuk magunkra a példát: Illés meghallgattatott, így mi is meg fogunk hallgattatni, mikor helyesen imádkozunk. Mivel az imára felszólító parancs általános, s az ígéret is általános, ebből következik, hogy a hatás is általános lesz.

S nehogy valaki ellenkezzen, és azt mondja, hogy mi messze állunk Illés fennköltségétől, ezért a mi szintünkre helyezi őt, azt mondván, hogy halandó *ember* volt, és *hosszú hasonló természetű*. Mi ugyanis kevesebb hasznot húzunk a szentek példáiból, mert félisteneknek, vagy hősöknek képzeljük őket, akiknek sajátos kapcsolatuk volt Istennel, s így abból, hogy ők meghallgattak, nekünk nem származik bizonyosságunk. Annak érdekében, hogy megrázza ezt a pogány és szentségtelen babonát, Jakab emlékeztet minket arra, hogy a szenteket is úgy kell elképzelni, mint testileg tökéletleneket, hogy

⁴⁶ Ezt aligha lehet elismerni. A szó azt magyarázza meg, melyik ima az, amelyik igen hasznos. Sőt, az igaz hasznos és a hatékony két különböző dolog. A szó igeként és viszonyzóként általában aktív értelemben szerepel. Schleusner csak egyetlen példát hoz fel, mikor passzív értelemben szerepel, a 2Kor1:6-ban, amihez hozzátehetjük a 2Kor4:12-t. Ha passzív értelemben vesszük, akkor a fordítása „átszött”, mármint a Lélek által, Macknight szerint. Ám a leggyakrabban aktív értelemben vették, az ἐνεργής melléknévi igenévként, s így a jelentése energikus, hathatós, szenvedélyes, tüzes.

megtanuljuk az általuk az Úrtól kapott dolgokat ne az ő érdemeiknek, hanem az ima hatékonyságának tulajdonítani.

Ebből azonnal kiderül, mennyire együgyűek a pápisták, akik azt tanítják, hogy meneküljünk a szentek védelme alá, mivelhogy őket az Isten meghallgatta. Ezért így érvelnek: „Mivel ő megkapta azt, amit kért az egész földi élete során, most a halála után a legjobb patrónusunk lesz”. Ez a ravasz mesterkéeltség teljesen ismeretlen volt a Szentlélek számára. Jakab ugyanis épp ellenkezőleg azzal érvel, hogy mivel imáik igen hasznosak voltak, ezért kell nekünk is hasonló módon, róluk példát véve imádkoznunk manapság, így nem fogunk haszontalanul imádkozni.

19. Atyámfia, hogyha valaki ti köztetek eltévelyedik az igazságtól, és megtéríti őt valaki,

20. Tudja meg, hogy a ki bűnöst térít meg az ő tévelygő útjáról, lelket ment meg a haláltól és sok bűnt elfedez.

20. *Tudja meg.* Azt hiszem, inkább emígy kellett volna írni: γιγώσκετε, „Tudd meg”. Mindkét mód azonban ugyanazt jelenti. Jakab ugyanis a testvéreink intéseit ajánlja nekünk a létrehozott hatásából kiindulva, hogy még serényebben részt vehessünk ebben a szolgálatban. Semmi sem kívánatosabb, mint kimenteni egy lelket az örök halálból, s ezt teszi az, aki egy tévelygő testvért visszaállít a helyes útra, ezért egy ennyire kitűnő munkát semmiképpen sem szabad elhanyagolni. Enni adni egy éhezőnek, inni adni egy szomjazónak: látjuk, hogy ezeket a cselekedeteket Krisztus milyen nagyra értékeli, ám a Lélek üdvösségét sokkal drágábbnak értékeli, mint a test életét. Vigyáznunk kell hát arra, hogy nehogy azok a lelkek a mi lustaságunk miatt vesszenek el, akiknek az üdvösségét bizonyos módon Isten a mi kezünkbe adta. Nem mintha mi tudnánk rájuk ruházni az üdvösséget, hanem Isten a mi szolgálatunkon keresztül szabadítja meg és üdvözíti azokat, akikre másként látszólag a közeli pusztulás vár.

Egyes másolatokban *az ő lelkét* szerepel, ami nem változtatja meg a szöveg értelmét. Én azonban a másik olvasatom részesítem előnyben, mert abban több az erő.

És sok bűnt elfedez. Inkább céloz Salamon példabeszédére, semmint idézi azt (Péld10:12). Salamon azt mondja, hogy a szeretet elfedezi a bűnt, a gyűlölet pedig kihirdeti azt. Mert azok, akik gyűlölnék, égnek a kölcsönös rágalmazás vágyától, de azok, akik szeretnek, a kölcsönös megbocsátás gyakorlására hajlanak. A szeretet tehát eltemeti a bűnt, ami az embereket illeti. Jakab itt valamivel többet tanít, nevezetesen hogy a bűneink eltöröltetnek Isten előtt, mintha azt mondta volna, hogy Salamon ezt úgy jelentette be, mint a szeretet gyümölcsét, ami elfedi a bűnt, s nincs jobb, vagy kitűnőbb módja a bűnök elfedezésének, mint mikor a bűnök teljeséggel eltöröltetnek Isten előtt. S ez akkor következik be, mikor a bűnös a mi intésünk hatására jó útra tér: ezért különös gonddal kell kezelnünk ezt a kötelezettségünket.